

Upplevd diskriminering i det åländska samhället år 2010

www.asub.ax

ÅSUB

De senaste rapporterna från ÅSUB

- 2009:1 Ålänningarnas kultur- och fritidsvaror
- 2009:2 Mot den tredje generationens regionpolitik. Lärdomar från Nordens autonomier och perifera ö-regioner
- 2009:3 Turismens samhällsekonomiska betydelse för Åland 2008
- 2009:4 Konjunkturläget våren 2009
- 2009:5 Den åländska beskattningen. Ekonomiska effekter av alternativa framtidsscenarier 2010-2020
- 2009:6 Ekonomisk översikt för den kommunala sektorn våren 2009
- 2009:7 Behovet av finska i ålänningarnas vardagsliv. Den svenskspråkiga servicen inom offentlig sektor och handel
- 2009:8 Arbetsmarknadsbarometern 2009
- 2009:9 Ålänningarnas radiolyssnar- och TV-tittarvanor
- 2009:10 Konjunkturläget hösten 2009
- 2009:11 Ekonomisk översikt för den kommunala sektorn hösten 2009
- 2009:12 Regionala effekter av fast vägförbindelse till Föglö
- 2009:13 Vilka krav kan vi ställa på framtidens kommuner? Ett underlag för den fortsatta diskussionen om organiseringen av kommunsektorn på Åland
- 2009:14 Handelsintegration och välfärdsutveckling under EU-medlemskapet
- 2010:1 Konjunkturläget våren 2010
- 2010:2 Ekonomisk översikt för den kommunala sektorn – våren 2010
- 2010:3 Arbetsmarknadsbarometern 2010
- 2010:4 Mariebad kundundersökning
- 2010:5 Ekonomisk översikt för den kommunala sektorn – hösten 2010
- 2010:6 Den ålandsbaserade sjöfartens ekonomiska betydelse. En studie av klustereffekter och framtidsscenarier
- 2010:7 Halvtidsutvärdering Landsbygdsutvecklingsprogrammet för landskapet Åland

Förord

Ålands statistik- och utredningsbyrå (ÅSUB) har för andra gången fått uppdraget av Ålands Diskrimineringsombudsman (DO) att undersöka om man upplever att man blir diskriminerad i det åländska samhället. I uppdraget ingår även en kartläggning av ålänningarnas kännedom om det rättsliga skyddet mot diskriminering. Denna undersökning är sålunda en uppföljning av en studie som ÅSUB gjorde på uppdrag av DO år 2007 "*Olika behandling i lika situation*". Om diskriminering i det åländska samhället (ÅSUB Rapport 2007:7).

Huvudsyftet med undersökningen är att ta fram ett underlag som DO kan använda i sitt fortsatta arbete mot diskriminering och diskriminerande attityder på Åland. Det är nämligen av stor vikt att DO får kunskap om ålänningarnas upplevelser av diskriminering samt vad ålänningarna vet om det rättsliga skyddet mot diskriminering, så att ombudsmannen på bästa sätt kan informera ålänningarna om deras rättigheter och skyldigheter.

Undersökningen genomfördes som en enkätförfrågan hösten 2010 till ett slumpmässigt urval på 1.523 personer i åldern 16-69 år med en överrepresentation av de med annat än nordiskt modersmål. Enkätfrågorna är i huvudsak samma som användes i undersökningen våren 2007, för att möjliggöra jämförelser av resultaten i 2007-års undersökning. På grund av undersökningens känsliga karaktär beslöts att enkätförfrågan även denna gång skulle vara fullständigt anonym. Totalt inkom 675 svar, vilket ger en svarsprocent på 44,3.

Utredare Maria Rundberg har varit huvudansvarig för projektet. För ytterligare information om rapporten och dess resultat, vänligen kontakta Maria Rundberg på telefon 25495. För att få information om hur rapportens resultat konkret skall användas, vänligen kontakta DO Veronica Larpes-Papadopoulou på telefon 25565.

Mariehamn, december 2010

Bjarne Lindström

Ålands statistik- och utredningsbyrå

Innehåll

Förord	2
Figurförteckning	6
Tabellförteckning	8
1. Sammanfattning	9
2. Inledning	12
2.1 Bakgrund, syfte och metod	12
2.2 Viktning och bakgrundsvariabler	13
2.3 Det rättsliga skyddet mot diskriminering	15
2.4 Definitioner och begrepp	16
2.5 Rapportens disposition	18
3. Upplevelser av diskriminering på Åland	19
3.1 ”Upplever du att du blivit diskriminerad på Åland någon gång?”	19
3.2 ”Har det hänt en eller flera gånger?”	20
3.3 ”När hände det senast?”	22
3.4 ”Varför tror du att du blivit utsatt för diskriminering?”	24
3.5 ”Var eller i vilka situationer upplever du att du blivit diskriminerad?”	33
3.6 ”Hur upplever du att du blivit diskriminerad?”	37
4. Ålänningars kännedom om det rättsliga skyddet mot diskriminering	44
4.1 Kännedom om definitionen av diskriminering	44
4.2 Kännedom om myndigheter att vända sig till vid diskriminering	45
4.3 Rättsliga konsekvenser av en formell anmälan om diskriminering	49
4.4 Positiva följder av en anmälan	51
4.5 Negativa konsekvenser av en anmälan	54
4.6 Kunskap om diskriminering	59
4.7 Önskade informationskanaler vid upplevd diskriminering	63
5. Jämförelser mellan diskriminerade och inte diskriminerade	67
6. Slutsatser	76
6.1 Jämförelser med 2007-års diskrimineringsundersökning	76
6.2 Jämförelser med andra undersökningar	79
6.3 Några reflektioner	83
Referenser	86
Bilagor	87

Figurförteckning

Figur 1. Upplevd diskriminering på Åland åren 2007 och 2010 enligt kön, ålder och modersmål.....	20
Figur 2. Antal gånger man upplevt sig diskriminerad efter kön (andel av gruppen)	21
Figur 3. Antal gånger man upplevt sig diskriminerad efter modersmål (andel inom respektive grupp).....	21
Figur 4. Tidpunkt för senast upplevda diskriminering (andel av gruppen).....	23
Figur 5. Upplevda orsaker till diskriminering efter kön (andel inom gruppen som kryssat för ett alternativ).....	26
Figur 6. Upplevda orsaker till diskriminering efter ålder (andel inom respektive grupp som kryssat för ett alternativ).....	27
Figur 7. Upplevda orsaker till diskriminering efter modersmål (andel inom respektive grupp som kryssat för ett alternativ)	29
Figur 8. Upplevda orsaker till diskriminering åren 2007 och 2010 (andel som kryssat för ett alternativ)	32
Figur 9. Platser och situationer där man upplevt diskriminering efter kön (andel inom gruppen som kryssat för ett alternativ)	34
Figur 10. Platser och situationer där man upplevt diskriminering efter ålder (andel inom respektive grupp som kryssat för ett alternativ).....	35
Figur 11. På vilka sätt har man upplevt sig diskriminerad efter ålder (andel inom respektive grupp som kryssat för ett alternativ).....	38
Figur 12. På vilka sätt har man upplevt sig diskriminerad efter språk (andel inom respektive grupp som kryssat för ett alternativ).....	40
Figur 13. På vilka sätt har man upplevt sig diskriminerad åren 2007 och 2010 (andel som kryssat för ett alternativ)	42
Figur 14. Kännedom om definitionen av diskriminering efter kön, ålder och modersmål (procent ja-svar av de svarande)	44
Figur 15. Kännedom om till vilken myndighet man kan anmäla diskriminering efter kön (andel inom gruppen som kryssat för <i>Ja</i>).....	46
Figur 16. Kännedom om till vilken myndighet man kan anmäla diskriminering efter ålder (andel inom respektive grupp som kryssat för <i>Ja</i>).....	47
Figur 17. Kännedom om till vilken myndighet man kan anmäla diskriminering efter språk (andel inom respektive grupp som kryssat för <i>Ja</i>)	48
Figur 18. Möjliga rättsliga konsekvenser av en formell anmälan efter kön (andel inom	

gruppen som kryssat för ett alternativ)	49
Figur 19. Möjliga rättsliga konsekvenser av en formell anmälan efter ålder (andel inom respektive grupp som kryssat för ett alternativ).....	50
Figur 20. Förmodade positiva följder av en anmälan efter kön (andel inom gruppen som kryssat för ett alternativ)	52
Figur 21. Förmodade positiva följder av en anmälan efter ålder (andel inom respektive grupp som kryssat för ett alternativ)	53
Figur 22. Förmodade negativa konsekvenser av en anmälan efter kön (andel inom gruppen som kryssat för ett alternativ)	55
Figur 23. Förmodade negativa konsekvenser av en anmälan efter ålder (andel inom respektive grupp som kryssat för ett alternativ).....	56
Figur 24. Förmodade negativa konsekvenser av en anmälan efter språk (andel inom respektive grupp som kryssat för ett alternativ).....	57
Figur 25. Hur svarande har fått kunskap om diskriminering efter språk (andel inom respektive grupp som kryssat för ett alternativ).....	60
Figur 26. Hur svarande har fått kunskap om diskriminering efter ålder (andel inom respektive grupp som kryssat för alternativet).....	61
Figur 27. Hur svarande har fått kunskap om diskriminering åren 2007 och 2010 (andel som kryssat för ett alternativ).....	63
Figur 28. Önskade informationskanaler vid upplevd diskriminering efter kön (andel inom gruppen som kryssat för ett alternativ)	64
Figur 29. Önskade informationskanaler vid upplevd diskriminering efter ålder (andel inom respektive grupp som kryssat för ett alternativ).....	65
Figur 30. Kännedom om definition - jämförelse mellan diskriminerade och inte diskriminerade.....	67
Figur 31. Kännedom om till vilka myndigheter man kan anmäla diskriminering - jämförelse mellan diskriminerade och inte diskriminerade	68
Figur 32. Rättsliga konsekvenser - jämförelse mellan diskriminerade och inte diskriminerade.....	69
Figur 33. Tänkbara positiva följder - jämförelse mellan diskriminerade och inte diskriminerade.....	70
Figur 34. Tänkbara negativa konsekvenser - jämförelse mellan diskriminerade och inte diskriminerade.....	71
Figur 35. Kunskapskällor - jämförelse mellan diskriminerade och inte diskriminerade	73
Figur 36. Informationsvägar - jämförelse mellan diskriminerade och inte diskriminerade.....	74
Figur 37. Tidpunkt för senast upplevda diskriminering efter kön (andel av gruppen)	93

Tabellförteckning

Tabell 1. De svarande (oviktat och viktat) och rampopulationen enligt bakgrundsvariablerna kön, ålder och modersmål	14
Tabell 2. Upplevd diskriminering på Åland enligt kön, ålder och modersmål	93

1. Sammanfattning

Undersökningens första syfte är att kartlägga om det förekommer upplevd diskriminering på Åland och det andra syftet är att kartlägga ålänningarnas kännedom om det rättsliga skyddet mot diskriminering samt att se om det skett några förändringar gällande dessa frågor sedan den tidigare åländska diskrimineringsundersökningen gjordes år 2007.

Enligt undersökningens resultat kan vi konstatera att det förekommer upplevd diskriminering på Åland, då 28 procent av de svarande år 2010 uppgav att de har upplevt detta (jämfört med 30 % enligt 2007-års undersökning). Den vanligaste orsaken till diskriminering är ”könstillhörigheten” (att jag hade ”fel” kön i det aktuella sammanhanget), som i snitt 28 procent av de som upplevt sig diskriminerade kryssat för. Nästan hälften av de diskriminerade kvinnorna har svarat att de har upplevt sig diskriminerade på grund av deras könstillhörighet jämfört med sex procent av männen.

Den näst vanligaste orsaken till diskriminering är den diskriminerades nationella eller etniska ursprung, som 26 procent av de diskriminerade kryssat för. Det är signifikant fler män än kvinnor som upplevt sig diskriminerade på grund av nationellt eller etniskt ursprung.

När man ser på de svarandes ålder kan man konstatera att det speciellt är 30-39-åringarna som har upplevt sig diskriminerade, medan 60-69-åringarna är den åldersgrupp som minst har upplevt diskriminering. Speciellt många yngre svarande upplever sig diskriminerade på grund av sin ålder och sitt utseende.

I undersökningen delade vi även in de svarande i tre grupper enligt deras modersmål; de med svenska som modersmål, de med annat nordiskt modersmål och de med icke nordiskt modersmål. Nästan hälften av de svarande med icke nordiskt modersmål har upplevt sig diskriminerade på Åland, av dessa uppgav drygt 80 procent att de har blivit diskriminerade på grund av sitt nationella eller etniska ursprung, drygt hälften har kryssat för ”Att jag har utländskt namn” och drygt 40 procent ”Mitt språk” och cirka en fjärdedel ”Mitt utseende”. Hela 94 procent av de diskriminerade i den här språkgruppen har blivit diskriminerade fler än en gång och tre fjärdedelar har blivit det under det senaste året.

Nästan 40 procent av de svarande med annat nordiskt språk (i realiteten många finsktalande) har någon gång upplevt sig diskriminerade på Åland. Hela 60 procent av de diskriminerade i den här språkgruppen har uppgett ”Mitt språk” som orsak till

diskriminering. Av de som upplevt sig diskriminerade i den här språkgruppen har 44 procent blivit diskriminerade fler än tio gånger, men över hälften uppgav att de blivit det för mer än tre år sedan.

Den vanligaste orsaken till diskriminering bland de med svenska som modersmål är könstillhörighet följt av "Mina åsikter", "Min ålder", "Mitt ursprung", "Min hälsa" och "Mitt språk". Intressant att notera är att även svarande med svenska som modersmål har upplevt sig diskriminerade på Åland på grund av sitt språk: 14 procent av de med svenska som modersmål (som upplevt sig diskriminerade) har nämligen uppgett "Mitt språk" som orsak till diskrimineringen.

Den överlägset vanligaste platsen där man blir diskriminerad är i arbetslivet, vilket nästan 70 procent av de diskriminerade har kryssat för. Den diskriminerade blir i första hand mobbad, men även arbetsrelaterad diskriminering är relativt vanlig. Över hälften av de diskriminerade har blivit mobbade och en fjärdedel har blivit bortsorterade då de sökte arbete, 17 procent hade lägre lön/sämre löneförmåner än andra med motsvarande arbetsuppgifter och 13 procent har inte blivit befordrade när de borde ha blivit det. Dessutom har en femtedel av de diskriminerade uppgett att de fått sämre villkor eller bemötande än andra vid köp av varor och tjänster, vilket är en signifikant större andel jämfört med år 2007 (14 %).

När det gäller det andra syftet med undersökningen "Kartlägga ålänningarnas kännedom om det rättsliga skyddet mot diskriminering", kan vi konstatera att 58 procent (lika stor andel år 2007) av 16-69 åringarna i undersökningen känner till definitionen av diskriminering. Dessutom känner en signifikant större andel år 2010 till att man kan anmäla diskriminering till diskrimineringsombudsmannen, 77 procent år 2010 jämfört med 71 procent år 2007.

Vi delade även in de svarande i de som upplevt sig diskriminerade och de som inte upplevt diskriminering. En mindre andel av de som har upplevt sig diskriminerade svarade att de kände till definitionen av diskriminering och till vilken myndighet man kan anmäla diskriminering jämfört med de som inte känt sig diskriminerade.

Det är främst via medierna följt av släkt och vänner, i skolan och på internet som de svarande lärt sig det de kan om diskriminering. Andelen svarande som uppgett att de fått information om diskriminering på internet och av DO är signifikant större år 2010 jämfört med år 2007.

Om de svarande skulle bli diskriminerade skulle de i första hand vilja få information av DO (46 %) eller söka information på internet (34 %). Även andelen svarande som vill

söka information på internet, om de blir diskriminerade, har ökat märkbart, från 29 procent år 2007 till 34 procent år 2010.

Vi ställde även några frågor om troliga konsekvenser av en anmälan om diskriminering: 66 procent av de svarande tror på upprättelse i domstol respektive upprättelse genom förlikning som rättsliga konsekvenser av en anmälan. Den vanligaste positiva följden av en anmälan var ”Att andra i liknande situationer får det lättare (70 %), medan den vanligaste negativa konsekvensen av en anmälan var ”Ses som besvärlig” (80 %). Tyvärr har de som verkligen upplevt sig diskriminerade lägre tilltro till rättsliga och positiva konsekvenser av en anmälan jämfört de som inte har upplevt diskriminering.

Slutligen kan vi konstatera att resultaten i de både åländska diskrimineringsundersökningarna i stort överensstämmer. Det har inte skett några större förändringar i mönstren från år 2007 till 2010, förutom att kännedomen om DO verkar ha ökat något och att fler använder internet då de söker information om diskriminering.

2. Inledning

I detta kapitel redogör vi kort för undersökningens bakgrund, syfte samt undersökningsmetod. Därefter tittar vi på det rättsliga skyddet mot diskriminering genom att se vad som stadgas om diskriminering i olika lagar som gäller på Åland. Slutligen tar vi upp olika definitioner av diskriminering samt närliggande begrepp.

2.1 Bakgrund, syfte och metod

Åland har sedan 2005 en egen lagstiftning mot diskriminering¹ och sedan mars 2006 en diskrimineringsombudsmannamyndighet i enlighet med EU:s direktiv. Diskrimineringsombudsmannen (DO) ska främja och trygga likabehandling genom att motverka och förhindra diskriminering på grund av kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan övertygelse, funktionshinder, ålder, sexuell läggning eller annan jämförbar omständighet².

DO ska övervaka att lagen följs genom rådgivning, information och rekommendationer. Tillsynsuppdraget innebär att DO synar olika branscher och tjänstesektorer i landskapet och vid behov aktualiserar konkreta handlingsplaner. DO svarar för omvärldsbevakningen genom att offentliggöra rapporter om diskriminering och genomför oberoende undersökningar. Till DOs uppgifter hör även att sträva efter förlikning om det kan antas inverka förebyggande i avsikt att förhindra framtida diskriminering.

År 2007 fick ÅSUB i uppdrag av DO att undersöka om man upplever att man blir diskriminerad i det åländska samhället samt kartlägga ålänningarnas kännedom om det rättsliga skyddet mot diskriminering. Den här undersökningen är en uppföljning av 2007-års diskrimineringsundersökning *"Olika behandling i lika situation"*. Om diskriminering i det åländska samhället (ÅSUB Rapport 2007:7). För att möjliggöra jämförelser med resultaten i den tidigare undersökningen har vi i huvudsak använt samma frågor som i 2007-års undersökning. Detta innebär också att formuläret redan är testat bland ett stort antal svarande. Enkäten erbjöds även denna gång på engelska i följbrevet.

Syftet med föreliggande rapport är att på DOs uppdrag genomföra en oberoende undersökning om diskriminering på Åland och klargöra två frågeställningar:

---

¹ Ålands författningssamling Nr 66/2005 *Landskapslag om förhindrandet av diskriminering i landskapet Åland i rapporten förkortad till Diskrimineringslagen.*

² Ålands författningssamling Nr 67/2005 *Landskapslag om diskrimineringsombudsmannen*

- Upplever sig människor bosatta på Åland diskriminerade?
- Vad känner ålänningar till om det rättsliga skyddet mot diskriminering?

Samt att se om det skett några större förändringar gällande dessa frågor jämfört med den tidigare diskrimineringsundersökningen från år 2007.

Kartläggningen utfördes som en enkätundersökning hösten 2010 till ett slumpmässigt urval på 1.523³ personer bosatta på Åland i åldern 16-69 år med en överrepresentation av dem som har ett annat än nordiskt modersmål (326 stycken). Den totala rampopulationen 16-69 åringar bosatta på Åland var vid urvalstillfället 19.329 (augusti 2010).

Eftersom enkäten behandlar ett ämne som kan upplevas personligt och utelämnande, beslöts att utskicket även denna gång skulle vara fullständigt anonymt. Det innebar att påminnelsen sändes ut till hela urvalet, förutom till de vars kuvert returnerades som ”okända/bortflyttade”.

Under perioden slutet av augusti till mitten av oktober 2010 inkom 675 svar, vilket ger en svarsprocent på 44,3⁴. Svarsprocenten är lika stor som i den tidigare diskrimineringsundersökningen, men lägre än vad den brukar vara för ÅSUBs enkätundersökningar. Det finns flera antaganden om en lägre svarsbenägenhet vid den här typen av undersökningar: dels att personer som inte känner sig berörda låter bli att svara och dels att vissa personer som det berör tycker att det känns för svårt eller för utelämnande att svara. Å andra sidan kan man anta att de som upplevt sig diskriminerade har haft en större benägenhet att besvara enkäten. Dessutom tillkommer språksvårigheter, då antalet personer med icke nordiskt modersmål var överrepresenterat i undersökningen. För att kompensera en del av riskerna för ett större bortfall utfördes undersökningen med ett för Åland ovanligt stort urval.

2.2 Viktning och bakgrundsvariabler

Gruppen med icke nordiskt språk som modersmål var klart överrepresenterad i urvalet. Samtidigt varierar relationerna mellan kön, ålder och modersmål hos de svarande i förhållande till hur den åländska befolkningen ser ut (rampopulationen). Som vi ser i tabellen har fler kvinnor än män besvarat enkäten. För att korrigera sådana skevheter har svarsmaterialet viktats, vilket innebär att man justerar de olika grupperna av svarande så att deras betydelse (vikt) sammanfaller med hur den totala åländska befolkningen i åldern 16-69 utifrån kön, ålder och modersmål ser ut. Viktningen medför att svaren

³ Från det ursprungliga urvalet på 1.536 personer togs 13 personer bort, eftersom dessa personers enkätformulär kom i retur på grund av att de hade flyttat eller var okända.

⁴ Ytterligare tre svar inkom i mitten av november, men kunde inte beaktats, då datakörningarna hade avslutats.

bättre beskriver rampopulationens åsikter, medan eventuella systematiska skillnader mellan de som svarat och de som låtit bli att svara på enkäten inte korrigeras genom viktning.

Samtliga resultat i rapporten bygger på det viktade materialet. Det är viktigt att hålla i minnet att de slutsatser som man kan dra om en rampopulation är behäftade med en viss osäkerhet, när de bygger på resultat från en undersökning med slumpmässigt urval och att osäkerheten ökar, när undergrupperna blir små.⁵

Tabell 1. De svarande (oviktat och viktat) och rampopulationen enligt bakgrundsvariablerna kön, ålder och modersmål

Bakgrundsvariabler	Antal svar oviktat	Andelen svar oviktat	Antal svar viktat	Andelen svar viktat	Antal personer i rampopulationen	Andelen personer i rampopulationen
Kvinna	366	55%	319	49%	9 571	50%
Man	299	45%	330	51%	9 758	50%
16-29 år	96	14%	147	23%	4 377	23%
30-39 år	131	20%	114	18%	3 388	18%
40-49 år	148	22%	132	20%	3 938	20%
50-59 år	145	22%	133	21%	3 964	21%
60-69 år	151	23%	123	19%	3 662	19%
Svenska	536	82%	575	89%	17 128	89%
Annat nordiskt språk	31	5%	39	6%	1 160	6%
Icke nordiskt språk	87	13%	35	5%	1 041	5%
Totalt	675	100%	649	100%	19 329	100%

Antalet svar enligt bakgrundsvariabel adderar inte upp till det totala antalet svar, eftersom vissa svarande inte har uppgett kön, ålder och/eller modersmål. På grund av detta har endast 649 svar kunnat viktats med hjälp av dessa bakgrundsvariabler.

Vi har granskat svaren mot tre olika grupper av bakgrundsvariabler: kön, ålder och modersmål. I rapporten har vi först presenterat varje frågas resultat utifrån kön, sedan utifrån ålder och därefter utifrån modersmål. När det gäller grupperna med annat nordiskt språk och icke nordiskt språk, är de betydligt mindre än gruppen med svenska som modersmål. Resultaten redovisas sålunda som andelar inom respektive grupp.

- *Kön Kvinna, Man*
- *Fem åldersgrupper 16-29 år, 30-39 år, 40-49 år, 50-59 år och 60-69 år*⁶
- *Tre grupper av modersmål Svenska, Annat nordiskt språk*⁷, *Icke nordiskt språk*⁸

Signifikanta skillnader mellan variablerna presenteras i rapporten och markeras med en stjärna* i figurerna. Med signifikanta skillnader avses nivå 0,05 eller lägre, det vill säga

⁵ Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H. & Wängnerud, L. (2005) Metodpraktikan

⁶ Åldersgrupperna 40-49 och 50-59 har slagits ihop i flera figurer för åskådighetens skull.

⁷ I realiteten många finsktalande, då 96 % av de med annat nordiskt språk i urvalet hade finska som modersmål.

⁸ I urvalet var de största grupperna icke nordiskt språk i storleksordning lettiska, rumänska, estniska och ryska.

att sannolikheten är minst 95 % att en skillnad faktiskt beror på just den oberoende variabeln (antingen kön, ålder eller modersmål).

2.3 Det rättsliga skyddet mot diskriminering

Att få leva utan att bli diskriminerad eller kränkt är en grundläggande mänsklig rättighet. Enligt Finlands grundlag⁹ får ingen diskrimineras av någon orsak som gäller hans eller hennes person. Nedan följer ett urval av paragrafer, som på ett eller annat sätt påengter de rättigheter och det skydd som en enskild människa har och som berör temat i föreliggande rapport.

Finlands grundlag

6 § Jämlikhet

Alla är lika inför lagen.

Ingen får utan godtagbart skäl särbehandlas på grund av kön, ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd eller handikapp eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person...

Lagen om likabehandling¹⁰ förbjuder diskriminering på grund av ålder, etniskt eller nationellt ursprung, nationalitet, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd, funktionshinder, sexuell läggning eller av någon annan orsak som gäller någons person.

Lag om lika behandling

1 § Lagens syfte

Syftet med denna lag är att främja och trygga lika behandling samt att effektivisera rättsskyddet för den som utsatts för diskriminering...

Åland har sedan 2005 en egen lagstiftning mot diskriminering¹¹ och sedan mars 2006 en diskrimineringsombudsmannamyndighet¹²

Landskapslag om förhindrande av diskriminering i landskapet Åland

1 § Lagens syfte

Denna lag har till syfte att motverka och förhindra diskriminering på grund av etnisk tillhörighet, religion eller annan övertygelse, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning eller annan därmed jämförbar omständighet.

Bestämmelser om diskriminering på grund av kön finns i landskapslagen

⁹ Finlands författningssamling Nr 731/1999 *Finlands grundlag*

¹⁰ Finlands författningssamling Nr 21/2004 *Lag om likabehandling*

¹¹ Ålands författningssamling Nr 66/2005 *Landskapslag om förhindrandet av diskriminering i landskapet Åland i rapporten förkortad till Diskrimineringslagen.*

¹² Ålands författningssamling Nr 67/2005 *Landskapslag om diskrimineringsombudsmannen.*

(1989:27) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män...

I jämställdhetslagen¹³ finns förbud mot könsdiskriminering.

Lag om jämställdhet mellan kvinnor och män

1 § Lagens ändamål

Denna lag har till ändamål att hindra diskriminering på grund av kön och främja jämställdheten mellan kvinnor och män samt att i detta syfte förbättra kvinnans ställning i synnerhet i arbetslivet.

Jämställdhetsombudsmannen (JÄMO) och Minoritetsombudsmannen (MO) bevakar den enskildes rätt inom området. Åländska jämställdhetsärenden har fram till den 1.11.2007 skötts av JÄMO i Finland. Från och med den 1 november 2007 sköter den åländska DO jämställdhetsärenden inom den offentliga sektorn, då kön infogades som diskrimineringsgrund i diskrimineringslagens första paragraf och landskapslagen om lagen om jämställdhet¹⁴ ändrades. JÄMO sköter dock fortsättningsvis jämställdhetsärenden inom den privata sektorn på Åland.

2.4 Definitioner och begrepp

I den åländska diskrimineringslagen 2 § finns följande definitioner av diskriminering: direkt diskriminering, indirekt diskriminering, trakasserier och instruktioner att diskriminera.

- Direkt diskriminering anses förekomma när en person behandlas mindre förmånligt än en annan person behandlas, har behandlats eller skulle ha behandlats i en jämförbar situation.
- Indirekt diskriminering anses förekomma när en skenbart neutral bestämmelse eller ett skenbart neutralt kriterium eller förfaringssätt särskilt missgynnar vissa personer, om inte bestämmelsen, kriteriet eller förfaringssättet objektivt motiveras av ett berättigat mål och medlen för att uppnå detta mål är lämpliga och nödvändiga.
- Trakasserier anses förekomma när ett oönskat beteende syftar till eller leder till att en persons värdighet kränks och att en hotfull, fientlig, förnedrande, förödmjukande eller kränkande stämning skapas.

---

¹³ Finlands författningssamling Nr 609/1986 *Lag om jämställdhet mellan kvinnor och män*

¹⁴ Ålands författningssamling Nr 27/1989 *Landskapslag om tillämpning i landskapet Åland av lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män*

Det kan dock vara stor skillnad mellan vad man i dagligt tal menar med diskriminering och vad som betecknas som diskriminering i juridisk mening. Den upplevda diskrimineringen begränsar sig inte till den juridiska definitionen av begreppen, som kan variera i omfattning mellan länder och under olika tider.

De allra flesta undersökningar mäter eller studerar människors upplevelser av diskriminering, inte om diskriminering i juridisk bemärkelse faktiskt förekommit. I två svenska undersökningar bland utvalda grupper som utsätts för diskriminering relaterades diskriminering till närliggande begrepp såsom trakasserier och kränkningar.¹⁵

- Diskriminering upplevdes av de flesta som någon form av orättvis särbehandling som baseras på fördomar om grupptillhörighet. Den diskriminerade sorteras in i en kategori som är förknippad med negativa föreställningar. Till vardags använder man inte ordet diskriminering, utan man använder hellre ord som särbehandlad, orättvist behandlad, utestängd, behandlad annorlunda och liknande.
- Trakasserier uppfattades däremot som handlingar riktade mot en person och ofta med en enskild individ som avsändare. De ansågs starkare, mer medvetna och kontinuerliga. Trakasserier handlar om att man ofta har för avsikt att skada en annan person, det är en upprepad och återkommande handling, i syfte att hota eller skrämja någon.
- Kränkning är själva känslan man får av att bli diskriminerad. Att bli kränkt kan således vara den diskriminerades emotionella reaktion på att bli diskriminerad. En kränkning framstår snarare som ett angrepp på den enskilda individen än på gruppen eller grupptillhörigheten.
- Mobbning uppfattas av många som ett mycket starkt begrepp, någonting som är hårdare än både diskriminering eller trakasserier. Det är ett systematiskt angrepp, ofta från flera personer, mot en enskild individ i underläge. Det kopplas ofta till gruppbetenden inom skolan, men till viss del även till arbetslivet.

Grunden för att trakasserier och mobbning ska förekomma behöver inte basera sig på fördomar om grupptillhörighet, utan vad som helst som avviker från normen kan fungera som en utlösande faktor.

---

¹⁵ Backman, U., Boynton, I-M., Hoff, S., Lorenc, B. & Persson, A. *Vad innebär diskriminering? Jämförelser mellan olika gruppers uppfattningar och med närliggande begrepp* (2006) Statistiska Centralbyrån och *Upplevelser av diskriminering – en sammanfattande rapport samt analys baserat på en kvalitativ undersökning om upplevd diskriminering* (2010) Diskrimineringsombudsmannen

I den finländska Jämställdhetsbarometern¹⁶, som för fjärde gången har utförts på uppdrag av social- och hälsovårdsministeriet, kartlägger man finländarnas upplevelser och uppfattningar om jämställdheten mellan kvinnor och män. Genom att följa hur attityder och upplevelser har förändrats kan man bedöma hur väl den förda jämställdhetspolitiken har utfallit och på vilka områden det finns utrymme för förbättring.

Enligt Statens folkhälsoinstituts slutrapport *Diskriminering - ett hot mot folkhälsan*¹⁷ är självrapporterad diskriminering en bra indikator för att följa diskrimineringens utveckling och utbredning, eftersom undersökningar alltid i första hand bör avspegla befolkningens egna upplevelser. Den självrapporterade diskrimineringen fångar upp diskrimineringen oavsett om den är synlig eller dold och/eller om den sker medvetet eller omedvetet. Det är ju också själva upplevelsen av diskriminering som ger upphov till ohälsa och utanförskap med allt vad det innebär för både individen och samhället i stort.

2.5 Rapportens disposition

Rapporten inleds med en sammanfattning. I det här andra kapitlet presenteras kort bakgrunden till och syftet med undersökningen samt val av metod. Dessutom presenteras mycket övergripande det rättsliga skyddet mot diskriminering samt begrepp och olika definitioner av betydelse i sammanhanget.

I kapitel 3-5 presenteras undersökningens resultat. Kapitel 3 beskriver den självupplevda diskrimineringen på Åland och omfattar enkätens frågor 1-6. I kapitel 4 presenteras ålänningarnas kunskap om det rättsliga skyddet mot diskriminering och deras uppfattningar om vilka följder en anmälan kan få utifrån enkätfrågorna 7-13. I kapitel 5 presenteras en jämförelse av svaren på frågorna 7-13 mellan de som upplevt sig diskriminerade och de som inte gjort det. Efter varje redovisning av frågornas resultat görs även jämförelser med resultaten i 2007-års undersökning. I kapitel 6 görs slutligen jämförelser med resultaten i andra undersökningar.

I resultatredovisningen ingår vissa skriftliga kommentarer som de svarande gett, för att ge en bild av enskilda personers åsikter och upplevelser. De utgör exempel på det som de svarande upplevt, medan ÅSUB som undersökande myndighet inte tar ställning till de enskilda kommentarerna utan ser som sin uppgift att belysa den bredd och mångfald som framträder i materialet.

---

¹⁶ Nieminen Tarja (2009) *Jämställdhetsbarometer 2008*. Social- och hälsovårdsministeriet

¹⁷ *Diskriminering – ett hot mot folkhälsan*. Slutrapport från samverkansprojektet Diskriminering och hälsa (2006) Statens folkhälsoinstitut R2006: 22

3. Upplevelser av diskriminering på Åland

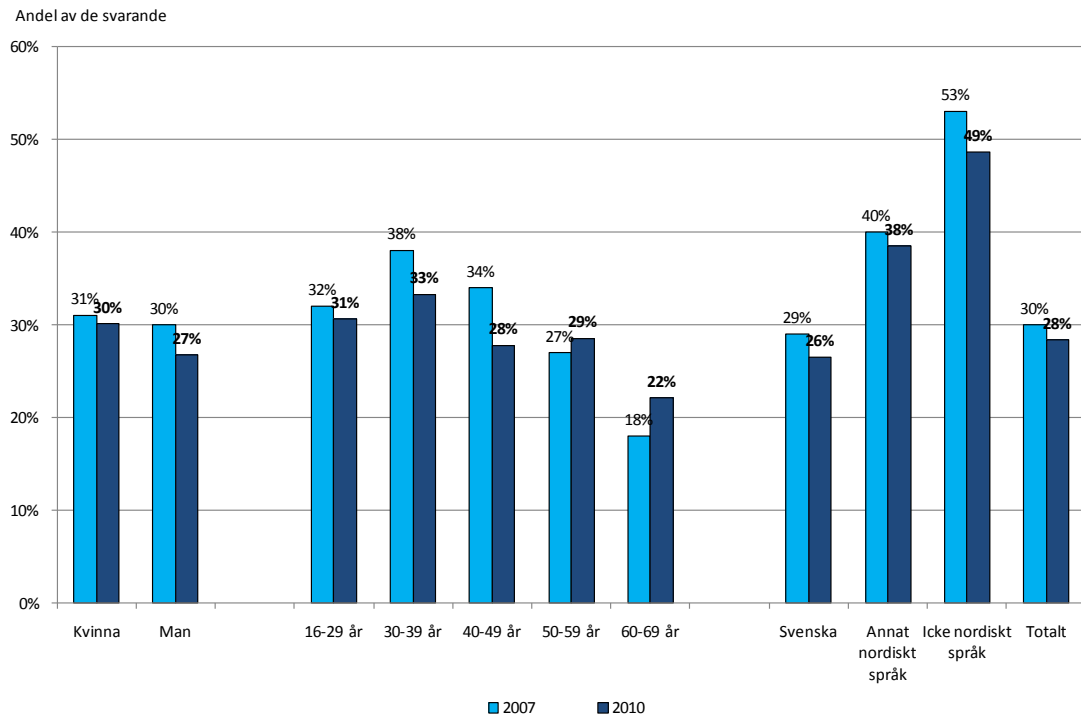
Rapportens första syfte var att kartlägga om det förekommer diskriminering på Åland. I denna undersökning liksom i 2007-års undersökning har vi som mätmetod använt självupplevd diskriminering. Nämligen det som den svarande uppfattat som diskriminerande handling till exempel att personen blivit särbehandlad, exkluderad, orättvist bemött, hindrad, begränsad i handlings- eller valmöjligheter, utsatt för kränkande och/eller förlöjligande kommentarer.

I detta kapitel presenteras och analyseras svaren på frågorna 1-6 i frågeformuläret (se frågeformuläret i bilagan) gällande självupplevd diskriminering till exempel om man upplever att man blivit diskriminerad, när, hur ofta, varför, var och hur. Varje avsnittsrubrik i kapitlet utgör själva frågeformuleringen i enkäten. Resultaten i avsnitten 3.2–3.6 grundar sig enbart på enkätsvar av svarande som upplevt sig diskriminerade, vilka vi har viktat enligt bakgrundsvariablerna kön, ålder och modersmål (184 viktade svar). De svarande som inte upplevt sig diskriminerade fick hoppa över denna del av enkäten och fortsätta med fråga 7, vars resultat vi redogör för i kapitel 4.

3.1 ”Upplever du att du blivit diskriminerad på Åland någon gång?”

På den första frågan i formuläret ”Upplever du att du blivit diskriminerad på Åland någon gång?” svarade 184 respondenter eller 28 procent *Ja*. I figur 1 presenteras resultatet av de som upplevt diskriminering på Åland fördelat efter kön, ålder och modersmål åren 2007 och 2010.

Runt 28 procent av de svarande har alltså någon gång upplevt att de blivit diskriminerade på Åland. Det finns inga signifikanta skillnader mellan könen och åldersgrupperna, vilket det finns mellan de olika språkgrupperna. Hela 49 procent av de med ett icke nordiskt modersmål har någon gång upplevt sig diskriminerad på Åland jämfört med 26 procent av de med svenska som modersmål.

Figur 1. Upplevd diskriminering på Åland åren 2007 och 2010 enligt kön, ålder och modersmål

Jämförelser med resultaten i 2007-års diskrimineringsundersökning

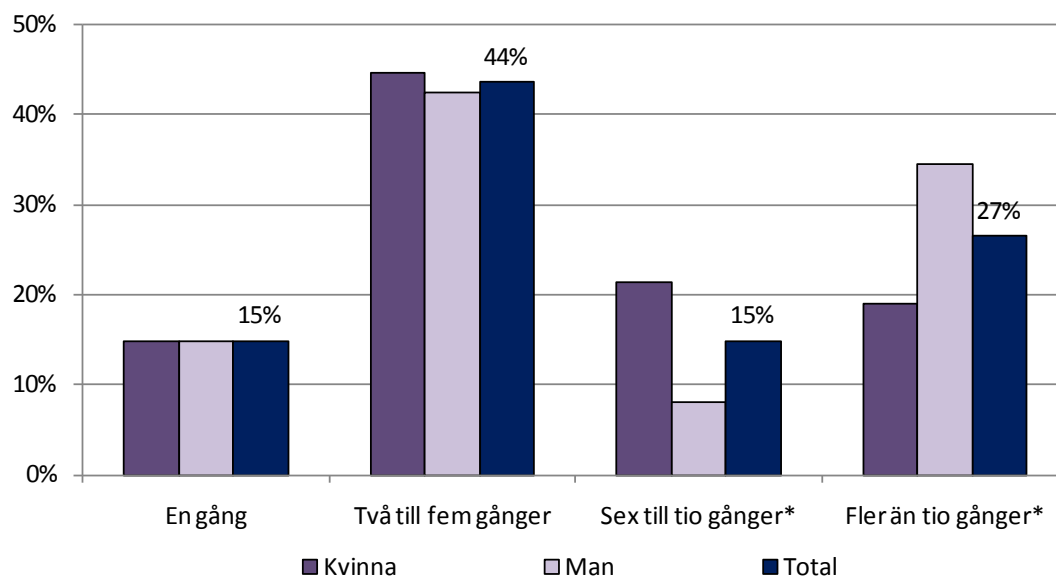
Enligt resultaten i 2007-års diskrimineringsundersökning, upplevde en något större andel av de svarande att de någon gång blivit diskriminerade (30 %) jämfört med resultaten i denna undersökning. En aningen större andel kvinnor upplevde att de blivit diskriminerade båda åren. Då liksom nu upplevde speciellt 30-39-åringarna att de blivit diskriminerade (38 % år 2007), medan den äldsta åldersgruppen hade upplevt minst diskriminering (18 % år 2007). Ser man på andelen som upplevt sig diskriminerad enligt de svarandes modersmål, så var andelen något större år 2007 jämfört med år 2010 i samtliga grupper.

3.2 ”Har det hänt en eller flera gånger?”

På fråga två ”Har det hänt en eller flera gånger?” kunde man välja ett bland följande svarsalternativ:

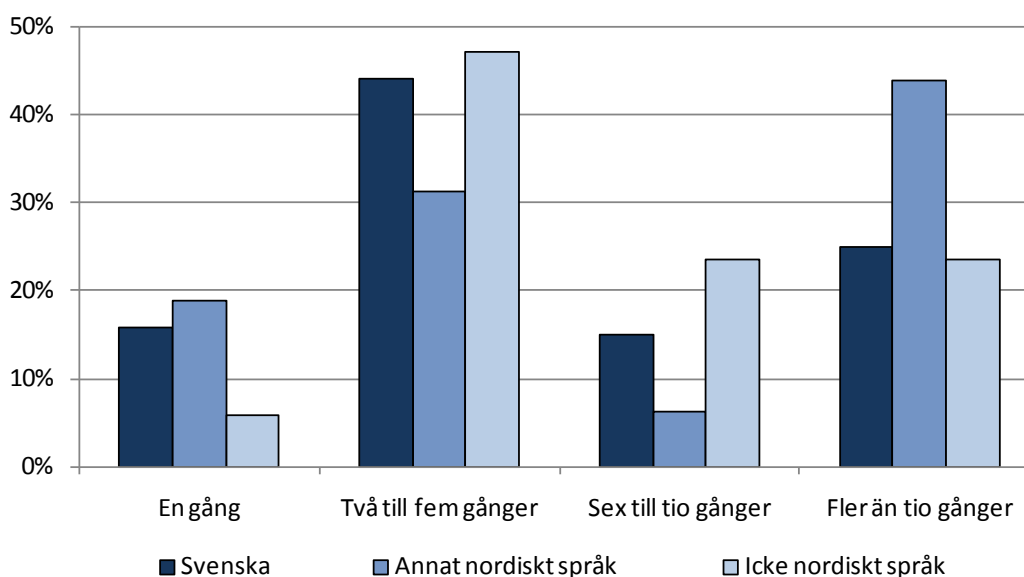
- *En gång*
- *2-5 gånger*
- *6-10 gånger eller*
- *Fler än 10 gånger*

Figur 2. Antal gånger man upplevt sig diskriminerad efter kön (andel av gruppen)

Av de som upplevt sig diskriminerade (totalt 184 svarande) uppgav 15 procent att de upplevt det en gång, hela 44 procent två till fem gånger, 15 procent har upplevt sig diskriminerade sex till tio gånger (signifikant fler kvinnor) och 27 procent fler än tio gånger (signifikant fler män).

Figur 3. Antal gånger man upplevt sig diskriminerad efter modersmål (andel inom respektive grupp)

I snitt hade 85 procent av de svarande som någon gång upplevt sig diskriminerade gjort det fler än en gång, medan hela 94 procent av dem med icke nordiskt modersmål har upplevt det fler än en gång. Största delen av de med svenska som modersmål (44 %) upplevt det fler än en gång.

hade upplevt det 2-5 gånger liksom de med icke nordiskt modersmål (47 %). Hela 44 procent av de med annat nordiskt modersmål (som upplevt sig diskriminerade) har gjort det fler än tio gånger.

Ser man lite närmare på hur de har svarat enligt kön och språk, så har betydligt fler kvinnor med svenska som modersmål uppgett att de blivit diskriminerade sex till tio gånger, medan männen med svenska som modersmål i större utsträckning än kvinnorna blivit diskriminerade fler än tio gånger. Signifikant fler kvinnor med annat nordiskt språk har upplevt sig diskriminerade fler än tio gånger (44 %) jämfört med kvinnorna i de två andra språkgrupperna.

Då man tittar på de svarandes ålder och hur ofta de upplevt sig diskriminerade så framkommer att 30–39-åringar har upplevt sig diskriminerade två till fem gånger, medan 16–29-åringar (främst kvinnor) har upplevt sig diskriminerade 6-10 gånger. Hela 70 procent av de unga kvinnorna som upplevt sig diskriminerade har gjort det minst sex gånger jämfört med 48 procent av de unga männen. Däremot har hela 49 procent av männen i åldern 40-59 (som upplevt sig diskriminerade) gjort det fler än tio gånger.

Jämförelser med resultaten i 2007-års diskrimineringsundersökning

Även år 2007 uppgav 85 procent av de som upplevt sig diskriminerade att de gjort det fler än en gång. Det vanligaste svarsalternativet bland de med svenska som modersmål var också år 2007 2-5 gånger. Största andelen av de med annat nordiskt språk hade då liksom nu uppgett svarsalternativet ”fler än tio gånger” (57 % år 2007 jämfört med 44 % år 2010). Nästan 40 procent av de med icke nordiskt språk hade år 2007 uppgett ”2-5 gånger” respektive ”Fler än 10 gånger”.

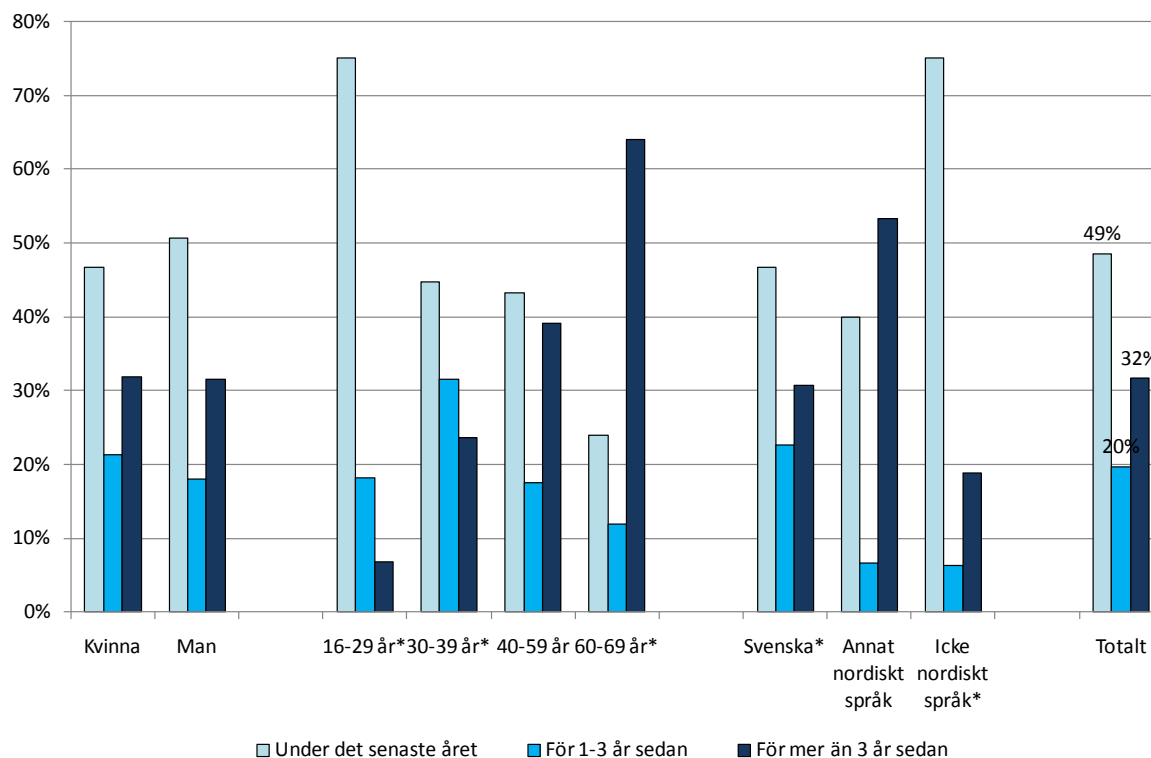
3.3 ”När hände det senast?”

På fråga tre kunde man välja ett av följande fem svarsalternativ:

- *Under den senaste månaden*
- *Under det senaste halvåret*
- *Under det senaste året*
- *För 1-3 år sedan*
- *För mer än 3 år sedan*

I figuren i bilagan redovisas resultaten enligt de fem svarsalternativen efter kön, medan vi i figuren nedan slagit ihop resultaten för de tre första svarsalternativen till ”Under det senaste året”.

Figur 4. Tidpunkt för senast upplevda diskriminering (andel av gruppen)

Som vi ser i figuren ovan har nästan en tredjedel av alla svarande som upplevt sig diskriminerade gjort det för mer än tre år sedan och en femtedel för 1-3 år sedan. Drygt hälften av de svarande har alltså upplevt diskriminering för minst ett år sedan, medan knappt hälften upplevt diskriminering det senaste året. 16 procent av de som upplevt diskriminering har blivit diskriminerade den senaste månaden (se figuren i bilagan).

I snitt uppgav alltså 49 procent av de som upplevt sig diskriminerade att de gjort det under det senaste året: 47 procent av de med svenska som modersmål, 40 procent av de med annat nordiskt språk som modersmål och hela 75 procent av de med icke nordiskt modersmål. Signifikant fler svarande med svenska som modersmål har upplevt sig diskriminerade för 1-3 år sedan, medan de med icke nordiskt modersmål i större utsträckning än de andra åldersgrupperna blivit diskriminerade under det senaste året. Intressant att notera (även om skillnaderna mellan språkgrupperna inte är signifikanta) är att 53 procent av de med annat nordiskt språk som modersmål hade upplevt det för mer än tre år sedan.

”Jag som nordbo tycker att åländska samhället är väldigt trångsynt. Det tar längre att komma in, du är alltid född utanför”

Då man ser på svaren enligt de svarandes ålder så kan man konstatera att speciellt den yngsta åldersgruppen har upplevt diskriminering det senaste året (tre fjärdedelar), medan hela 64 procent av den äldsta åldersgruppen upplevt det för mer än tre år sedan.

Betydligt fler 30-39-åringarna jämfört med de andra åldersgrupperna har upplevt sig diskriminerade för 1-3 år sedan.

Om man tittar närmare på de svarandes kön och ålder, kan man se att fler män i åldern 40-59 år (jämfört med kvinnor i samma ålder) har upplevt diskriminering den senaste månaden.

Jämförelser med resultaten i 2007-års diskrimineringsundersökning

Då liksom nu hade flest svarande kryssat för svarsalternativet att de blivit diskriminerade för mer än tre år sedan (29 % år 2007 jämfört med 32 % år 2010). År 2007 svarade dock en något större andel (55 % år 2007 jämfört med 49 % år 2010) att de blivit diskriminerade under det senaste året. I båda undersökningarna hade största andelen av 40–69-åringarna valt svarsalternativt ”För mer än 3 år sedan”.

3.4 ”Varför tror du att du blivit utsatt för diskriminering?”

På fråga fyra kunde de svarande kryssa för flera av följande femton svarsalternativ inklusive ett öppet *Annat*:

- *Könstillhörighet (att jag hade ”fel” kön i det aktuella sammanhanget)*
- *Min ålder*
- *Mina familjeförhållanden*
- *Mitt utseende*
- *Mitt nationella eller etniska ursprung*
- *Att jag har utländskt namn*
- *Mitt språk*
- *Min religion*
- *Mina åsikter/min övertygelse*
- *Min politiska aktivitet*
- *Mitt deltagande i fackföreningsverksamhet*
- *Mitt hälsotillstånd*
- *Att jag har ett funktionshinder*
- *Min sexuella läggning*
- *Annat, vad?*

Då man ser på orsakerna till diskriminering, så har hela 28 procent (av de 184 som upplevt sig diskriminerade) uppgett ”Könstillhörighet” (se figuren nedan). Här framkommer även signifikanta skillnader mellan könen, då nästan hälften av de diskriminerade kvinnorna och sex procent av de diskriminerade männen kryssat för

detta svarsalternativ. Även svarsalternativet ”Min ålder”, som en fjärdedel av de diskriminerade uppgett, har fler kvinnor än män kryssat för. Nedan följer några kommentarer gällande könsdiskriminering som kvinnor gett.

”Att kvinnor fortfarande har lägre lön, har sämre villkor t.ex. i försäkringsbolag är diskriminering som bara fortsätter och fortsätter...”

”Som kvinna vet jag att jag är diskriminerad på en mängd olika sätt men i nuläget känner mig inte diskriminerad och har svårt att plocka fram enskilda händelser.”

”Gammalt tänkesätt – karlar är förmer än kvinnor”

”Blev uppsagd pga. graviditet”¹⁸

Det näst vanligaste svarsalternativet var ”Mitt nationella eller etniska ursprung” som 26 procent av de som upplevt sig diskriminerade har kryssat för. Signifikant fler män har valt detta alternativ, 34 procent av männen och 18 procent av kvinnorna.

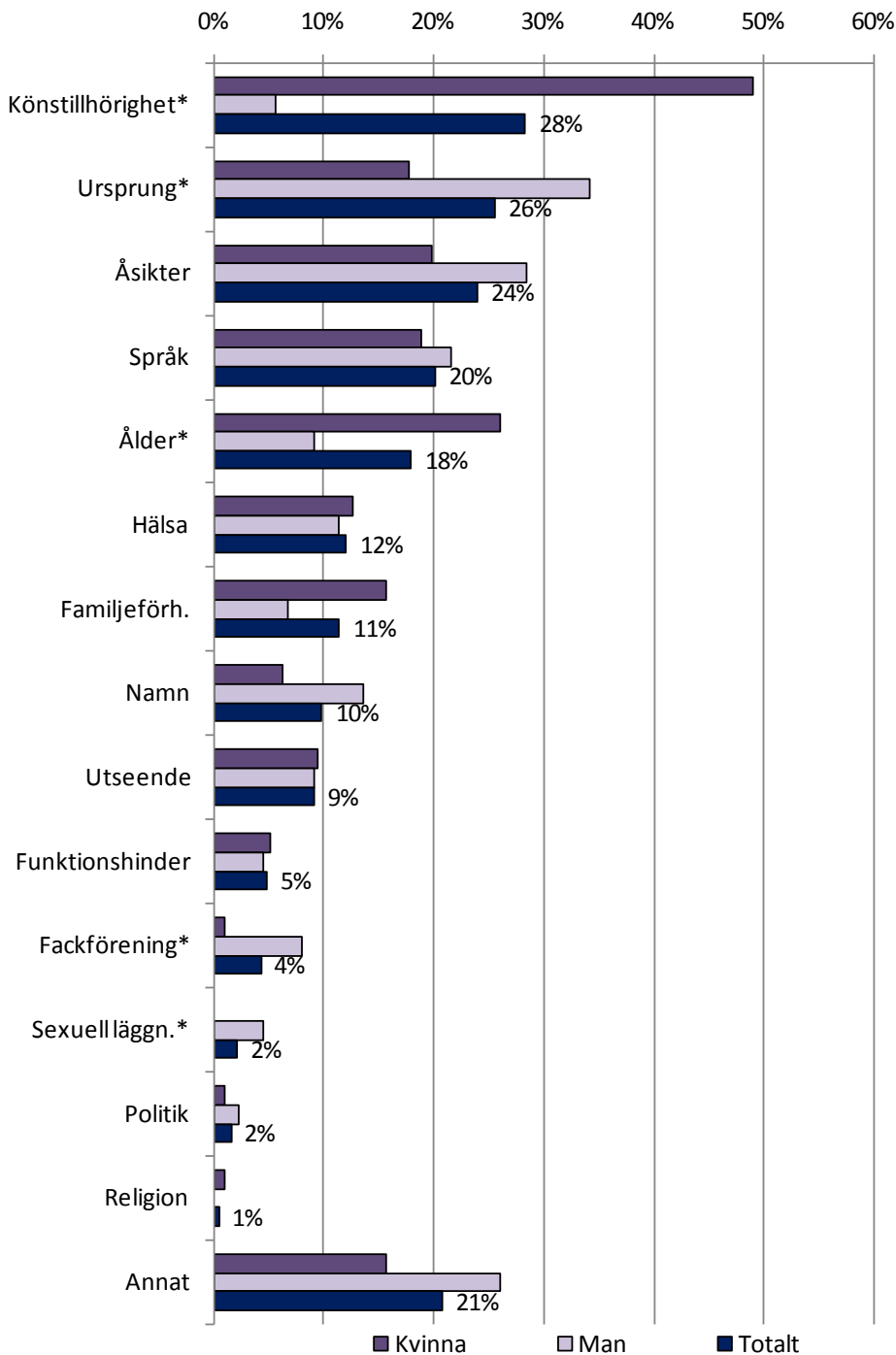
”Det som hände med mig var delvis mitt fel. Jag kunde ju söka annat jobb och annan arbetsgivare, men det var svåra tider för mig och min familj därför bestämde jag mig att vara stark och överleva det här.” (Man, 30-39 år, icke nordiskt modersmål)

---

¹⁸ Totalt har tre kvinnor uppgett ”Graviditet” som orsak till diskriminering.

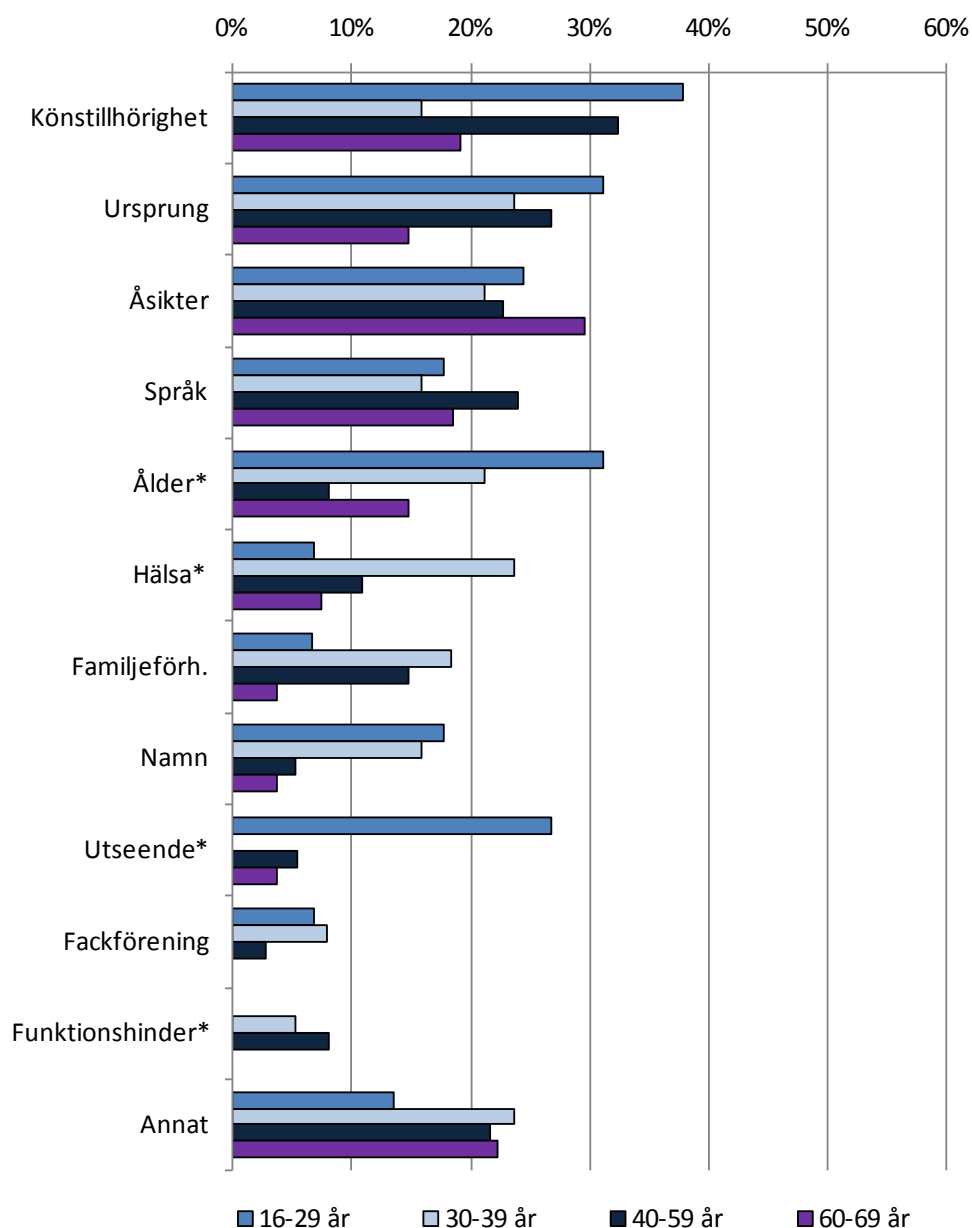

Figur 5. Upplevda orsaker till diskriminering efter kön (andel inom gruppen som kryssat för ett alternativ)

Den tredje vanligaste orsaken till upplevd diskriminering är ”Mina åsikter/min övertygelse”, som 24 procent av de som upplevt diskriminering kryssat för följt av ”Mitt språk”, ”Min ålder” och ”Mitt hälsotillstånd”. Orsakerna ”Min religion”, ”Min politiska aktivitet” och ”Min sexuella läggning” har fått färre än fem kryss och redovisas sålunda inte i figurerna enligt svarandes ålder och modersmål.

Figur 6. Upplevda orsaker till diskriminering efter ålder (andel inom respektive grupp som kryssat för ett alternativ)

Intressant att notera är att signifikant fler svarande i den yngsta åldersgruppen har kryssat för svarsalternativet "Min ålder", drygt 30 procent av 16-29-åringarna som upplevt sig diskriminerade. Även orsaken "Mitt utseende" har fler 16-29-åringar kryssat för. Både unga och äldre kan alltså känna sig diskriminerade på grund av ålder. Såsom en kvinna 60-69 år uttryckte det:

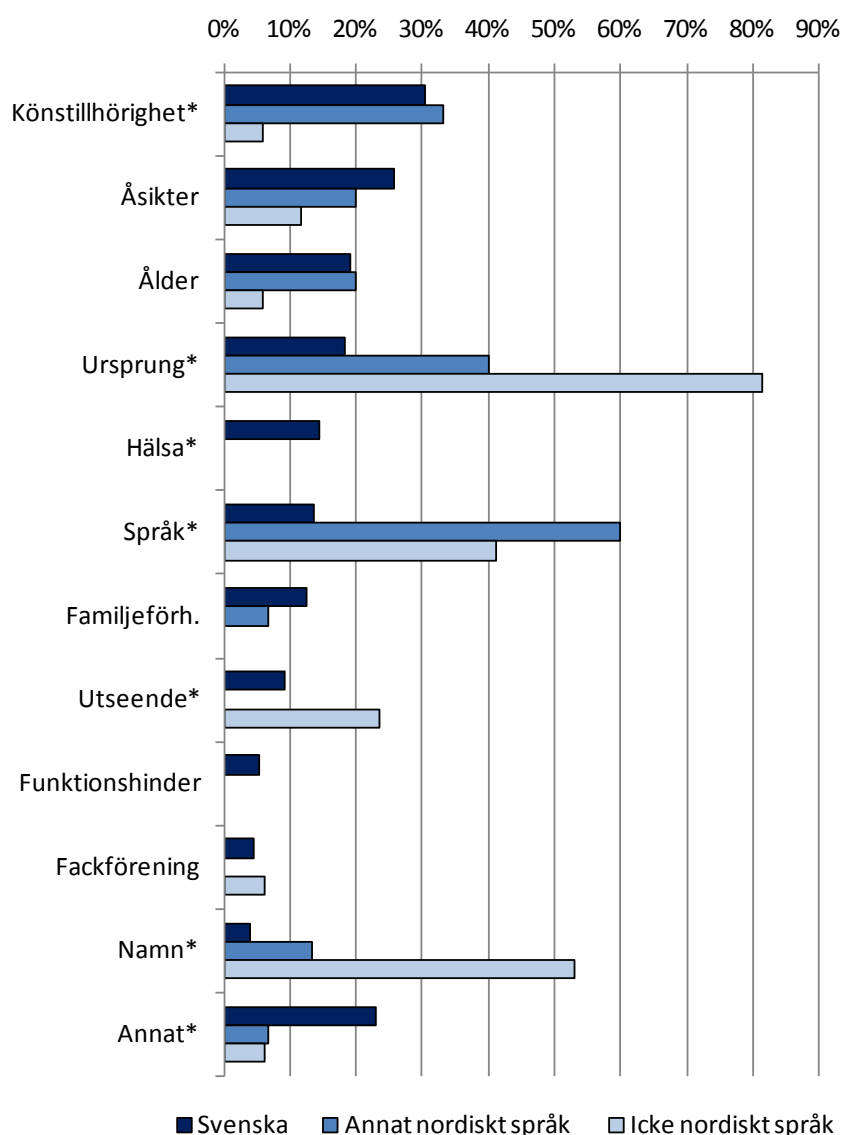
"Åldersdiskriminering, inte i dess allvarligaste form men ganska vanlig har gemene man: Han, hon är ju så gammal/ung med andra ord inte att bry sig om!"

Svarsalternativet ”Mitt hälsotillstånd” har speciellt många 30-49 åringar (en fjärdedel av de diskriminerade i åldersgruppen) kryssat för. Svarsalternativet ”Att jag har ett funktionshinder” har endast 30-59-åringar valt.

”Ofta kan diskriminering bero på okunskap, t.ex. då det gäller fysiska och psykiska handikapp.”

Tittar man lite närmare på hur kvinnor och män i olika åldrar har svarat på orsaken till diskrimineringen framkommer flera intressanta signifikanta skillnader. Fler kvinnor oberoende av ålder känner sig diskriminerade på grund av könstillhörighet. Då det gäller upplevd diskriminering på grund av ålder så är det speciellt unga kvinnor jämfört med unga män som upplever denna typ av diskriminering. Fler män i åldern 30-39 upplever sig diskriminerade på grund av sitt ursprung. Då det gäller orsaken ”Mitt språk” så var det fler äldre (60-69 år) kvinnor än män som gett detta som orsak.

Figur 7. Upplevda orsaker till diskriminering efter modersmål (andel inom respektive grupp som kryssat för ett alternativ)

Det framkommer flera signifikanta skillnader mellan de olika språkgrupperna och vilka orsaker till diskriminering de kryssat för. Vi kan se att drygt 80 procent av de med icke nordiskt modersmål, som upplevt sig diskriminerade, har kryssat för svarsalternativet "Mitt nationella eller etniska ursprung", drygt hälften "Att jag har utländskt namn", drygt 40 procent "Mitt språk" och cirka en fjärdedel "Mitt utseende". Dessa skillnader gäller både för kvinnor och för män med icke nordiskt modersmål jämfört med de två andra språkgrupperna.

"Jag blev nästan mobbad i skolan på grund av att jag är utländsk, pratar med brytning och annorlunda dialekt, och att jag har annan musiksmak som inte andra har." (Kvinna, 16-29 år, icke nordiskt modersmål)

En signifikant större andel av de med annat nordiskt språk (i realiteten många finsktalande) har uppgett "Mitt språk" som orsak till diskriminering och detta gäller både kvinnor och män. Dessutom har fler män med annat nordiskt modersmål jämfört med svenskspråkiga män uppgett "Namn" som orsak till diskriminering.

Drygt 30 procent av de med svenska eller annat nordiskt modersmål har uppgett "Könstillhörighet" som orsak till diskriminering, medan endast sex procent av de med icke nordiskt modersmål har gjort det. Dessutom har fler med svenska som modersmål kryssat för "Mitt hälsotillstånd" samt "Annat".

En närmare titt på hur svenskspråkiga kvinnor och män har svarat visar på ett par signifikanta skillnader. Det är främst de svenskspråkiga kvinnorna som upplever sig diskriminerade på grund av könstillhörighet och ålder. Däremot har fler svenskspråkiga män jämfört med kvinnor känt sig diskriminerade på grund av sitt ursprung, vilket kan vara lite förvånande. Nedan följer några kommentarer av dessa svenskspråkiga män:

"Inte ålänning räcker"

"Har blivit diskriminerad som åländsk sjöman på åländska fartyg."

"Har upplevt mig diskriminerad i "Lokaltidningarna bl.a. i messaspalterna men även i artiklar där finlandssvenskar "hånas"."

"För att jag bor på Åland och inte kan finska."

En femtedel av de som upplevt sig diskriminerade har kryssat för *Annat*, nedan följer några exempel på kommentarer:

"Avundsjuka"

"Inflyttad ålänning"

"Jag är inflyttad sedan 1970, dvs. bott 40 år på Åland. Betraktas i vissa kretsar fortfarande som inflyttad, dvs. inte ålänning. Ibland känns det diskriminerande."

"Eftersom jag är invandrare (på arbetsplatsen)"

"Släkttillhörighet; Åland är ett "klansamhälle""

"Saknar "Bäste broder"-kontakter till myndigheterna"

"Min bakgrund"

"Min personlighet"

"Skiljer sig från mängden"

"Min ekonomi och jag är "bara" arbetare"

"Fattig och kvinna"

"Status klass social rangordning"

"Inte tillräckligt "fin" utbildning"

"Språkkunskaper"

"För att jag talar svenska och försvarat mitt svenska språk"

"Kommunen man bor i"

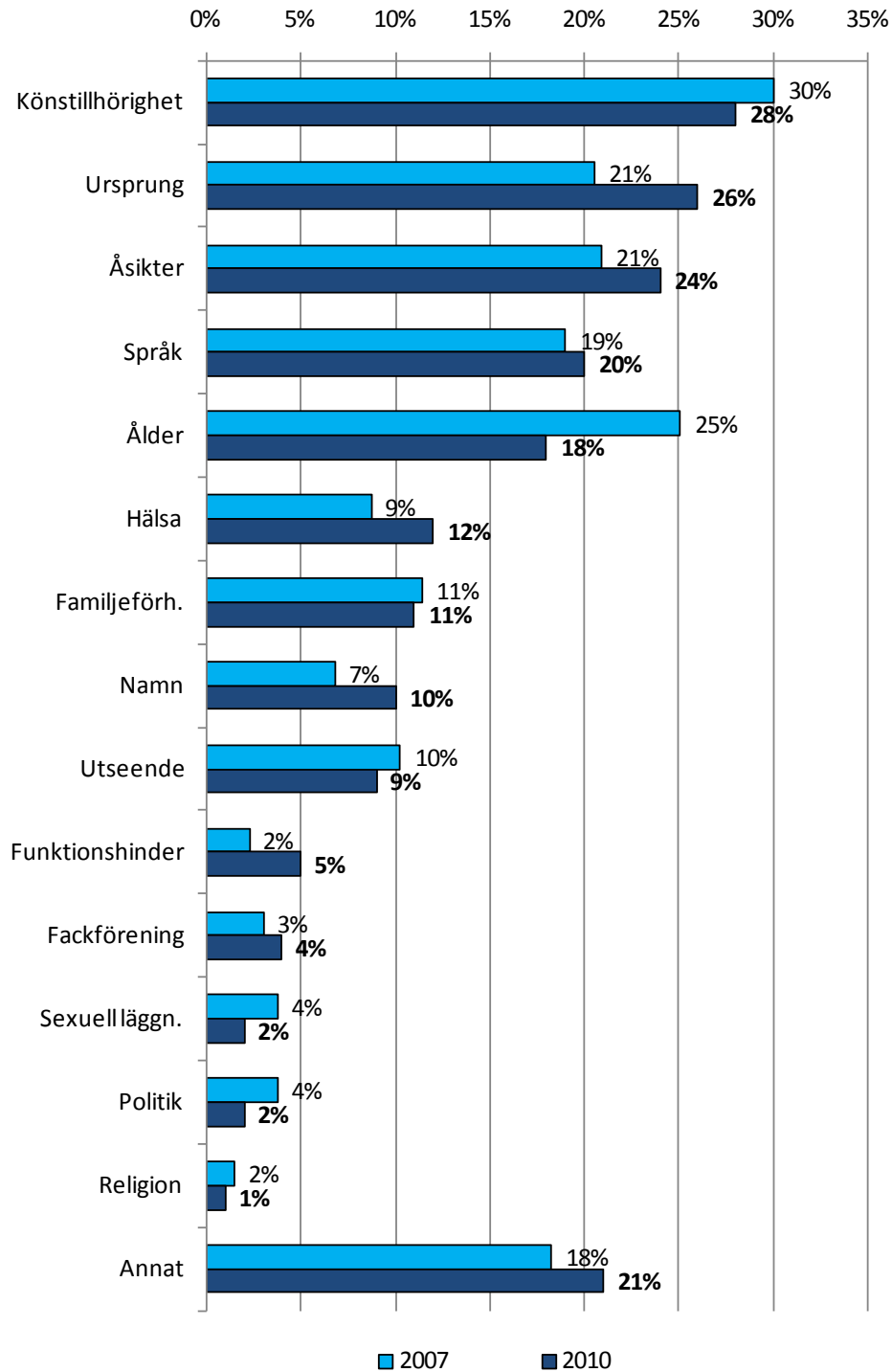
”På grund av ingen enhetlig lönesättning enligt examen och arbetserfarenhetens längd och variation.”

Jämförelser med resultaten i 2007-års diskrimineringsundersökning

Den vanligaste orsaken till diskriminering var även i 2007-års undersökning könstillhörigheten (30 % av de diskriminerade år 2007 jämfört med 28 % år 2010) följd av ålder, åsikter, ursprung och språk. Intressant att notera är att andelen som upplevt sig diskriminerad på grund av ålder har sjunkit från 25 till 18 procent år 2010, medan en större andel har kryssat för till exempel ”Ursprung” och ”Åsikter” i den senaste undersökningen.

I den tidigare undersökningen liksom i denna fanns det signifikanta skillnader mellan könen vad gäller könstillhörighet och sexuell läggning samt i den tidigare undersökningen gällande svarsalternativet ”Mina åsikter/min övertygelse”, som fler män kryssat för.

Figur 8. Upplevda orsaker till diskriminering åren 2007 och 2010 (andel som kryssat för ett alternativ)

3.5 ”Var eller i vilka situationer upplever du att du blivit diskriminerad?”

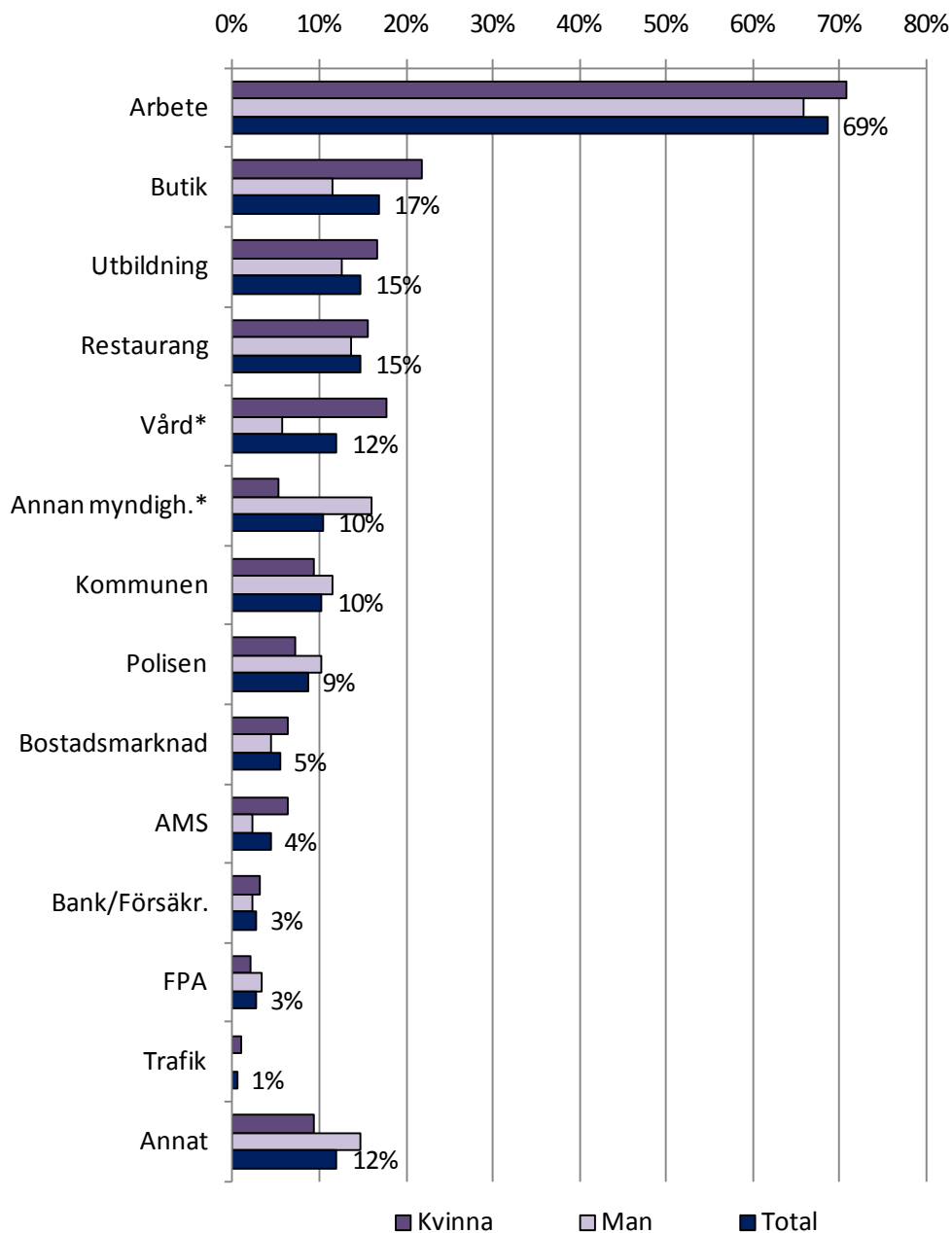
På fråga fem fanns fjorton svarsalternativ (inklusive *Annat*), av vilka flera alternativ kunde väljas.

- *I arbetslivet*
- *I utbildningen*
- *I kollektivtrafiken*
- *På restaurang/pub/café/bar eller liknande*
- *I butik eller vid köp av tjänst (t.ex. taxi, frisör, badhus)*
- *På bostadsmarknaden (hyra/köpa bostad)*
- *På banken eller vid kontakt med försäkringsbolag*
- *I hälso- och sjukvården*
- *I kontakt med kommunen t.ex. socialkansliet*
- *I kontakt med Folkpensionsanstalten*
- *I kontakt med arbetsförmedlingen*
- *I kontakt med polisen*
- *I kontakt med annan myndighet*
- *Annat, vad?*

Den klart vanligaste platsen man upplevt sig diskriminerad är i arbetslivet, som nästan 70 procent av de som upplevt diskriminering kryssat för (126 svarande). Detta gäller både kvinnor och män, alla åldersgrupper och språkgrupper. Svarsalternativen ”I butik eller vid köp av tjänst”, ”I utbildningen” och ”På restaurang/pub/kafé/bar eller liknande” hade runt 15 procent kryssat för.

Figur 9. Platser och situationer där man upplevt diskriminering efter kön (andel inom gruppen som kryssat för ett alternativ)

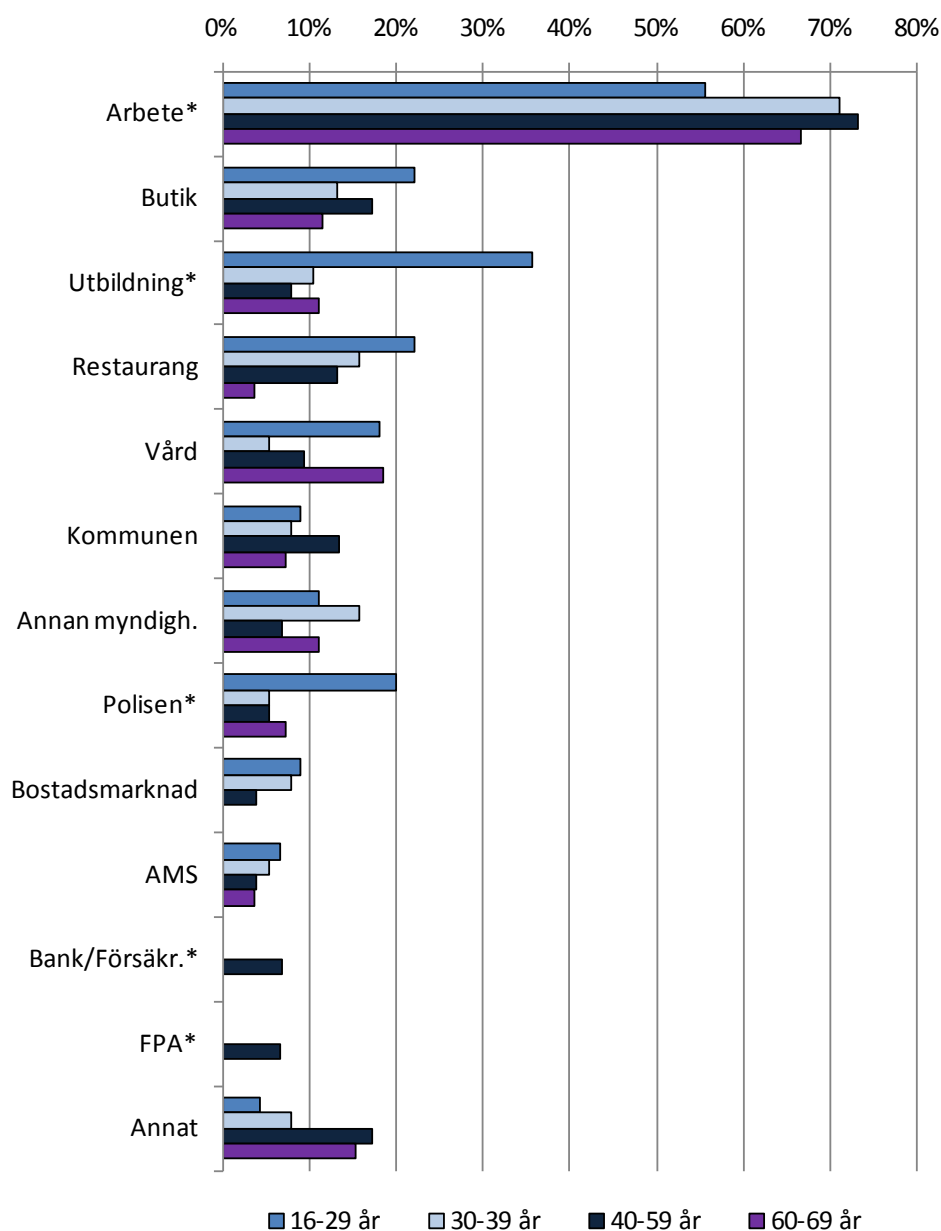
Det framkom ett par signifikanta skillnader mellan könen: kvinnor har i högre grad än män upplevt sig diskriminerade inom hälso- och sjukvården, medan en större andel av männen har upplevt sig diskriminerade i kontakt med annan myndighet.

”Har upplevt dåligt bemötande inom sjukvården för att man är kvinna och 60+. Går numera till privatläkare, ej hälsocentral. Däremot finns det hur bra personal som helst där också, men vet aldrig vem man får.”

”Inte blivit tagen på allvar och inte fått den hjälp eller den behandling jag har behövt.” (Kvinna, 16-29 år, svenska som modersmål)

”Olika beslut i lika/liknande fall av myndighet. Avgörande om man har de rätta kontakterna/är den rätta personen. Samma skrivna text kan tolkas på olika vis av myndighet. X kommun, byggnadsordning och landskapsregeringen, hembygdsrätt” (Svenskspråkig man, 60-69 år)

Figur 10. Platser och situationer där man upplevt diskriminering efter ålder (andel inom respektive grupp som kryssat för ett alternativ)

Flera signifikanta skillnader mellan de olika åldersgrupperna framkom. En mindre andel av de yngre har av naturliga orsaker upplevt sig diskriminerade i arbetslivet, medan hela 35 procent av 16-29-åringarna (som upplevt diskriminering) har gjort det i utbildningen. En större andel av de yngre (20 %) har även upplevt sig diskriminerade i kontakt med polisen jämfört med genomsnittet på 9 procent. Den enda åldersgruppen som kryssat för

att de upplevt sig diskriminerade på banken eller vid kontakt med försäkringsbolag samt i kontakt med FPA är 40-59-åringarna. Frågan är om detta bara är en tillfällighet eller vad det kan bero på.

När man tittar lite närmare på hur män och kvinnor har svarat i de olika åldersgrupperna framkommer att betydligt fler yngre kvinnor jämfört med män har upplevt sig diskriminerade i arbetslivet. Dessutom har fler kvinnor i åldern 40-59 år jämfört med männen i samma ålder känt sig diskriminerade i butik eller vid köp av tjänst.

"Ignorerad i samband med bilköp; säljaren vände sig uteslutande till min man, tog inte ens ögonkontakt med mig. Ledde till att vi gick till en konkurrent."
(Svenskspråkig kvinna, 30-39 år)

"Vid köp av bil" (Svenskspråkig kvinna, 50-59 År)

"Bilverkstad" (Svenskspråkig kvinna, 50-59 år)

Även signifikanta skillnader mellan de tre språkgrupperna framkom. En fjärdel av de med icke nordiskt modersmål hade upplevt sig diskriminerad i kontakt med polisen. Dessutom hade speciellt svenskspråkiga kvinnor jämfört med svenskspråkiga män känt sig diskriminerade inom hälso- och sjukvården samt i kontakten med arbetsförmedlingen, medan de svenskspråkiga männen i större utsträckning känt sig diskriminerade i kontakten med annan myndighet.

Män med ett annat nordiskt språk som modersmål har i större utsträckning jämfört med män med svenska som modersmål känt sig diskriminerade i arbetslivet. Män med icke nordiskt modersmål har i större utsträckning upplevt sig diskriminerade på restaurang, i kontakt med Folkpensionsanstalten, arbetsförmedlingen och polisen jämfört med andra män.

Andra situationer som man upplevt diskriminering:

"Medis deltagande, straffavgift på barnens fritidsaktiviteter pga. att man inte bor i Mariehamn."

"Landskapsförvaltningen"

"Från församlingen (kyrkan)"

"I kontakt med lokaltidningarna"

"Via massmedia, från politikens sida"

"Tidningar, bland ålänningar"

"I lokala tidningar (nedsättande kommentarer mot finska)"

"Vid kontakt med andra ålänningar"

"Är man anställd på ett fartyg, lever man nära på varandra. Det finns ingen möjlighet att gå hem efter arbetet på kvällen."

"För att jag bor på Åland och inte kan finska"

Jämförelser med resultaten i 2007-års diskrimineringsundersökning

Även i 2007-års undersökning var arbetslivet (68 % år 2007 jämfört med 69 % år 2010) den vanligaste platsen som de svarande upplevt sig diskriminerade följt av ”I utbildningen” (16 % år 2007 jämfört med 15 % år 2010) och ”I butik eller vid köp av tjänst” (16 % år 2007 jämfört med 17 % år 2010). Alternativet ”I arbetslivet” hade även då fått överlägset flest markeringar av både kvinnor och män, i alla åldersgrupper och i alla språkgrupper. År 2007 hade markant fler kvinnor än män kryssat för ”I butik/köp av tjänster”, medan fler män kryssat för restaurangbesök.

Då liksom nu hade färre yngre svarande (av naturliga orsaker) känt sig diskriminerade i arbetslivet, medan de istället kryssat för ”I utbildningen”. Då det gäller de olika språkgrupperna framkommer också skillnader vad gäller alternativen ”På bostadsmarknaden” och ”I kontakt med polisen”, som betydligt fler med icke nordiskt modersmål uppgett.

3.6 ”Hur upplever du att du blivit diskriminerad?”

På fråga sex kunde man välja flera av tretton svarsalternativ (inklusive *Annat*):

- *Jag fick nedsättande kommentarer/blev mobbad/retad/förlöjligad*
- *Jag blev bortsorterad när jag sökte arbete*
- *Jag har lägre lön/sämre löneförmåner än andra med motsvarande uppgifter.*
- *Jag blev inte befordrad när jag borde ha blivit det*
- *Jag blev avskedad*
- *Jag fick inte hyra/köpa den bostad jag ville*
- *Jag blev inte antagen när jag sökte om studieplats*
- *Jag fick sämre villkor/bemötande än andra vid köp av varor och tjänster*
- *Jag kunde pga. mitt funktionshinder inte använda flyget/bussen/färjan*
- *Jag blev inte insläppt på restaurang/bar eller liknande*
- *Jag kunde inte ta del av informationen pga. mitt funktionshinder*
- *Jag kunde pga. mitt funktionshinder inte använda lokalerna*
- *Annat, vad?*

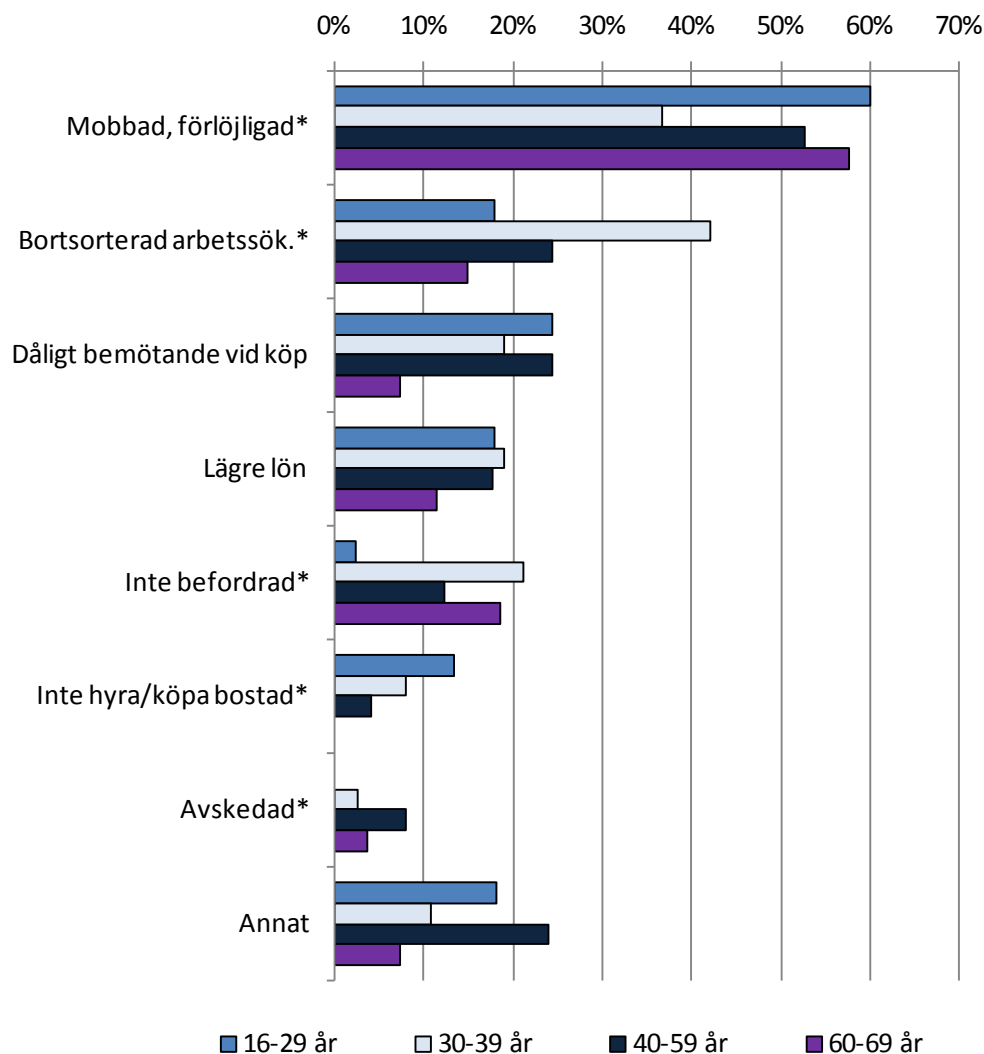
Drygt hälften av alla 184 svarande som upplevt sig diskriminerade uppgav att de fick nedsättande kommentarer eller blev mobbade, retade eller förlöjligade. Eftersom det inte förekommer några signifikanta skillnader mellan könen, har vi istället valt att redovisa genomsnittet för alla svarande i *Figur 13*.

Vi har tidigare i rapporten konstaterat att de flesta svarande som upplevt sig diskriminerade gjort det i arbetslivet, vilket även återspeglar sig här. Cirka en fjärdedel

av de svarande uppgav nämligen att de blev bortsorterade när de sökte arbete, 17 procent att de hade lägre lön eller sämre löneförmåner än andra med motsvarande uppgifter och 13 procent att de inte blev befordrade när de borde ha blivit det. En femtedel av de svarande uppgav att de fick sämre bemötande eller villkor än andra vid köp av varor och tjänster.

”När mitt tidsbundna arbetsförhållande gick ut och tjänsten lediganslogs fick jag inte jobbet när jag sökte, utan det gick till en man som fick högre lön än jag haft och begärde i ansökan.”

Figur 11. På vilka sätt har man upplevt sig diskriminerad efter ålder (andel inom respektive grupp som kryssat för ett alternativ)

Även då man ser på de svarandes ålder, så ser man att svarsalternativet ”Mobbad, förlöjligad” kommer på första plats bland alla åldersklasser förutom 30-39-åringarna, som i stället i större utsträckning kryssat för ”Bortsorterad när jag sökte arbete”. Det

framkommer flera signifikanta skillnader mellan åldersgrupperna. Förutom att just 30-39-åringarna i större utsträckning kryssat för "Bortsorterad" så har de speciellt ofta kryssat för "Inte befordrad", medan 40-59-åringarna i större utsträckning kryssat för "Avskedad". Speciellt den yngsta åldersgruppen har upplevt sig diskriminerad när de inte fått hyra/köpa den bostad de ville ha.

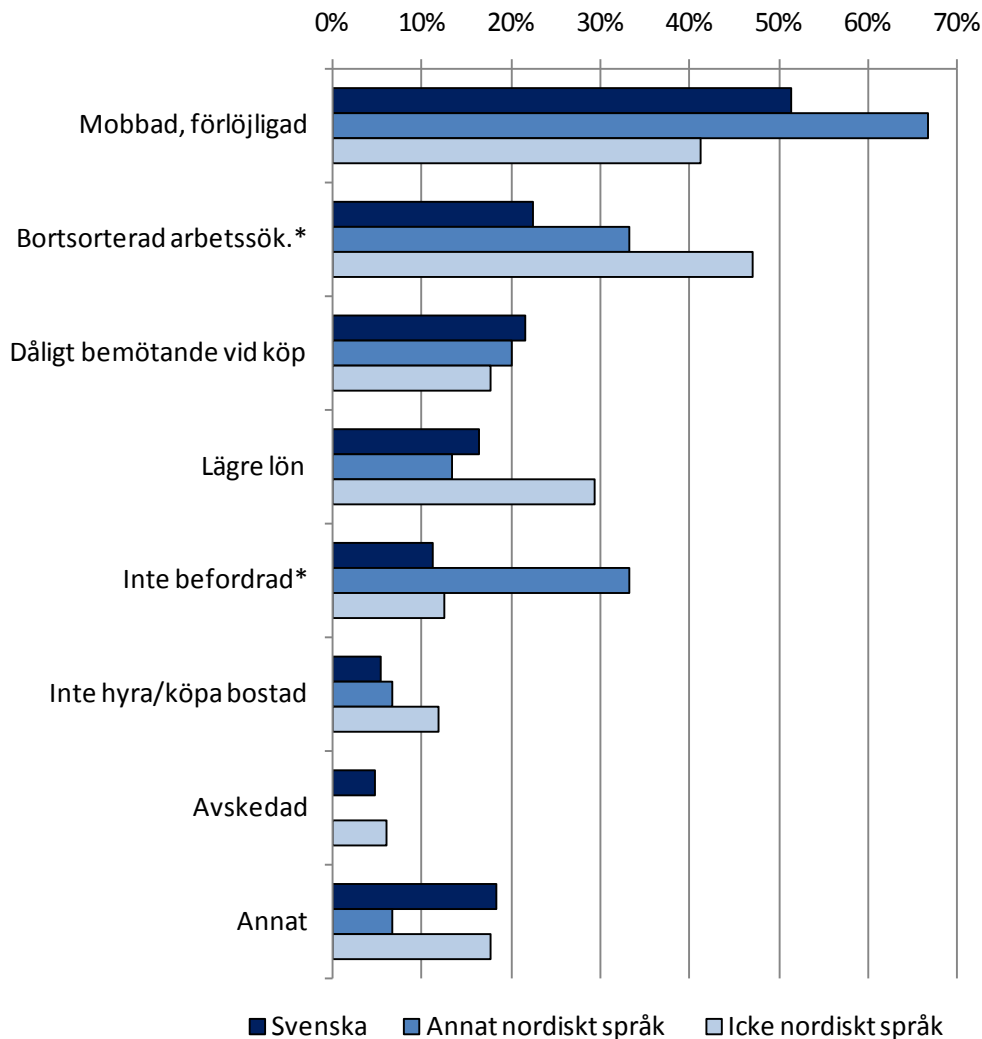
Det är signifikant fler män än kvinnor i åldern 30-39 som har upplevt sig mobbade. Däremot är det fler kvinnor än män i åldern 40-59 som har kryssat för att de har lägre lön än andra med motsvarande arbetsuppgifter och detta gäller speciellt kvinnor med svenska som modersmål. Dessutom har kvinnorna i åldern 30-39 i större utsträckning än männen kryssat för "Annat" och givit bland annat följande kommentarer:

"Undanhållande av information på arbetsplats."

"När det finns män att vända sig till väljer många ofta att vända sig till mannen istället."

"Då de finska myndigheterna skickar info enbart på finska kan jag som inflyttad svensk inte ta till mig informationen. Finska myndigheter måste väl ge info på svenska till Åland??"

Figur 12. På vilka sätt har man upplevt sig diskriminerad efter språk (andel inom respektive grupp som kryssat för ett alternativ)

Svarsalternativet ”Mobbad, förlöjligad” var det vanligaste svarsalternativet bland de med svenska och annat nordiskt språk som modersmål, vilket drygt hälften respektive 67 procent av de diskriminerade kryssat för. Det vanligaste sättet som de med icke nordiskt modersmål upplevde att de blir diskriminerade är att de blir bortsorterade när de söker arbete. Signifikant fler med annat nordiskt språk upplever att de inte blir befordrade när de borde ha blivit det.

En närmare titt på de svarandes kön och modersmål visar att fler kvinnor med annat nordiskt eller icke nordiskt modersmål har blivit mobbade jämfört med kvinnor med svenska som modersmål. På motsvarande sätt har fler män med annat nordiskt eller icke nordiskt språk blivit bortsorterade när de sökte arbete jämfört med män med svenska som modersmål. Fler män med icke nordiskt modersmål uppger också att de har lägre lön än andra män med motsvarande arbetsuppgifter.

Andra upplevelser av diskriminering, som de svarande uppgett:

"Bemötande på en restaurang, lokaltidningarna"

"Betjäning ej på svenska"

"Fick inte arbetsbeskrivning (ombedd)"

"Nyttjas mer än andra i likadant arbete."

"Får ej samma förmåner som mina arbetskollegor."

"Har blivit diskriminerad som åländsk sjöman på åländska fartyg."

"Sämre vitsord i skolan."

"Ignorerad, nedprioriterade åtaganden. Hade aldrig uppstått för en äldre man i samma befattning."

"Jag fick inte den information som jag behövde för en ansökan. Hjälpen var dålig."

"Jag får inte information/reklam/handla/remitterad sjukvård/studera etc. på mitt modersmål."

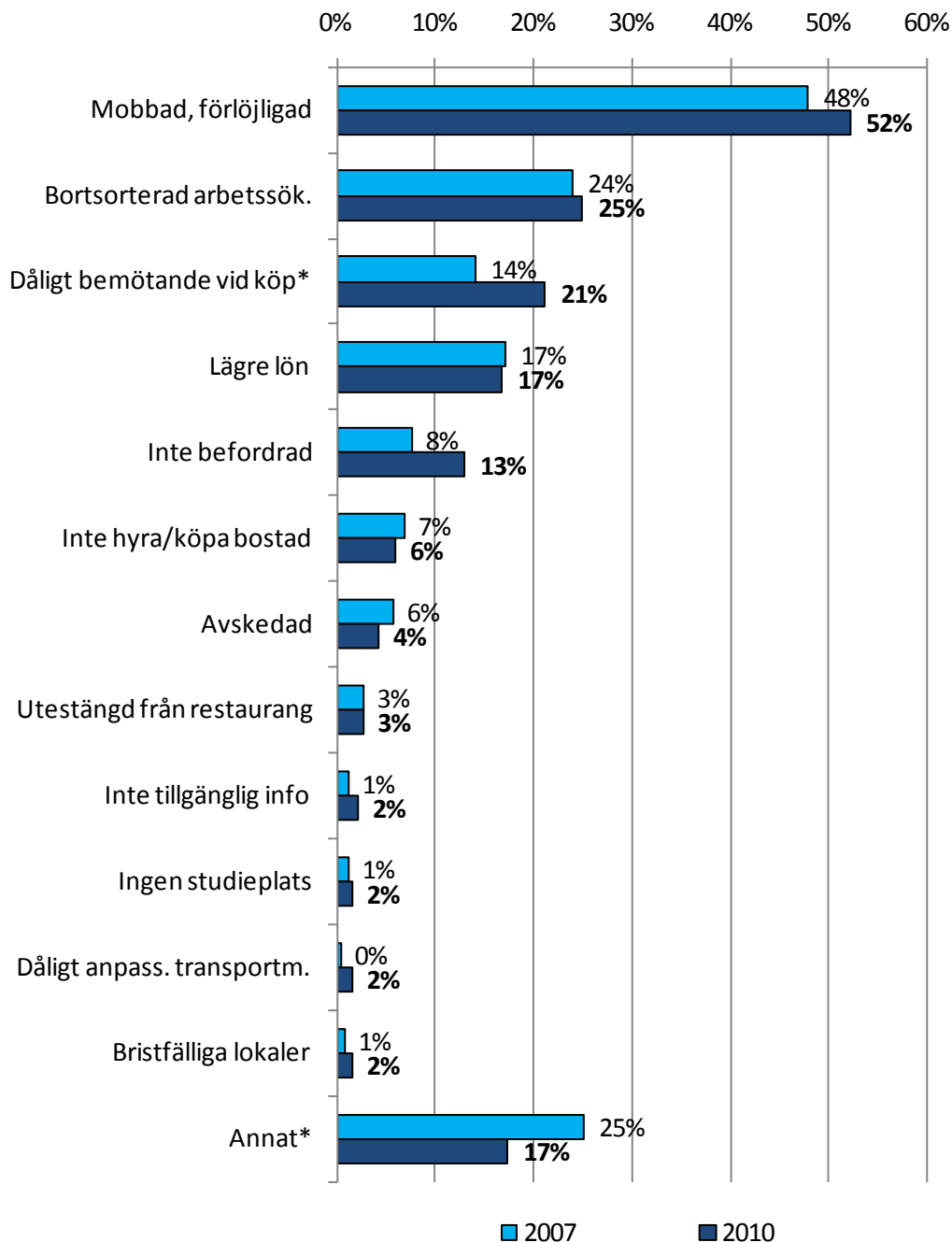
Jämförelser med resultaten i 2007-års diskrimineringsundersökning

I 2007-års liksom i den här undersökningen (se figuren nedan) hade svarsalternativet "Mobbad, förlöjligad" fått flest markeringar bland de som upplevt sig diskriminerade (48 % år 2007 jämfört med 52 % år 2010) och detta gäller båda könen och alla ålders- och språkgrupper (med undantag av 30-39-åringarna och de med icke nordiskt modersmål i 2010-års undersökning). På andra plats kom i båda undersökningarna "Bortsorterad när jag sökte arbete" (24 % år 2007 jämfört med 25 % år 2010), medan "Lägre lön" kom på tredje plats och "Dåligt bemötande vid köp" på fjärde plats år 2007. Vi kan alltså se i figuren nedan att andelen som uppgett att de fick sämre villkor/bemötande än andra vid köp av varor och tjänster har ökat märkbart från 14 till 21 procent i den senaste undersökningen.

I den tidigare undersökningen framkom flera signifikanta skillnader mellan könen, vilket det inte gjorde i den här undersökningen. Betydligt fler kvinnor än män hade nämligen år 2007 kryssat för alternativet "Lägre lön" och "Inte befordrad", medan fler män hade valt "Utestängd från restaurang".

Figur 13. På vilka sätt har man upplevt sig diskriminerad åren 2007 och 2010 (andel som kryssat för ett alternativ)

År 2007 hade signifikant fler inom den yngsta åldersgruppen kryssat för alternativet "Sämre villkor/bemötande än andra vid köp av varor och tjänster", medan fler 16-29-åringar år 2010 känt sig diskriminerade när de inte fått hyra/köpa den bostad de ville ha. För åldersgrupperna 30-69 år handlade valda alternativ år 2007 om arbetslivet såsom "Jag blev bortsorterad när jag sökte arbete", "Jag har lägre lön" och "Jag blev inte befordrad när jag borde ha blivit det". År 2010 hade 30-39-åringar i större utsträckning kryssat för "Bortsorterad när jag sökte arbete" och "Inte befordrad", medan speciellt

många 40-59-åringar hade kryssat för ”Avskedad”.

Det nästvanligaste svarsalternativet efter ”Mobbad, förlöjligad” var år 2007 för svenskspråkiga och de med icke nordiskt språk ”Bortsorterad arbetssökande”, medan de med annat nordiskt språk hade ”Lägre lön” på andra plats. Markant fler med annat nordiskt modersmål valde år 2007 ”Mobbad, förlöjligad” (47 % jämfört med 29 % i de båda andra språkgrupperna). År 2010 hade också fler svarande med annat nordiskt modersmål valt ”Mobbad, förlöjligad” (67 %) även om skillnaderna mellan språkgrupperna den här gången inte var signifikanta. År 2007 hade betydligt fler med icke nordiskt modersmål valt svarsalternativet ”Jag fick inte hyra/köpa den bostad jag ville ha”, medan signifikant fler med icke nordiskt modersmål år 2010 hade kryssat för ”Bortsorterad arbetssökande”, vilket även var gruppens förstahands alternativ.

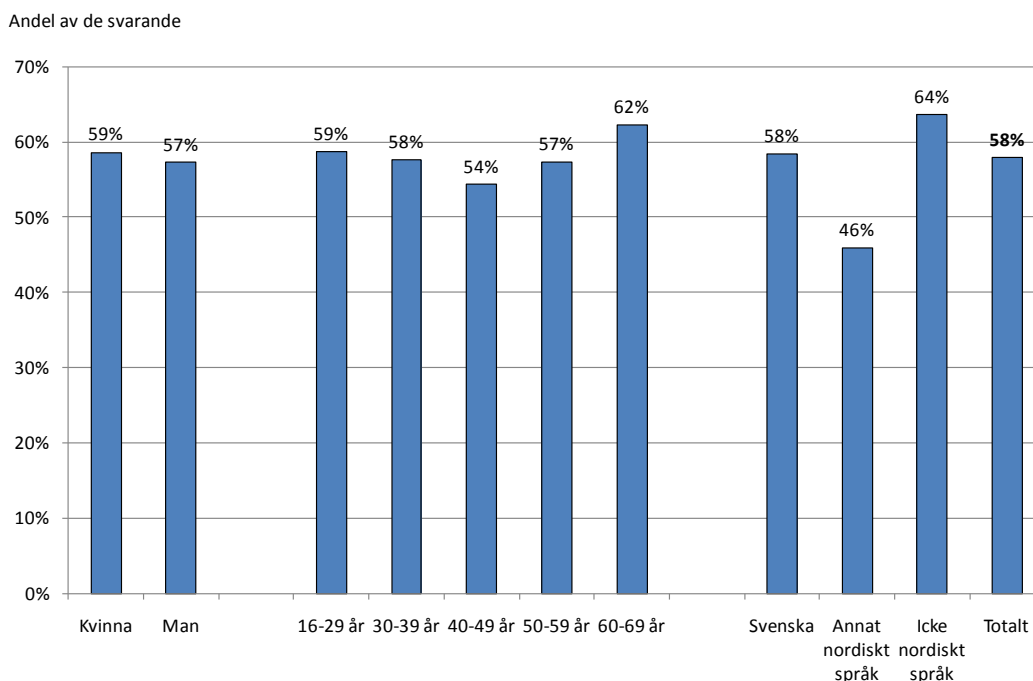
4. Ålänningars kännedom om det rättsliga skyddet mot diskriminering

Resultaten i detta kapitel grundar sig på samtliga svar, alltså inte bara på de svarandes svar som upplevt sig diskriminerade, vilket var fallet i avsnitten 3.2-3.6 i föregående kapitel.

4.1 Kännedom om definitionen av diskriminering

På fråga sju skulle respondenterna uppge om de kände till definitionen på diskriminering enligt diskrimineringslagen (se fråga 7 i enkäten i bilagan!). Figuren nedan sammanfattar kännedomen om definitionen efter bakgrundsvariablerna kön, ålder och modersmål bland de som har svarat på frågan (624 stycken).

Figur 14. Kännedom om definitionen av diskriminering efter kön, ålder och modersmål (procent ja-svar av de svarande)

Av de svarande uppgav 58 procent att de kände till definitionen på diskriminering som fanns i frågeformuläret. Det framkom inte några signifikanta skillnader mellan könen, åldersgrupperna eller språkgrupperna, men man kan notera att endast 46 procent av de med annat nordiskt språk uppgav att de kände till definitionen.

Jämförelser med resultaten i 2007-års diskrimineringsundersökning

År 2007 uppgav också 58 procent av de som svarat på frågan att de kände till

definitionen, vilket tyder på att kännedomen inte har ökat på tre år. I den tidigare undersökningen fanns det signifikanta skillnader mellan åldersgrupperna: en större andel av 30-39- och 50-59-åringarna jämfört med de övriga åldersgrupperna kände till definitionen. År 2007 uppgav endast 35 procent av de med icke nordisk modersmål (som svarat på frågan) att de kände till definitionen, medan andelen år 2010 var hela 64 procent. Man bör dock komma ihåg att osäkerheten är större när antalet observationer är få, vilket även förklarar varför skillnaderna mellan språkgrupperna år 2010 inte är signifikanta trots att de verkar vara relativt stora.¹⁹

4.2 Kännedom om myndigheter att vända sig till vid diskriminering

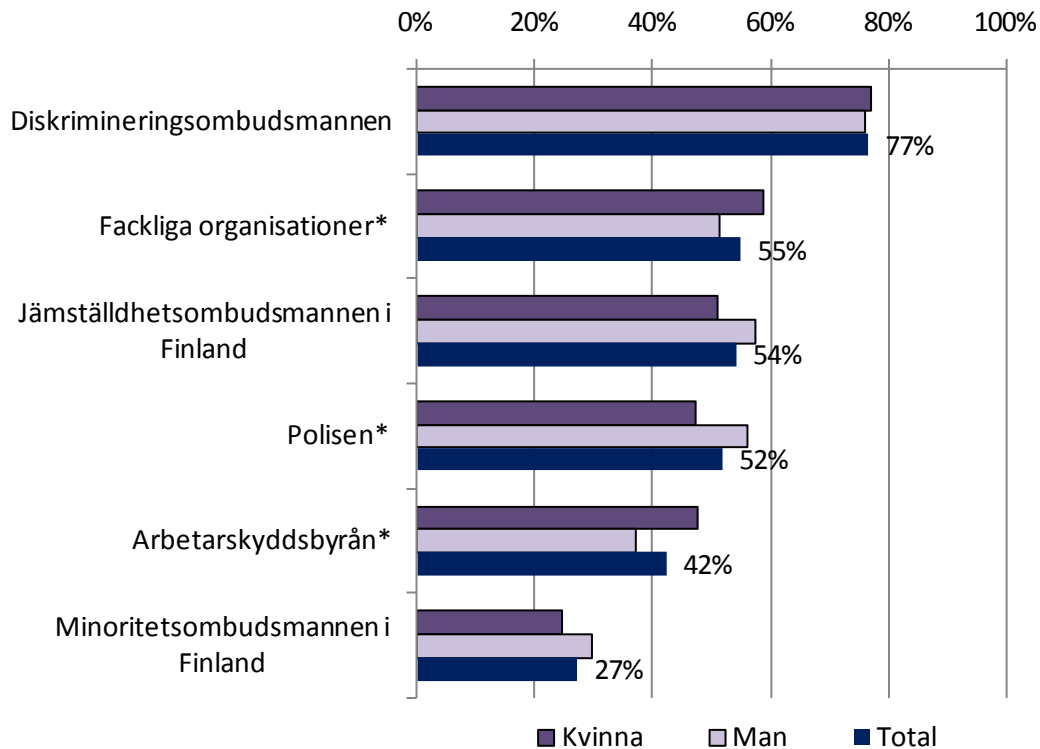
På fråga åtta skulle respondenterna uppges om de kände till att man kan anmäla diskriminering till följande myndigheter/organisationer:

- *Diskrimineringsombudsmannen*
- *Polisen*
- *Fackliga organisationer*
- *Arbetskyddsbyrå*
- *Jämställdhetsombudsmannen i Finland*
- *Minoritetsombudsmannen i Finland*

---

¹⁹ År 2007 hade 31 svarande med icke nordiskt språk svarat på frågan, av vilka 11 stycken svarat ”Ja”. År 2010 hade 33 stycken med icke nordiskt språk svarat på frågan, 21 stycken jakande.

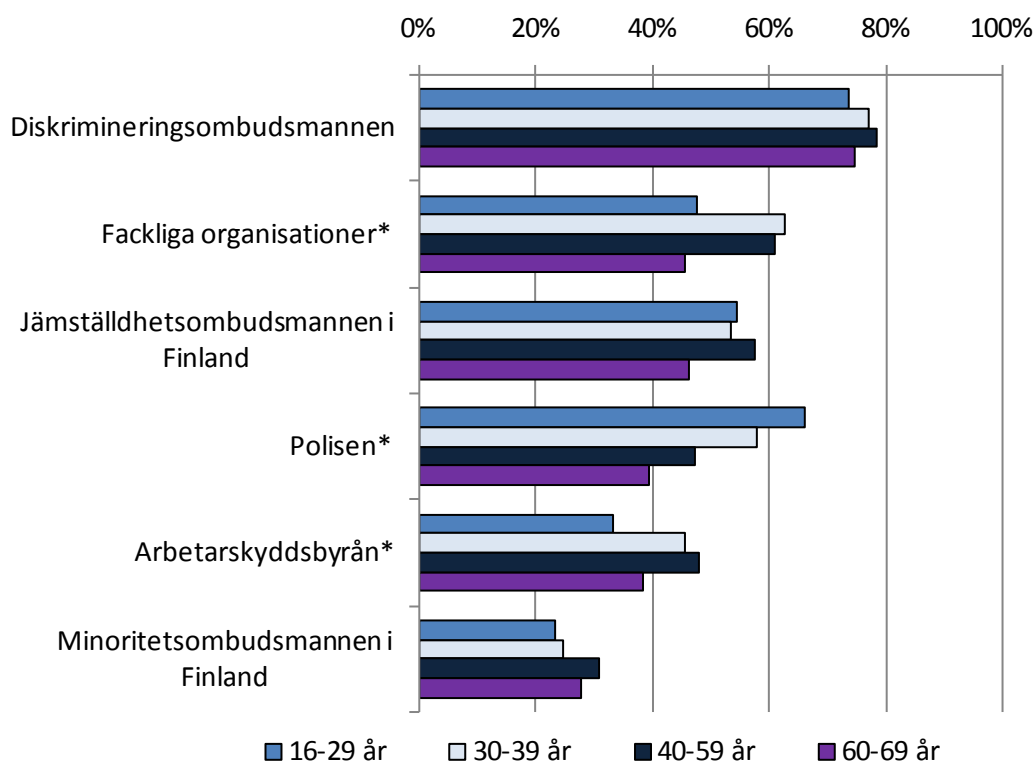
Figur 15. Kännedom om till vilken myndighet man kan anmäla diskriminering efter kön (andel inom gruppen som kryssat för *Ja*)

Av alla svarande²⁰ hade 77 procent kryssat för att de kände till att man kan anmäla diskriminering till DO, 55 procent till fackliga organisationer och 54 procent till Jämställdhetsombudsmannen i Finland (JÄMO). Signifikant fler män svarade polisen, medan fler kvinnor svarade facket och Arbetarskyddsbyrån. Endast 27 procent kände till att man kan anmäla diskriminering till Minoritetsombudsmannen i Finland.

²⁰ Då vi redovisar denna frågas resultat, så sätter vi antalet som svarat *Ja* på frågan i relation till alla som svarat på enkäten (649 stycken), såsom vi gjorde i den tidigare undersökningen.

Figur 16. Kännedom om till vilken myndighet man kan anmäla diskriminering efter ålder (andel inom respektive grupp som kryssat för Ja)

När vi tittar på de svarandes ålder, så kan vi se att signifikant färre yngre kände till att man kan anmäla diskriminering till facket och Arbetskyddsbyrån, vilket speciellt 40-59-åringarna kände till. Däremot kände fler yngre till att man kan anmäla diskriminering till polisen i motsats till de två äldsta åldersgrupperna. Färre äldre uppgav att de kände till att man kan anmäla diskriminering till facket.

”Arbetsfacket borde kontrollera arbetsgivaren istället för att informera arbetstagaren om dess rättigheter. Man vågar inte gå till arbetsgivaren för man vill undvika problem även om man känner sig diskriminerad.”

Figur 17. Kännedom om till vilken myndighet man kan anmäla diskriminering efter språk (andel inom respektive grupp som kryssat för Ja)

Då det gäller andelen svarande enligt modersmål så kände betydligt fler med svenska som modersmål till att man kan anmäla diskriminering till DO, fackliga organisationer och JÄMO, medan färre med icke nordiskt modersmål kände till att man kan anmäla diskriminering till JÄMO och Minoritetsombudsmannen i Finland.

Jämförelser med resultaten i 2007-års diskrimineringsundersökning

År 2007 visste 71 procent (77 % år 2010) att man kan anmäla diskriminering till DO, 58 procent (55 % år 2010) kände till att man kan vända sig till fackliga organisationer, 55 procent JÄMO (54 % år 2010), medan endast 26 procent (27 % år 2010) kände till att man kunde vända sig till Minoritetsombudsmannen. Signifikant fler svarande visste år 2010 jämfört med år 2007 att man kan anmäla diskriminering till DO.

Även då kände fler kvinnor till att man kan anmäla diskriminering till Arbetarskyddsbyrån. Speciellt 30-49 åringarna verkade vara de som hade högst kännedom om till vilka myndigheter man kan anmäla diskriminering i motsats till den äldsta följt av den yngsta åldersgruppen. En större andel av den yngsta åldersgruppen kände även år 2007 till att man kan anmäla diskriminering till polisen.

Då liksom nu kände de med svenska som modersmål bäst till att man kan anmäla diskriminering till DO. De med annat nordiskt modersmål hade dock bättre kännedom

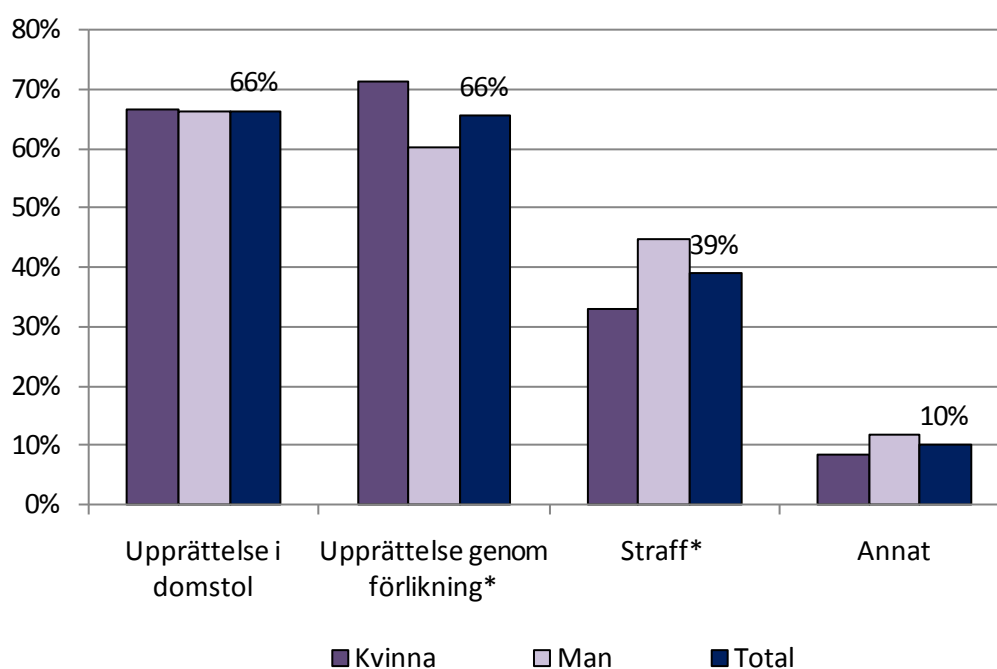
om att man kan anmäla diskriminering till facket och JÄMO. De med icke nordiskt modersmål kände bäst till att man göra anmälan hos polisen, men färre kände till att man kan anmäla till JÄMO.

4.3 Rättsliga konsekvenser av en formell anmälan om diskriminering

Fråga nio var formulerad på följande sätt ”Vilka rättsliga konsekvenser tror du att en formell anmälan om diskriminering kan få?” och innehöll fyra svarsalternativ inklusive ett öppet *Annat*.

- Att man får upprättelse i domstol, t.ex. skadestånd
- Att man får gottgörelse/upprättelse genom förlikning (avtal utan rättegång i domstol) t.ex. skadestånd
- Att den som diskriminerat straffas (får böter eller fängelse)
- *Annat, vad?*

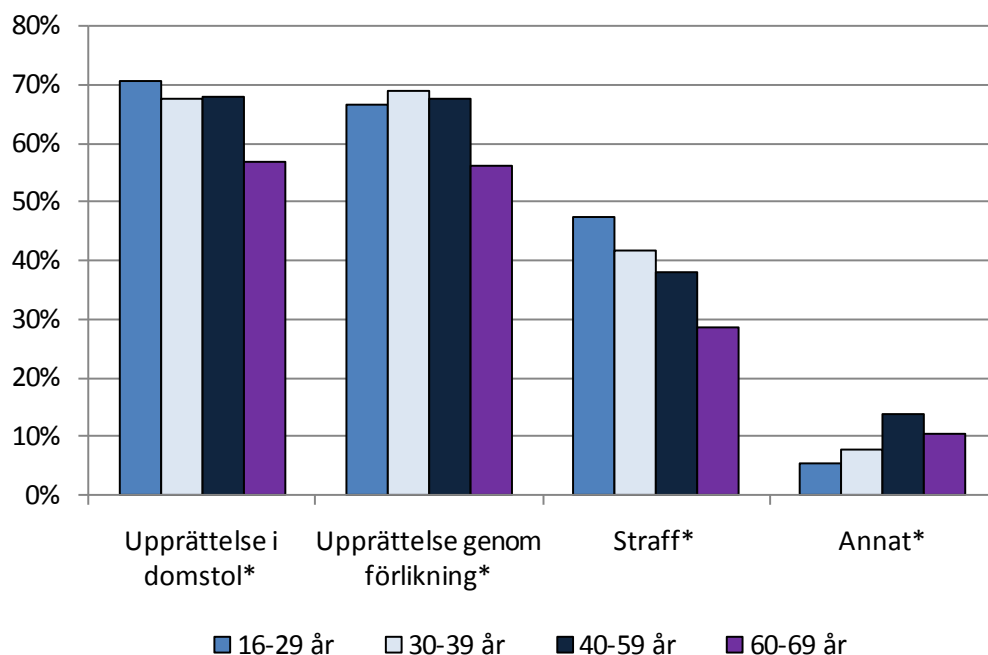
Figur 18. Möjliga rättsliga konsekvenser av en formell anmälan efter kön (andel inom gruppen som kryssat för ett alternativ)

De vanligaste rättsliga konsekvenserna av en anmälan var ”Upprättelse i domstol” och ”Upprättelse genom förlikning”, som 66 procent av alla svarande kryssat för. Cirka 40 procent trodde att den som diskriminerat får ett bötes- eller fängelsestraff. Signifikant fler kvinnor har kryssat för ”Upprättelse genom förlikning”, medan fler män kryssat för ”Straff”.

Figur 19. Möjliga rättsliga konsekvenser av en formell anmälan efter ålder (andel inom respektive grupp som kryssat för ett alternativ)

Som vi ser i diagrammet ovan har signifikant färre äldre svarande (60-69 år) kryssat för alternativen ”Upprättelse i domstol”, ”Upprättelse genom förlikning” och ”Straff”, medan fler yngre svarande kryssat ”Straff”.

Indelningen av de svarande enligt modersmål visar att svarande med svenska som modersmål i större utsträckning har kryssat för ”Upprättelse genom förlikning” jämfört med de två andra språkgrupperna.

En tiondel av de svarande hade kryssat för *Annat* och 40 stycken hade svarat ”*Ingen konsekvens*” eller liknande. Nedan följer exempel på några öppna svar: facket.

”Ingen konsekvens tror jag mest på”

”Jag tror att just ingenting händer (blir bättre)”

”Inte så mycket, men man måste fortsätta och tro att det ska bli bättre.”

”Blivit diskriminerad i tidningen.” ”Det lönar sig inte anmäla journalister går alltid fria.”

”Det spelar ingen roll man måste ändra på hela systemet.”

”Ingen (rättslig konsekvens), för här på Åland är det andra metoder som gäller! Alla myndigheter är involverade med varann.”

”En anmälan leder förmodligen till ingenting i det enskilda fallet”

”Att anmälan förkastas helt”

”Svårt att bevisa något”

”Inget händer, för dåliga straff lönar sig inte att anmäla. Dyrt med advokat. Lång

väntan på rättegång.”

”Som vanligt ingen som vågar ge straff!”

”Tyvärr tror jag att risken för rättsliga konsekvenser är minimala i praktiken trots att det heter att det ska det.”

”En skriftlig anmärkning och ett ”ryck på axlarna”

”Skriftlig varning”

”Tillsägelse, diskussion mellan parterna.”

”Att ärendet generellt handläggs av förman/ledning.”

”Att få en allmän ursäkt”

”Rätt skall vara rätt”

”Man kan bli av med jobbet”

”Jag vill inte ha problem med dom, eftersom jag inte har tid.”

”Papper och arbete”

”Personerna i fråga gör upp på egen hand, brukar fungera bättre utan inblandning av tjänstemän av alla slag.”

Jämförelser med resultaten i 2007-års diskrimineringsundersökning

Resultaten i de båda undersökningarna överensstämmer i stort. År 2007 hade också 66 procent av de svarande kryssat för ”Upprättelse genom förlikning” och 65 procent ”Upprättelse i domstol (66 % år 2010).

År 2007 hade signifikant färre 60–69-åringar valt ”Upprättelse genom förlikning” (54 %) jämfört med 30-39-åringarna (74 %). Även år 2010 hade färre 60-69-åringar kryssat för ”Upprättelse genom förlikning” (56 %) liksom ”Upprättelse i domstol” (57 %) och ”Straff” (29 %) jämfört med de yngre åldersgrupperna.

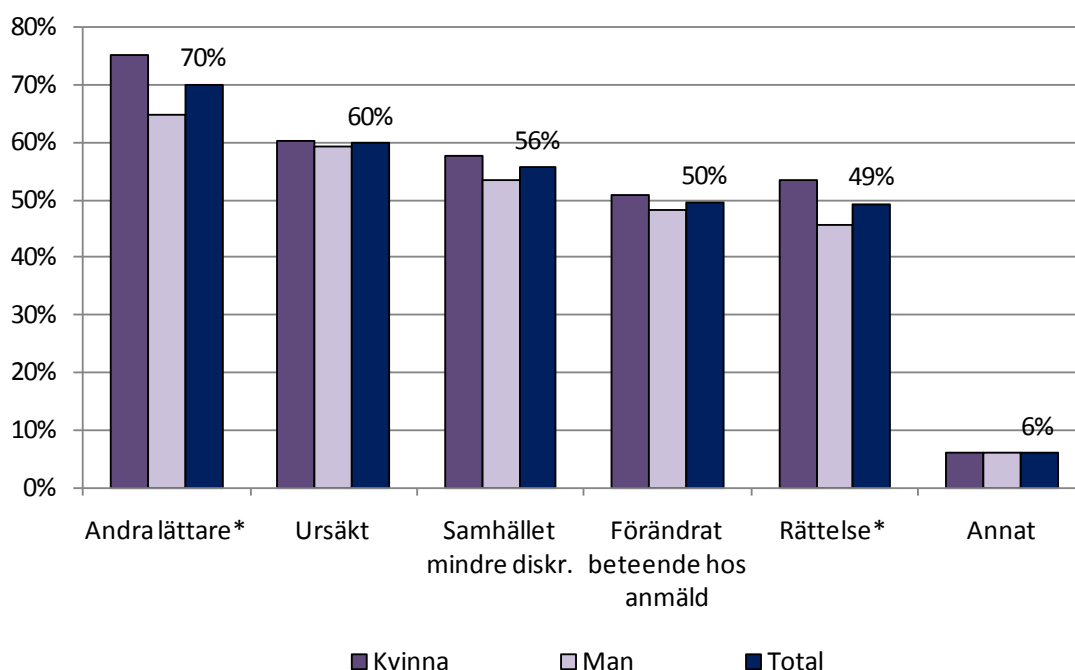
De med svenska som modersmål trodde år 2007 lika mycket på upprättelse i domstol som upprättelse genom förlikning, vardera 67 procent (67 % respektive 68 % år 2010). De med annat nordiskt modersmål trodde år 2007 mest på förlikning (62 %) och på domstol i andra hand (51 %), medan språkgruppen år 2010 i första hand trodde på upprättelse i domstol. De med annat än nordiskt modersmål trodde på de tre alternativen ungefär lika mycket (mellan 43 och 49 %), medan de år 2010 i första hand trodde på upprättelse i domstol (54 %). Under den öppna frågan ”Annat vad” hade 38 svarat ”Inget/Ingenting” (40 stycken år 2010).

4.4 Positiva följder av en anmälan

På fråga tio skulle de svarande uppge andra positiva följder av en anmälan genom att kryssa för ett eller flera av följande svarsalternativ:

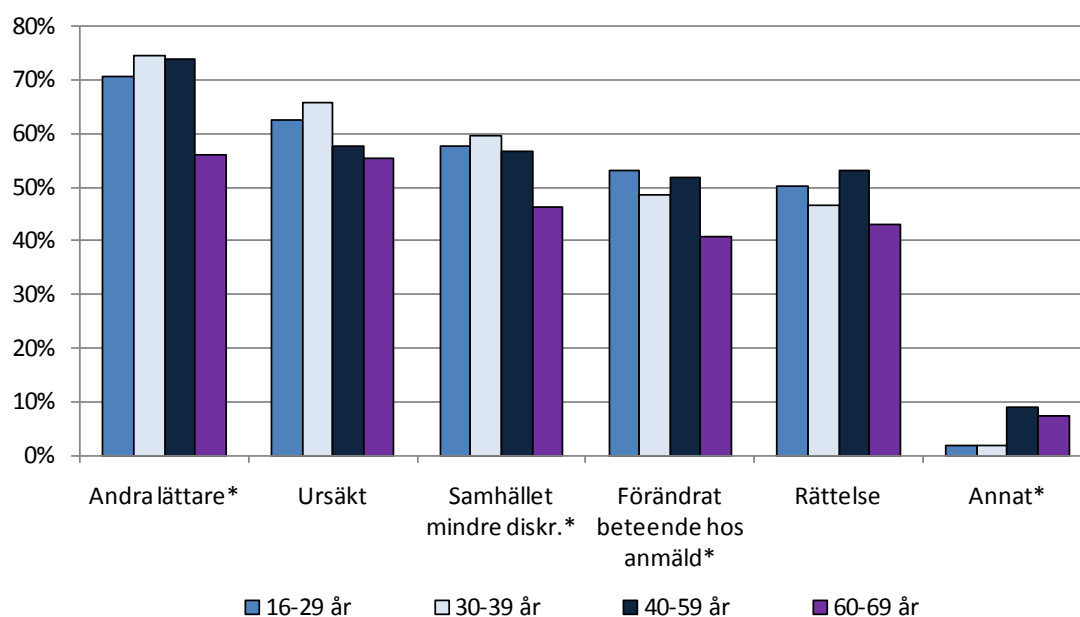
- Att den diskriminerade t.ex. får jobbet eller bostaden som han/hon blivit nekad
- Att den diskriminerade får en ursäkt
- Att den som är anmäld för diskriminering förändrar sitt beteende
- Att andra i liknande situationer får det lättare
- Att anmälan bidrar till att samhället blir mindre diskriminerande
- Annat, vad?

Figur 20. Förmodade positiva följder av en anmälan efter kön (andel inom gruppen som kryssat för ett alternativ)

Den vanligaste positiva följden av en anmälan var ”Att andra i liknande situationer får det lättare”, vilket 70 procent av de svarande kryssat för. På andra plats kom ”Att den diskriminerade får en ursäkt (60 %) följt av ”Samhället mindre diskriminerande” (56 %). Ungefär hälften av de svarande tror att den som diskriminerar förändrar sitt beteende eller att den diskriminerade får rättelse. Speciellt många kvinnor tror att andra får det lättare eller att den diskriminerade får rättelse.

Figur 21. Förmodade positiva följder av en anmälan efter ålder (andel inom respektive grupp som kryssat för ett alternativ)

Samtliga åldersgrupper tror mest på att andra i liknande situation får det lättare som en positiv följd av en anmälan. Då man jämför de olika åldersgruppernas svar är det främst den äldsta åldersgruppens svar som skiljer sig från de övrigas. Signifikant färre 60–69-åringar tror att en anmälan leder till förändrat beteende hos den som är anmäld för diskriminering, att andra får det lättare samt att samhället blir mindre diskriminerande tack vare en anmälan.

Alternativet ”Att andra i liknande situationer får det lättare” hade också fått flest kryss av samtliga språkgrupper. Det förekommer endast en signifikant skillnad mellan språkgrupperna. Betydligt fler med svenska som modersmål jämfört med de med annat nordiskt språk som modersmål tror att den diskriminerade får rättelse till exempel får jobbet.

Nedan följer ett axplock av öppna svar på frågan *Annat, vad?*:

”Att tydliggöra en annars dold företeelse”

”Att fler får upp ögonen för att det även på Åland förekommer diskriminering.”

”Massmedial uppmärksamhet för frågan.”

”Större vakenhet ifråga om diskriminering”

”Att diskrimineringsombudsmannen också tar upp diskrimineringen vi ålänningar dagligen utsätts för från Finland.”

”Max en ursäkt”

Jämförelser med resultaten i 2007-års diskrimineringsundersökning

År 2007 trodde 72 procent (jämfört med 70 % år 2010) av de svarande att en positiv följd av en anmälan kan vara att andra i liknande situationer får det lättare. På andra plats kom också då en ursäkt (58 % år 2007 jämfört med 60 % år 2010) följt av samhället mindre diskriminerande (56 % båda åren), förändrat beteende hos den anmälde (54 % år 2007 jämfört med 50 % år 2010) samt rättelse (52 % år 2007 jämfört med 49 % år 2010). Då liksom nu trodde signifikant fler kvinnor att andra får det lättare och att den diskriminerade får rättelse.

Bland alla åldersgrupper fick också alternativet ”Att andra i liknande situationer får det lättare” flest kryss. År 2007 trodde den yngre åldersgruppen i större utsträckning än de övriga på en ursäkt. Den äldsta åldersgruppen var då liksom nu mest återhållsam till samtliga fem svarsalternativ.

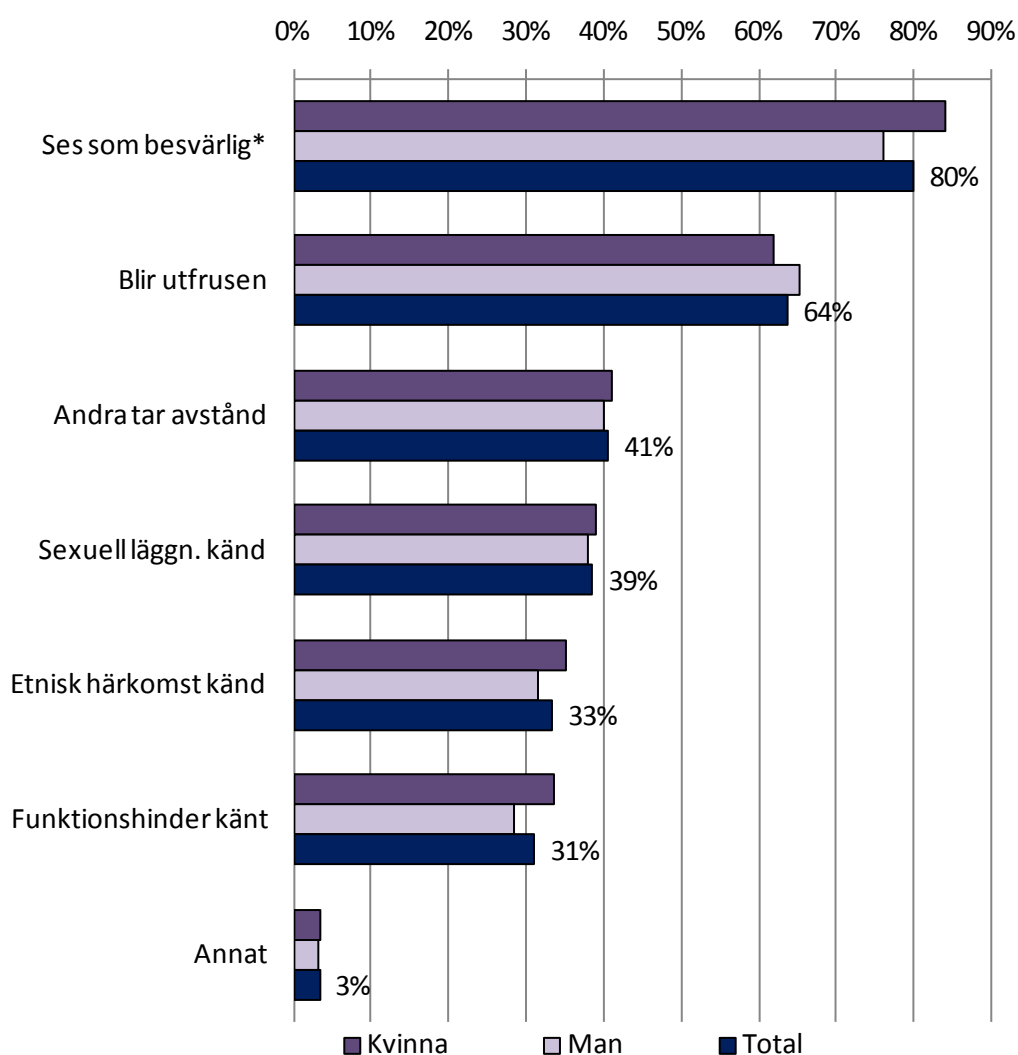
De olika språkgrupperna hade en liknande syn på de positiva konsekvenserna av en anmälan och på första plats kom ”Att andra i liknande situationer får det lättare”. På andra plats kom ”Ursäkt” bland dem med svenska eller icke nordiskt modersmål, medan alternativet ”Samhället mindre diskriminerande” kom på andra plats för de med annat nordiskt modersmål

4.5 Negativa konsekvenser av en anmälan

På fråga 11 ”Vilka negativa konsekvenser tror du att en anmälan kan få?” kunde respondenterna kryssa för något/några av svarsalternativen:

- *Att den som anmäler blir utfrusen eller trakasserad*
- *Att anmälaren blir stämplad som besvärlig*
- *Att folk tar avstånd från den som anmält*
- *Att anmälarens etniska eller religiösa tillhörighet blir känd i en vidare krets*
- *Att anmälarens funktionshinder blir känt i en vidare krets*
- *Att anmälarens sexuella läggning blir känd i en vidare krets*
- *Annan, vad?*

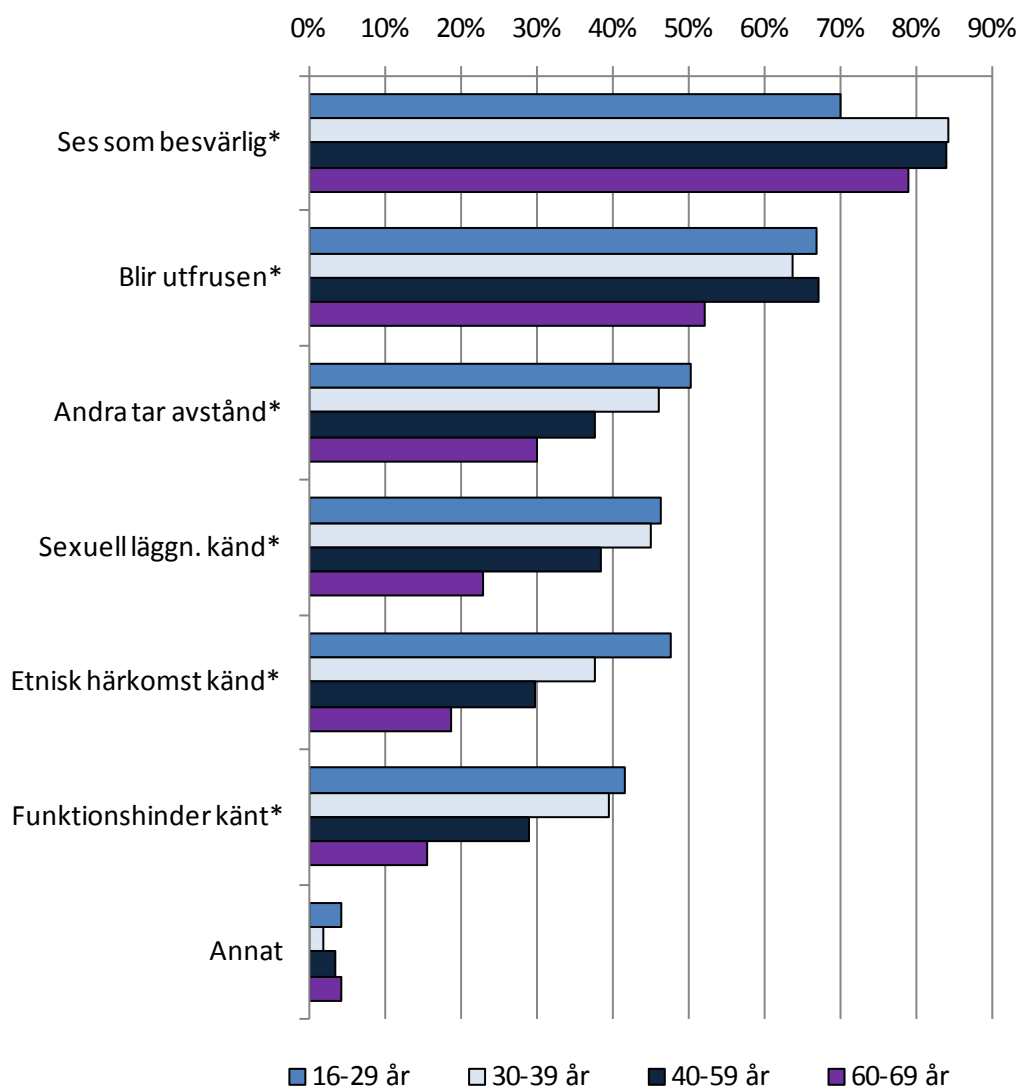
Figur 22. Förmodade negativa konsekvenser av en anmälan efter kön (andel inom gruppen som kryssat för ett alternativ)

Hela 80 procent av de svarande trodde att en anmälan kan leda till att anmälaren ses som besvärlig, fler kvinnor trodde detta. 64 procent av de svarande trodde att anmälaren blir utfrusen och 41 procent att andra tar avstånd från den som anmält. Att anmälarens sexuella läggning, etniska härkomst eller funktionshinder blir känd/känt trodde mellan 39 och 31 procent. Det var dock ett par svarande som påpekade följande:

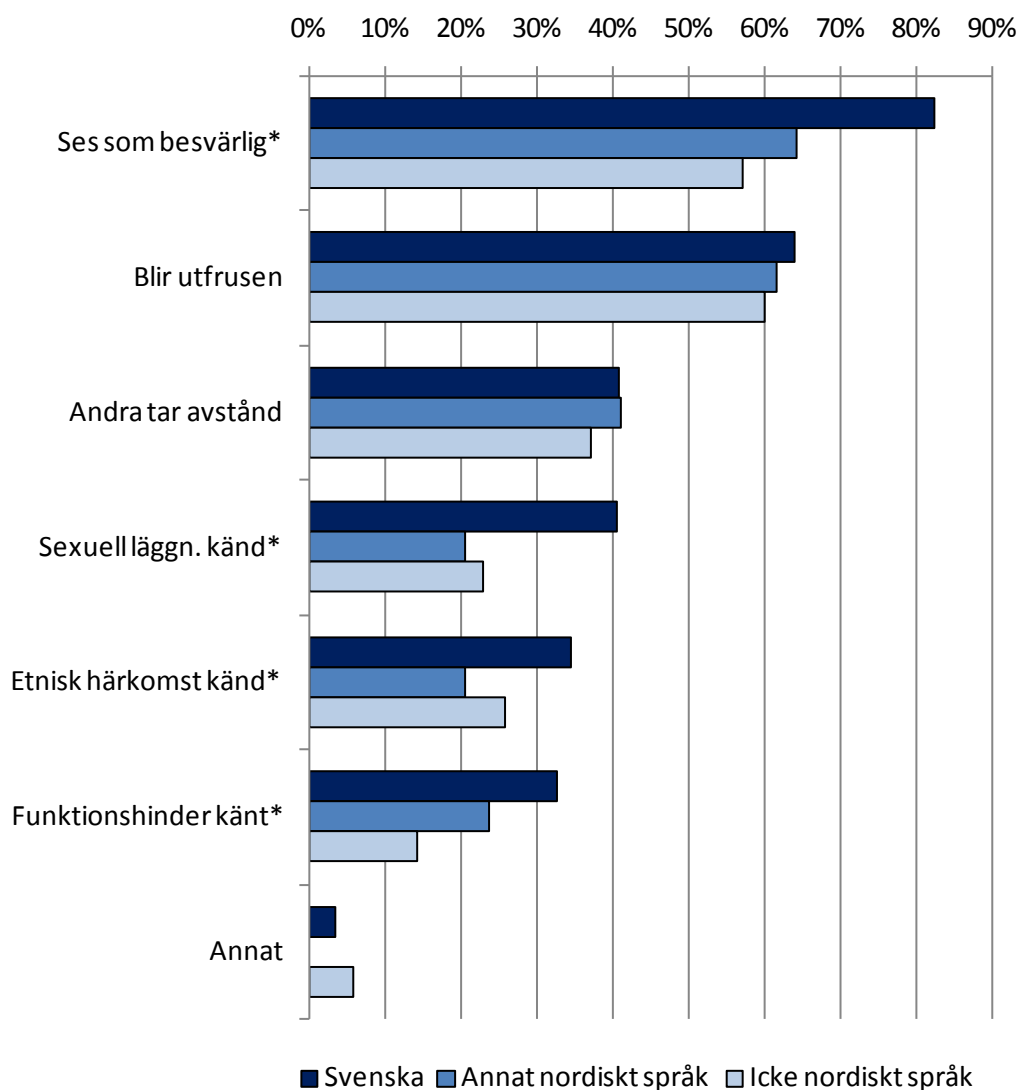
”Att ens etniska eller religiösa tillhörighet, sexuella läggning eller funktionshinder blir känt behöver ej vara enbart negativt.”

Figur 23. Förmodade negativa konsekvenser av en anmälan efter ålder (andel inom respektive grupp som kryssat för ett alternativ)

Även då man indelar de svarande i olika åldersgrupper, så kan man se att samtliga åldersgrupper trodde att den vanligaste negativa konsekvensen av en anmälan var att anmälaren blir stämplad som besvärlig. Andelen 16–29-åringar som trodde detta var dock betydligt mindre. En större andel yngre svarande hade istället kryssat för alternativen: ”Andra tar avstånd”, ”Etnisk härkomst känd”, ”Funktionshinder känt”, ”Sexuella läggning känd”, medan färre äldre hade kryssat för samma svarsalternativ. Det framkom alltså flera signifikanta skillnader speciellt mellan den yngsta och äldsta åldersgruppen. Intressant att notera är att den äldsta åldersgruppen allmänt har varit mer återhållsam då den svarat på frågorna 9-11 gällande rättsliga, positiva och negativa konsekvenser av en anmälan.

Figur 24. Förmodade negativa konsekvenser av en anmälan efter språk (andel inom respektive grupp som kryssat för ett alternativ)

De flesta svarande med svenska eller annat nordiskt språk tror att den vanligaste negativa konsekvensen av en anmälan är att anmälaren ses som besvärlig. För de med icke nordiskt språk är svarsalternativet ”Att den som anmäler blir utfrusen eller trakasserad” något vanligare. Speciellt många med svenska som modersmål har kryssat för svarsalternativen ”Ses som besvärlig” samt att orsaken (sexuell läggning, etnisk härkomst, funktionshinder) till diskrimineringen blir känd i en vidare krets jämfört med de två andra språkgrupperna.

Exempel på andra negativa konsekvenser som de svarande tror att en anmälan kan få:

”Mycket jobb och svårt att bevisa”

”Tar kraft och energi av anmälaren”

”Det beror nog på hur stark du är och hur human omgivningen är om du orkar

t.ex. vara kvar på en arbetsplats efter har gjort en anmälan.”

”Att anmälaren kan få svårigheter att få jobb”

”Kan mista jobbet”

”Att man känner sig hotad och måste flytta från den plats där man bor.

”Åland är ett litet samhälle, allt sprids väldigt fort.”

”Att religion, funktionshinder eller läggning blir känd i en vidare krets behöver inte vara negativt. Det kan lika gärna få positiva konsekvenser.”

”Vill man inte att folk ska veta så ska man definitivt inte anmäla, speciellt inte på lilla Åland.”

”Det händer ingenting”

Många svarande har uppgett att de inte tror på några rättsliga konsekvenser eller positiva följder av en anmälan. Hela 49 stycken svarande uppgav ”*Ingenting*”, ”*Inga konsekvenser*”, ”*Svårt att bevisa*”, vilket ju måste tolkas som en negativ konsekvens av en anmälan.

Jämförelser med resultaten i 2007-års diskrimineringsundersökning

År 2007 trodde 81 procent (80 % år 2010) av de svarande att anmälaren blir stämplad som besvärlig och 58 procent (64 % år 2010) att den som anmäler blir utfrusen eller trakasserad. Signifikant fler svarande hade år 2010 kryssat för svarsalternativen ”Blir utfrusen” och ”Att anmälarens funktionshinder blir känt i en vidare krets” (27 % år 2007 jämfört med 31 % år 2010). Samtliga svarsalternativ kommer i samma ordningsföljd i båda undersökningarna. Även då påpekade några svarande att ens sexuella läggning, funktionshinder eller etniska tillhörighet inte är något att dölja eller skämmas för och att de inte ser det som en negativ konsekvens av en anmälan om detta blir känt i en vidare krets.

Även i den tidigare undersökningen hade svarsalternativet ”Ses som besvärlig” fått flest kryss av alla åldersgrupper och det fanns också då signifikanta skillnader mellan åldersgrupperna. Hela 90 procent av 40–49-åringarna hade kryssat för detta alternativ, medan alternativet att bli utfrusen och trakasserad hade fått flest kryss av 30–39-åringarna. Den äldsta åldersgruppen hade då liksom nu i mindre utsträckning än de övriga åldersgrupperna kryssat för alternativet att folk tar avstånd och att orsaken till diskriminering blir känd i en vidare krets. År 2007 trodde en mindre andel av de med svenska som modersmål att folk tar avstånd från den som anmält jämfört med de med andra språk.

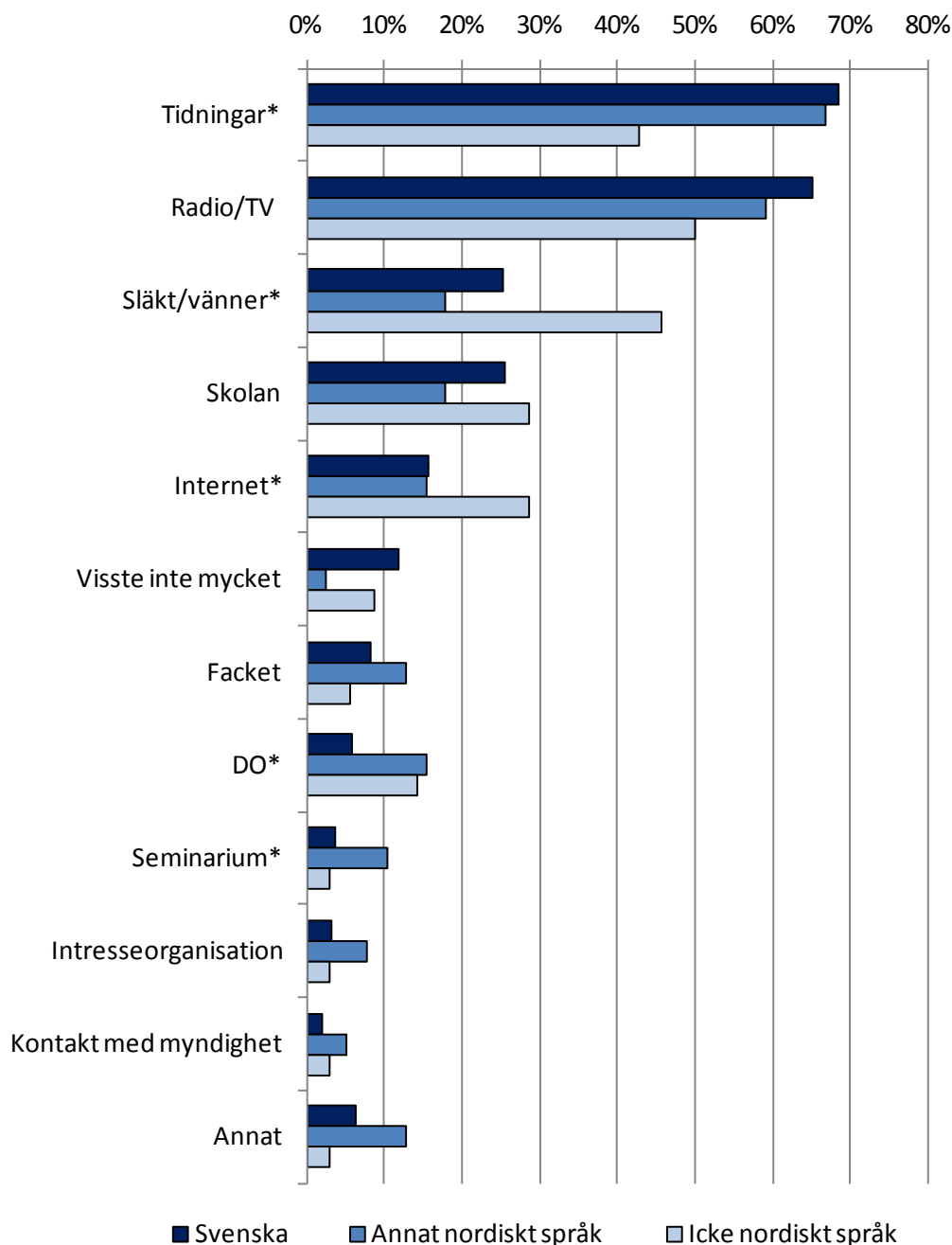
4.6 Kunskap om diskriminering

De två sista frågorna berörde kunskap och information om diskriminering: Hur ålänningarna har fått kunskap om diskriminering samt hur de vill bli informerade om de blir diskriminerade. På fråga 12 "På vilket sätt har du fått reda på det du vet om diskriminering?" kunde de svarande kryssa för högst tre svarsalternativ. Flera svarande har dock kryssat för fler än tre svarsalternativ. Vi har sålunda redovisat svaren på frågan på samma sätt som tidigare i rapporten: genom att sammanställa antalet kryss och räkna ut andelarna inom grupperna.

- *Från släkt, vänner och/eller kollegor*
- *Från min intresseorganisation/förening*
- *Från mitt fackförbund*
- *Från diskrimineringsombudsmannen*
- *Från skolan/högskolan*
- *Genom att gå på seminarium/kurs/konferens*
- *Genom radio/TV*
- *Genom dagstidningar/fackpress*
- *Via internet*
- *Genom besök på/telefonkontakt med en organisation/myndighet*
- *Annat, vad?*
- *Visste inte mycket om diskriminering innan jag fick den här enkäten*

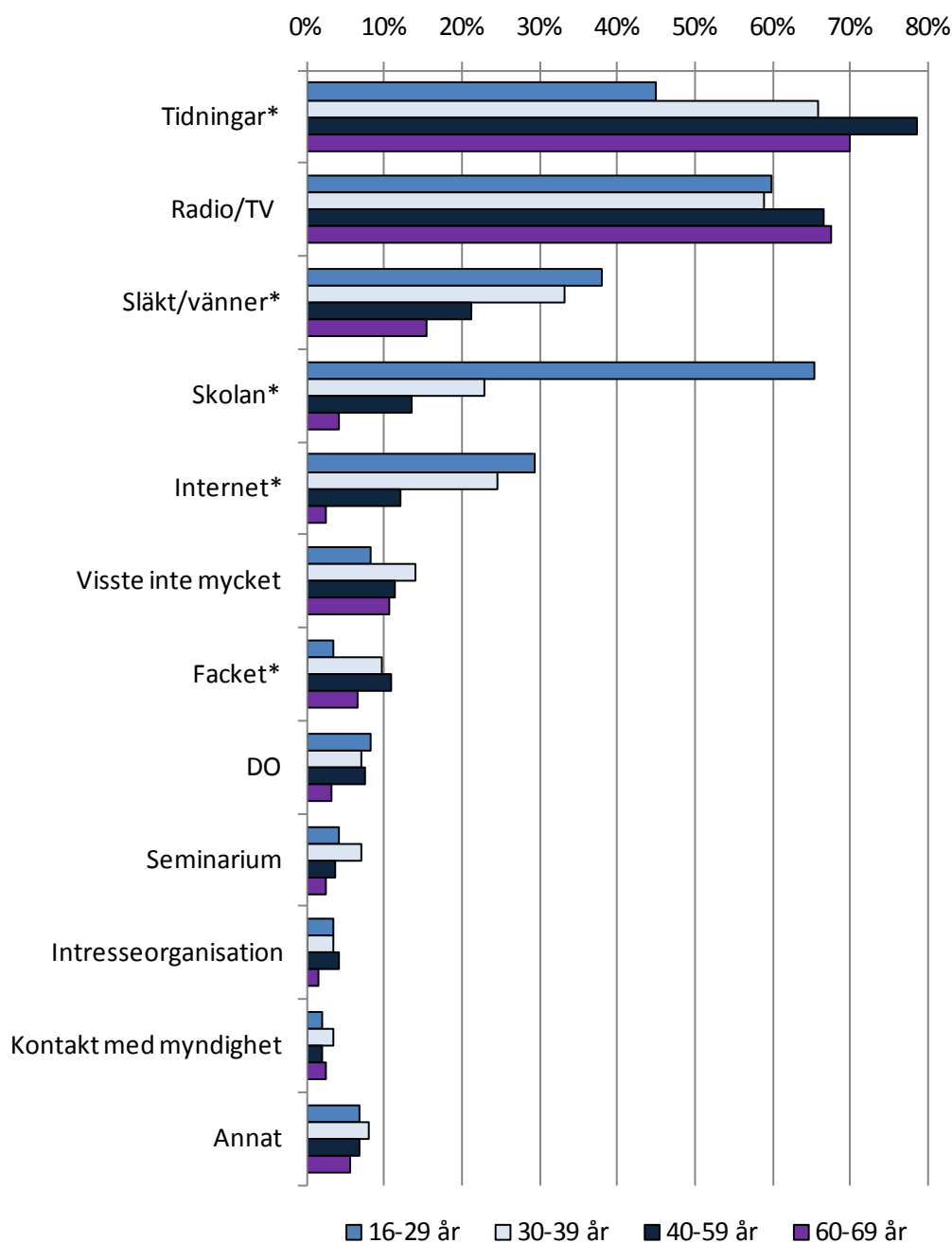
Eftersom det inte förekom några signifikanta skillnader mellan könen gällande denna fråga, har vi valt att lämna bort figuren över hur kvinnor och män svarat. Genomsnittet för alla svarande visas istället i figuren lite längre fram som jämför resultatet i de två undersökningarna. De två klart vanligaste informationskällorna var tidningar samt radio och TV som 67 respektive 64 procent av de svarande kryssat för. En fjärdedel hade kryssat för "Släkt och vänner" respektive "Skolan" och 16 procent "Internet". Elva procent uppgav att de inte visste mycket om diskriminering innan de fick enkäten.

Figur 25. Hur svarande har fått kunskap om diskriminering efter språk (andel inom respektive grupp som kryssat för ett alternativ)

Signifikant färre svarande med icke nordiskt modersmål uppgav att de hade fått kunskap om diskriminering i tidningar jämfört med de två andra språkgrupperna. De hade istället i större utsträckning kryssat för ”Släkt/vänner” och ”Internet”. Speciellt många med annat nordiskt modersmål än svenska hade kryssat för ”DO” och ”Seminarium”.

Figur 26. Hur svarande har fått kunskap om diskriminering efter ålder (andel inom respektive grupp som kryssat för alternativet)

Det förekom även flera signifikanta skillnader mellan hur de olika åldersgrupperna hade svarat. Färre yngre hade använt sig av tidningar som kunskapskälla och istället uppgett att de i skolan har lärt sig det de vet om diskriminering. Yngre svarande (16-39 år) hade även i större utsträckning än de äldre blivit informerade på internet och av släkt och vänner. Speciellt 40-59-åringarna hade läst i tidningarna om diskriminering och blivit informerade av facket.

Några andra informationskällor som nämns:

"Diskrimineringsfall på den egna arbetsplatsen"

"Har mest som förman blivit kallad/skyldig att utreda eventuell diskriminering bland anställda."

"Via arbetet"

"Genom långt arbetsliv"

"Via diskussion på arbetsplatsen"

"Genom lagstiftningen"

"Arbetskyddsinspektören"

"Allmänt intresse, via media och personligt intresse"

"All media, och sunda förnuftet säger att man inte kan bli bemött hur som helst."

"I hela mitt liv i många kulturer"

"Tagit reda på själv"

Jämförelser med resultaten i 2007-års diskrimineringsundersökning

År 2007 uppgav 70 procent (67 % år 2010) av de svarande att de inhämtat sin kunskap om diskriminering i tidningar och 69 procent (64 % år 2010) genom radio och TV (se figuren nedan). Då liksom nu hade nästan en fjärdedel av de svarande kryssat för "Från släkt, vänner och/eller kollegor" respektive "Från skolan/högskolan". Tolv procent uppgav att de inte visste mycket om diskriminering innan de fick enkäten (11 % år 2010). Andelen svarande som använt sig av internet har ökat betydligt från 9 procent år 2007 till 16 procent år 2010. År 2007 hade signifikant fler män än kvinnor använt internet som kunskapskanal, medan skillnaderna mellan könen inte längre var signifikanta år 2010. Signifikant fler svarande uppger år 2010 att de har fått kunskap om diskriminering av DO (3 % år 2007 jämfört med 7 % år 2010).

Även år 2007 hade den yngsta åldersgruppen använt sig mindre av tidningar och istället fått mer information i skolan, av släkt och vänner samt på internet. Fackförbund var i sin tur en större kunskapskanal för arbetstagare mitt i och/eller mot slutet av sin yrkeskarriär, det vill säga bland 40-59-åringarna.

I de båda undersökningarna hade färre svarande med icke nordiskt modersmål använt sig av tidningar, medan de istället använt internet (20 %). En större andel av de med annat nordiskt modersmål (21 %) hade år 2007 fått information från sitt fackförbund jämfört med det två andra språkgrupperna.

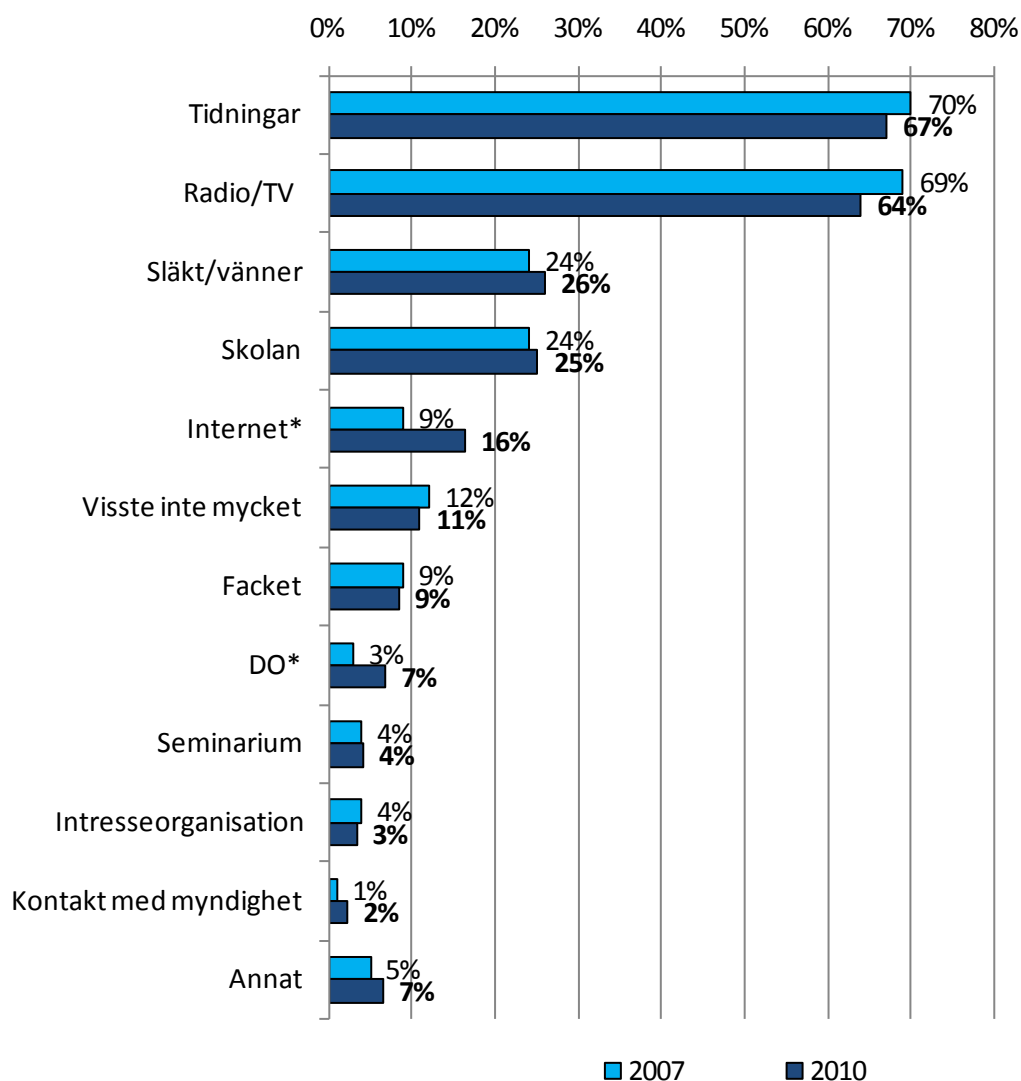
Flera svarande uppgav även då att de fått kunskap:

"Via mitt arbete/arbetarskydd."

"Via uppfostran, sunt förnuft, allmänbildning."

"Egen erfarenhet av livet."

Figur 27. Hur svarande har fått kunskap om diskriminering åren 2007 och 2010 (andel som kryssat för ett alternativ)

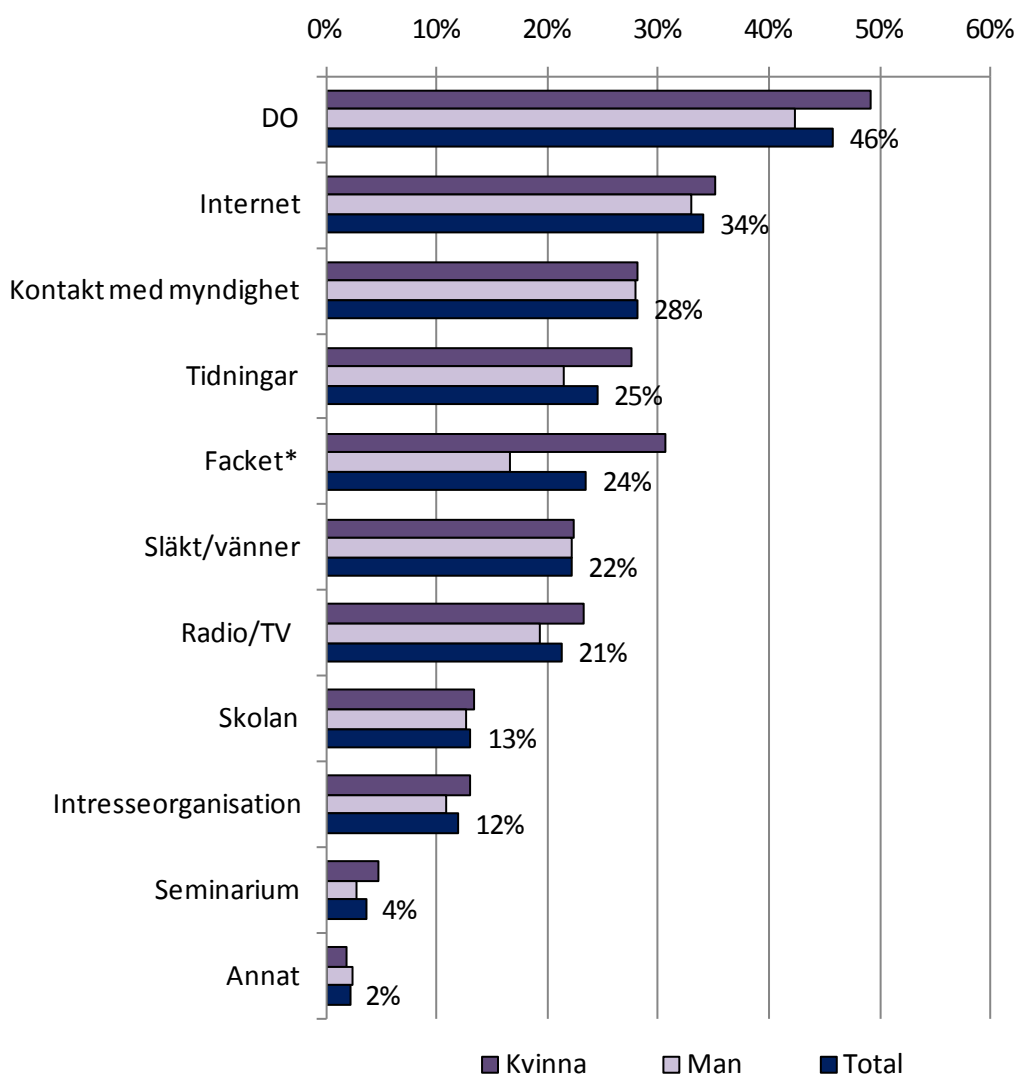
4.7 Önskade informationskanaler vid upplevd diskriminering

På enkätens sista fråga ”På vilket sätt vill du helst få/skaffa information om du upplever att du blivit diskriminerad?” kunde de svarande kryssa för högst tre av följande svarsalternativ:

- *Från släkt, vänner och/eller kollegor*
- *Från min intresseorganisation/förening*
- *Från mitt fackförbund*
- *Från diskrimineringsombudsmannen*
- *Från skolan/högskolan*
- *Genom att gå på seminarium/kurs/konferens*

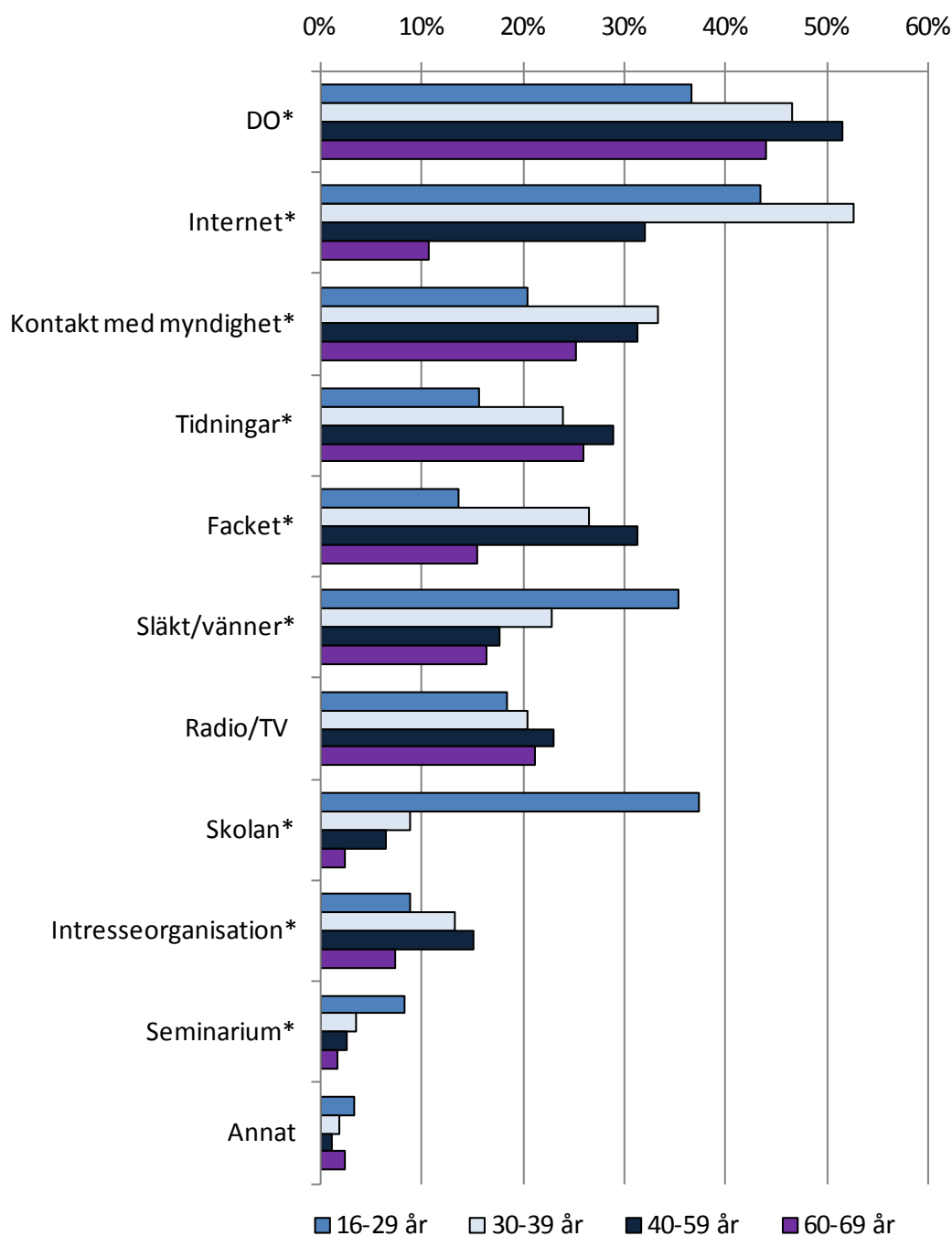
- *Genom radio/TV*
- *Genom dagstidningar/fackpress*
- *Via internet*
- *Genom besök på/telefonkontakt med en organisation/myndighet*
- *Annat, vad?*

Figur 28. Önskade informationskanaler vid upplevd diskriminering efter kön (andel inom gruppen som kryssat för ett alternativ)

Nästan hälften (46 %) av de svarande uppgav att om de blir diskriminerade, så vill de helst få information av DO. En tredjedel vill skaffa information på internet, 28 procent genom kontakt med myndighet och en fjärdedel vardera vill bli informerade i tidningar eller av facket. Fler kvinnor än män uppgav att om de blir diskriminerade vill de få information om diskriminering av facket.

Figur 29. Önskade informationskanaler vid upplevd diskriminering efter ålder (andel inom respektive grupp som kryssat för ett alternativ)

Signifikant fler yngre har kryssat för att de vill få information om diskriminering från skolan, på seminarium och av släkt och vänner. De två yngsta åldersgrupperna vill dessutom skaffa information på internet i motsats till den äldsta åldersgruppen. 40-59-åringarna vill hellre få information av sin intresseorganisation, sitt fackförbund, DO eller tidningar. Färre yngre har kryssat för "Kontakt med myndighet".

Signifikant fler med svenska som modersmål vill bli informerade i skolan/högskolan jämfört med de med annat nordiskt modersmål.

Ett par svarande önskade dessutom information från arbetsgivaren och en svarande hade till och med konstaterat följande:

”Information om vem man ska kontakta vid eventuell diskriminering på arbetsplatsen måste finnas tillgänglig på alla arbetsplatser. Vid anmälan om diskriminering måste fallet verkligen följas upp på ett professionellt sätt, så att situationen inte förvärras på arbetsplatsen.”

”Arbetsgivaren/på arbetsplatsen”

”Bra med information på skolor och arbetsplatser i förebyggande syfte.”

”Kunniga och serviceinriktade människor där man söker hjälp.”

Jämförelser med resultaten i 2007-års diskrimineringsundersökning

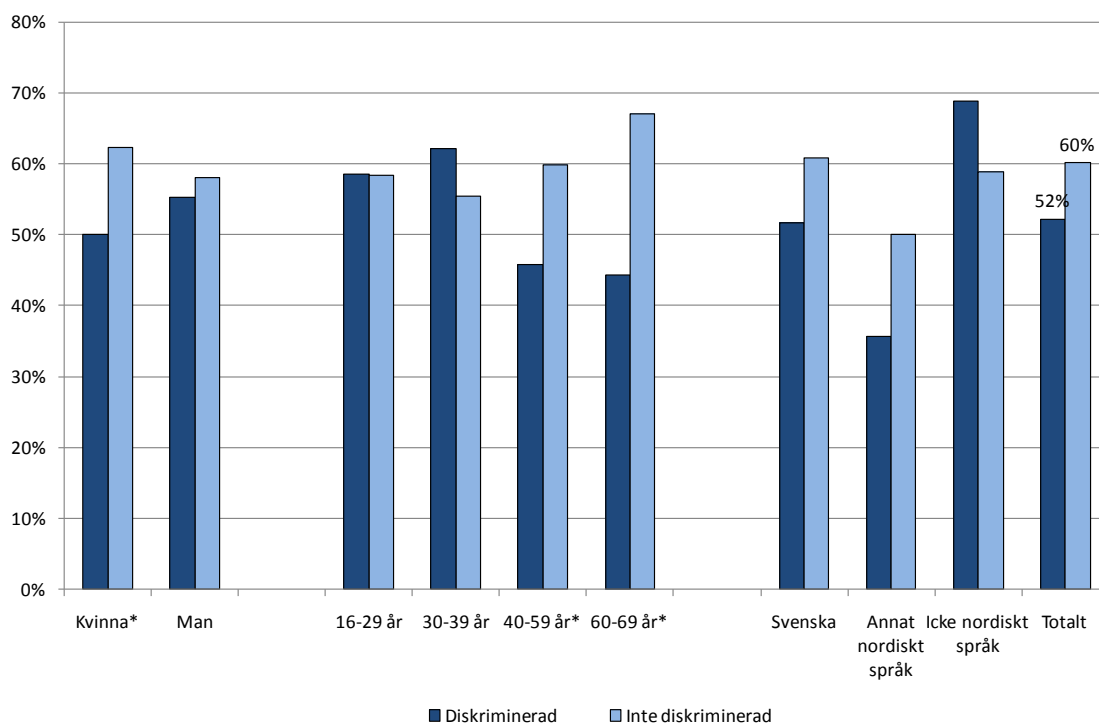
År 2007 uppgav 47 procent (46 % år 2010) att de vill få information av DO om de blir utsatta för diskriminering. De tre följande alternativen hade runt 30 procent av de svarande år 2007 kryssat för: genom kontakt med myndighet (28 % år 2010), via internet (34 % år 2010) och genom dagstidningar (25 % år 2010). Ordningsföljden på svarsalternativen är i stort likadan i de båda undersökningarna, förutom att andelen som kryssat för internet har ökat signifikant, från 29 procent år 2007 till 34 procent år 2010.

Signifikant fler kvinnor än män ville enligt den tidigare undersökningen bli informerade av DO, av sitt fackförbund och av släkt och vänner, medan männen i större utsträckning vill skaffa information på internet. Speciellt många yngre svarande ville då som nu skaffa information på internet, av släkt och vänner eller i skolan, medan de övriga åldersgrupperna valde DO. Speciellt 30-59 åringarna vill bli informerade av facket. De med annat nordiskt modersmål vill i större utsträckning skaffa information på internet.

5. Jämförelser mellan diskriminerade och inte diskriminerade

Liksom i den tidigare undersökningen har vi även jämfört resultaten på frågorna 7-13 mellan de som upplevt sig diskriminerade (28 % av de svarande) och de som inte gjort det (72 % av de svarande). Såsom vi såg i avsnittet 4.1 *Kännedom om definitionen av diskriminering*, så kände 58 procent av de svarande till definitionen. Tittar man lite närmare på hur de som har upplevt sig diskriminerade och de som inte har gjort det svarat, så kan vi se att endast 52 procent av de diskriminerade uppgav att de kände till definitionen jämfört med 60 procent av de icke diskriminerade (se figuren nedan). De som verkligen skulle vara i behov av att ha kunskap om diskriminering, verkar sålunda i mindre utsträckning ha den kunskapen.

Figur 30. Kännedom om definition - jämförelse mellan diskriminerade och inte diskriminerade

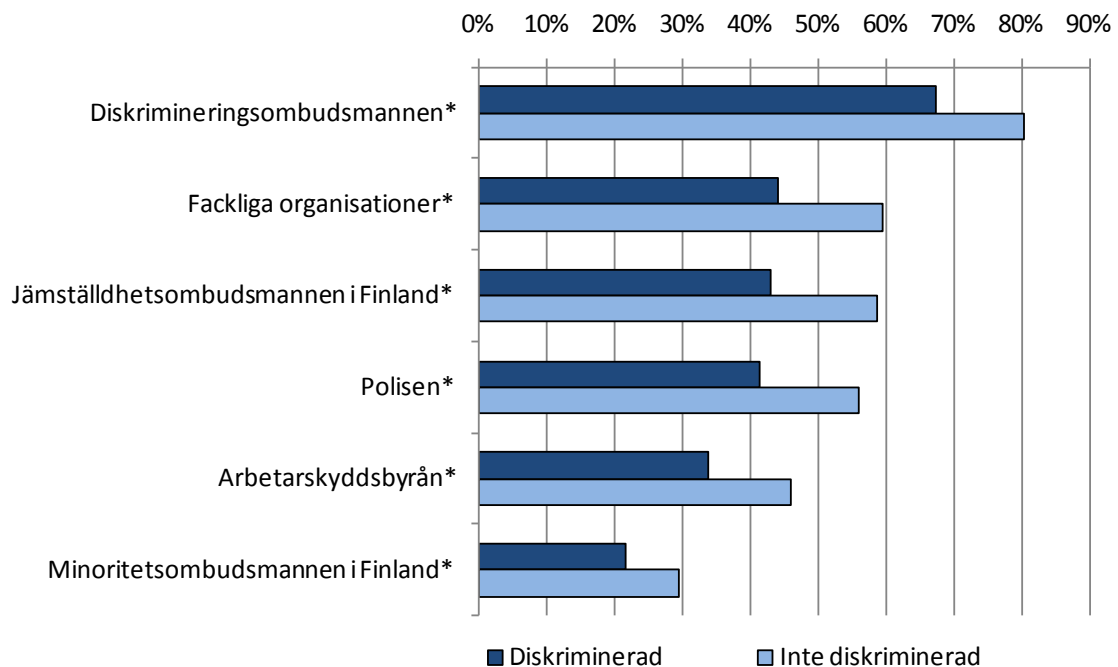
Det finns ett par signifikanta skillnader mellan de som upplevt sig diskriminerade och de som inte upplevt diskriminering. Hälften av kvinnorna som upplevt sig diskriminerade kände till definitionen på diskriminering jämfört med 62 procent av de kvinnor som inte upplevt sig diskriminerade. På samma sätt kände en lägre andel till definitionen bland de 40-69 åringarna som upplevt sig diskriminerade jämfört med de 40-69 åringar som inte upplevt diskriminering.

Jämförelser med resultaten i 2007-års diskrimineringsundersökning

Även i 2007-års undersökning framkom det att de som upplevt sig diskriminerade (30 % av de svarande) kände till definitionen på diskriminering i lägre utsträckning,

förutom för åldersgruppen 30–39-åringar, där andelen av de som kände till definitionen var lika stor som hos icke diskriminerade.

Figur 31. Kännedom om till vilka myndigheter man kan anmäla diskriminering - jämförelse mellan diskriminerade och inte diskriminerade

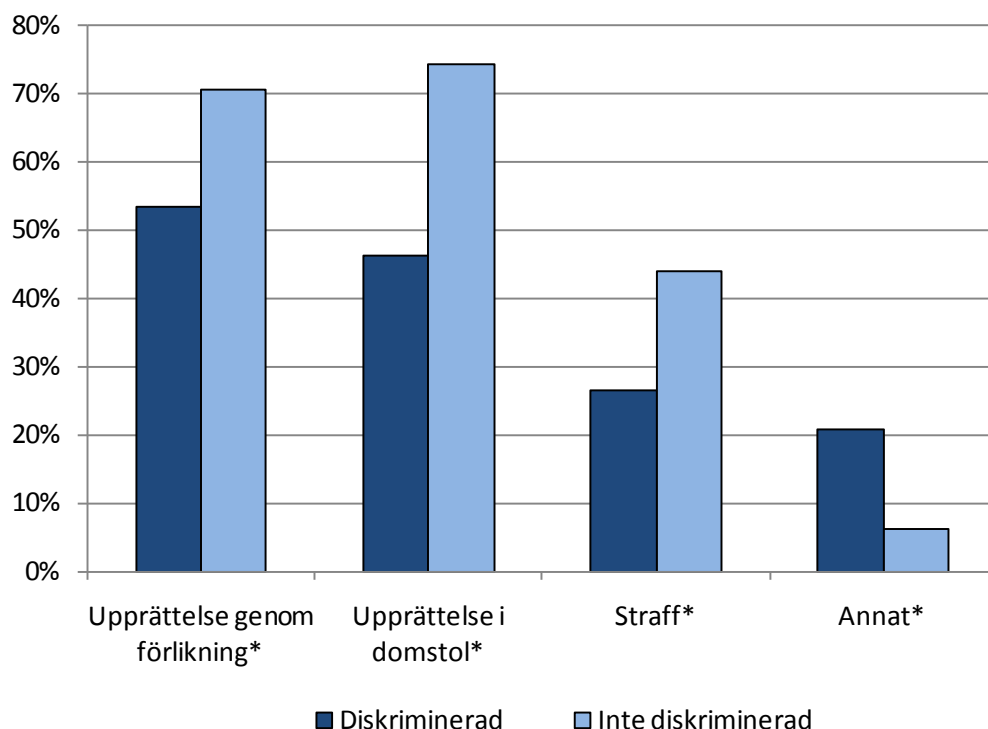
Även då det gäller fråga åtta, det vill säga kännedom om till vilka myndigheter man kan anmäla diskriminering, så har en signifikant lägre andel av de som upplevt sig diskriminerade kunskap om detta jämfört med de som inte upplevt sig diskriminerade. Till exempel 80 procent av de som inte har upplevt sig diskriminerade kände till att man kan anmäla diskriminering till DO jämfört med 67 procent av de som upplevt sig diskriminerade någon gång.

Jämförelser med resultaten i 2007-års diskrimineringsundersökning

Enligt båda undersökningarnas resultat hade de som inte upplevt sig diskriminerade större kunskap om till vilken myndighet man kan anmäla diskriminering. År 2007 uppgav till exempel 76 procent (80 % år 2010) av de som inte upplevt sig diskriminerade att de kände till att man kan anmäla diskriminering till DO jämfört med 64 procent (67 % år 2010) av de som upplevt diskriminering.

Enligt den tidigare undersökningen fanns det bara en signifikant skillnad mellan de två grupperna: en större andel av de som inte upplevt sig diskriminerade kände till att man kan anmäla diskriminering till polisen, 54 procent jämfört med 32 procent av de diskriminerade.

Figur 32. Rättsliga konsekvenser - jämförelse mellan diskriminerade och inte diskriminerade

Fråga nio beskrev olika rättsliga konsekvenser av en formell anmälan och de svarande skulle kryssa för de alternativ som de uppfattade som troliga konsekvenser. Som vi ser i diagrammet ovan så trodde de diskriminerade i första hand på ”Upprättelse genom förlikning” och i andra hand på ”Upprättelse i domstol”. I diagrammet framgår tydligt att gruppen diskriminerade har lägre tilltro till samtliga rättsliga konsekvenser jämfört med gruppen icke diskriminerade. Fler diskriminerade har istället kommit med egna kommentarer (46 stycken), av vilka 30 stycken var typen ”*Ingenting händer*”.

Många kommentarer som de diskriminerade gett var genomsyrade av hopplöshet:

”Tror att sånt är svårt att bevisa, de gör det oftast när ingen annan hör eller ser.”

”Ingen idé, anmälaren förlorar ändå”

”Visste inte att man kan anmäla det...”

”Jag hade redan fått ett jobb i en åländsk kommun... muntligt löfte, sedan när vi skulle skriva på pappren ändrade de sig eftersom jag var gravid... Jag orkade inte processa vidare i rättegång. Ärendet lades ned.

I några kommentarer kunde man dock skönja en viss hoppfullhet:

”Att den som diskriminerat (ofta i oförstånd) ej upprepar sitt beteende”

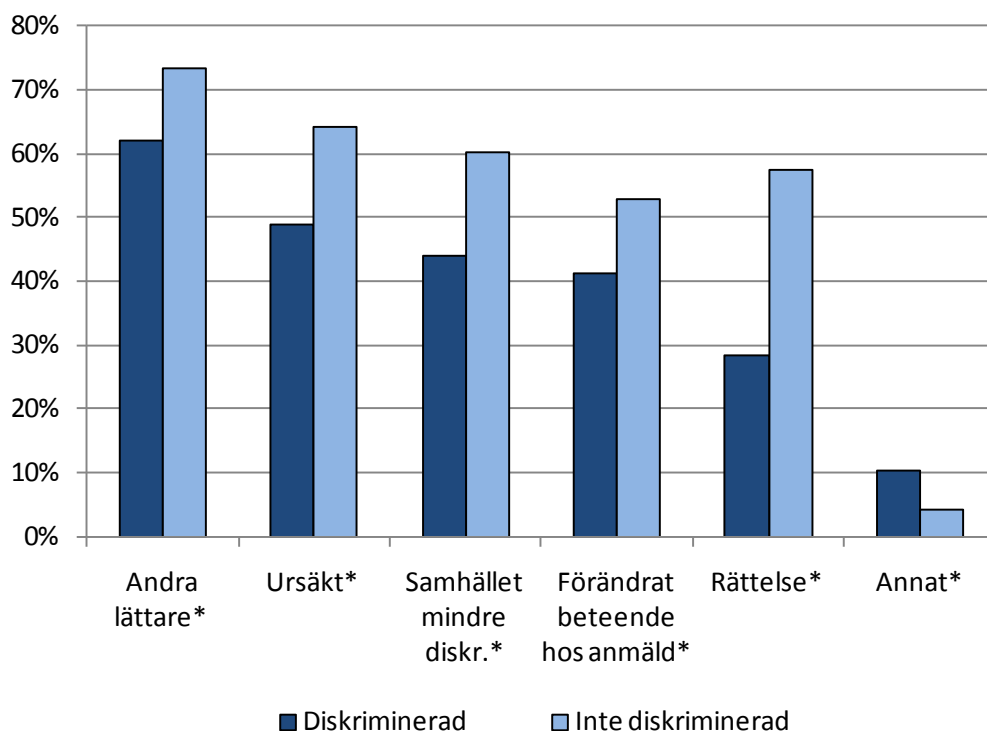
”Att man får någon slags upprättelse och att det framgår att olika förtryck inte accepteras av samhället.”

”Att frågorna och problemen lyfts fram”

Jämförelser med resultaten i 2007-års diskrimineringsundersökning

Då det gäller olika troliga rättsliga konsekvenser av en formell anmälan, så hade gruppen diskriminerade också år 2007 signifikant lägre tilltro till samtliga rättsliga konsekvenser än gruppen icke diskriminerade. Runt 55 procent (53 % år 2010) av de diskriminerade trodde på upprättelse genom förlikning jämfört med drygt 70 procent (71 % år 2010) av de icke diskriminerade. Då det gäller upprättelse i domstol var skillnaden ännu större, drygt 40 procent (46 % år 2010) av de diskriminerade och 75 procent (74 % år 2010) av de icke diskriminerade trodde på detta som en trolig konsekvens av en anmälan. Av dem som upplevt diskriminering hade 10 procent svarat "Ingenting/Inget" vid svarsalternativet *Annat*.

Figur 33. Tänkbara positiva följder - jämförelse mellan diskriminerade och inte diskriminerade

Fråga tio handlade om vilka andra positiva följder de svarande tror att en anmälan kan få. Flest svarande som upplevt sig diskriminerade tror att en anmälan kan leda till att andra i en liknande situation får det lättare (62 %) följt av "Att den diskriminerade får en ursäkt" (49 %). I figuren ovan kan vi se att de som har upplevt diskriminering har en svagare tilltro till positiva följder av en anmälan jämfört med de icke diskriminerade. Fler svarande som har upplevt sig diskriminerade har istället kommit med egna kommentarer (27 stycken), av vilka 14 stycken var av typen "Inga positiva följder". Andra negativa och positiva kommentarer av personer som upplevt sig diskriminerade var:

"Det blir sämre"

"Man ändrar inte så lätt på inställningar"

”Att samhället inte accepterar olika förtryck och att det bör vara jämlikt. Bra att statuera ett exempel om inte annat.”

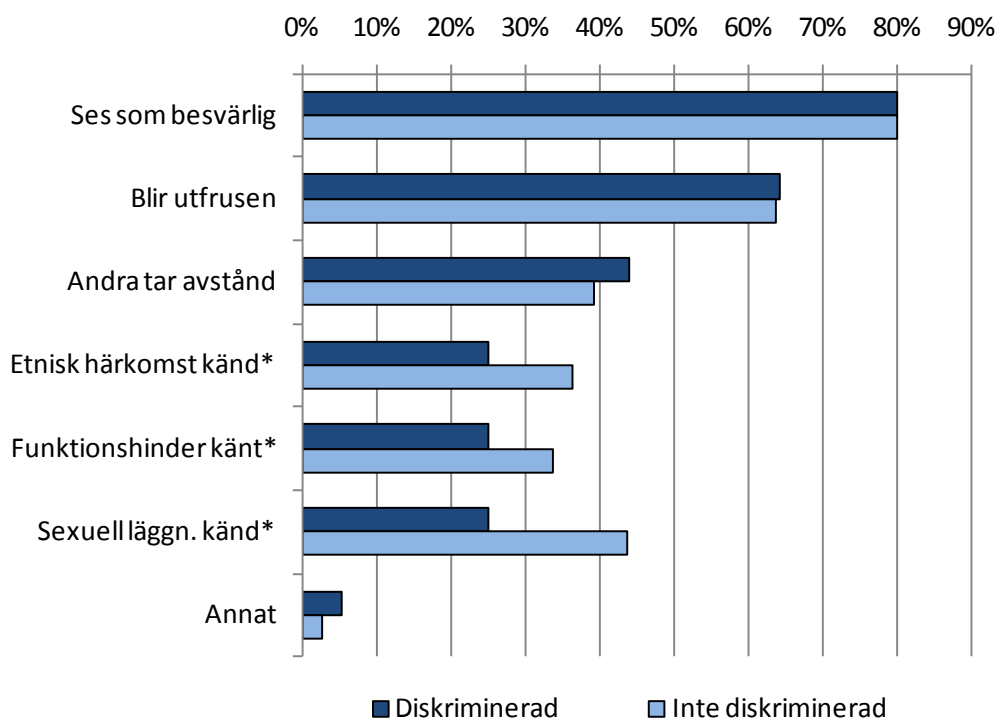
”Att den som anmäls får sig en tankeställare och förhoppningsvis lär sig något.”

”Att gottgörelsen/upprättelsen/den rättsliga påföljden bidrar till att samhället blir mindre diskriminerande (om det offentliggörs). Samt att den anmälda kanske ändrar beteendet, men knappast tankesättet pga. en anmälan.”

Jämförelser med resultaten i 2007-års diskrimineringsundersökning

Även år 2007 hade de som upplevt diskriminering lägre tilltro till positiva följder av en anmälan. Det fanns signifikanta skillnader mellan de diskriminerade och de icke diskriminerade gällande samtliga svarsalternativ förutom antagandet att en anmälan skulle underlätta för andra i en liknande situation. Speciellt vad gäller antagandet om rättelse framträder stora skillnader: bara drygt 30 procent (28 % år 2010) av de diskriminerade trodde på att den diskriminerade får rättelse jämfört med 60 procent (58 % år 2010) av de icke diskriminerade. I den senaste undersökningen framkom signifikanta skillnader gällande samtliga svarsalternativ.

Figur 34. Tänkbara negativa konsekvenser - jämförelse mellan diskriminerade och inte diskriminerade

Då det gäller tänkbara negativa konsekvenser av en anmälan (fråga elva) trodde både de som upplevt sig diskriminerade och de som inte gjort det att den vanligaste negativa konsekvensen var att anmälaren blir stämplad som ”besvärlig” (80 % av de svarande) följt av alternativet ”Att den som anmäler blir utfrusen eller trakasserad” (64 %).

Signifikant fler som inte har blivit diskriminerade jämfört med de som blivit det trodde att en negativ konsekvens är att orsaken till diskrimineringen (anmälarens etniska eller religiösa tillhörighet, funktionshinder eller sexuella läggning) blir känd i en vidare krets. En tolkning kan vara att de diskriminerade är mer vana vid sådana situationer och inte upplever det som något negativt.

"Att ens etniska eller religiösa tillhörighet, sexuella läggning eller funktionshinder blir känt behöver ej vara enbart negativt."

"Att jag inte får komma tillbaka till samma arbete"

"Att journalister fortsätter att skriva nedlåtande"

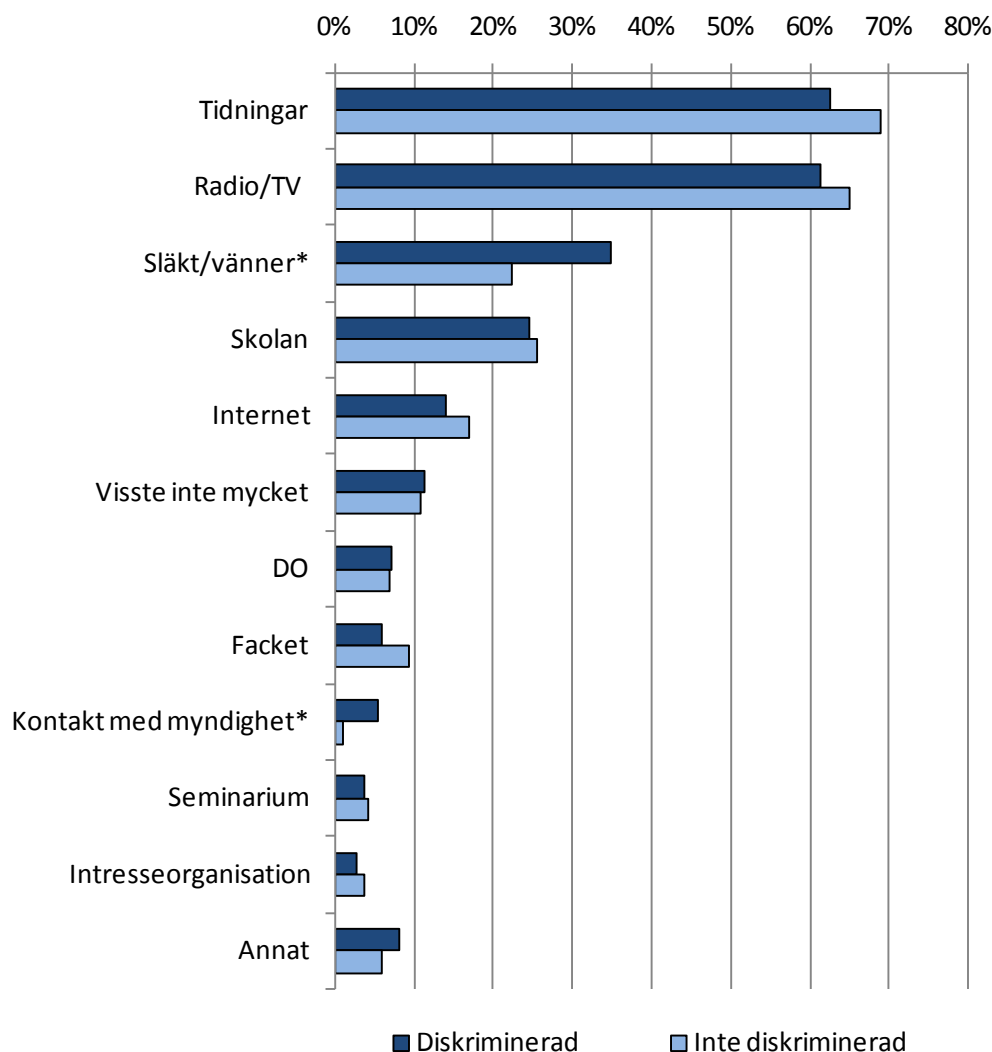
"Att anmälan är "förgäves" då tydliga bevis inte sällan saknas och den diskriminerade ångrar att han/hon anmält och gör det kanske inte igen om anmälan inte lett någonvart första gången."

Många svarande har uppgett att de inte tror på några rättsliga konsekvenser eller positiva följder av en anmälan. Hela 49 stycken svarande uppgav *"Ingenting"*, *"Inga konsekvenser"*, *"Svårt att bevisa"*, vilket ju måste tolkas som en negativ konsekvens av en anmälan. Allmänt kan man konstatera att det främst var de som upplevt diskriminering, som inte tror på några konsekvenser av en anmälan (35 stycken).

Jämförelser med resultaten i 2007-års diskrimineringsundersökning

År 2007 förekom signifikanta skillnader mellan de två gruppernas svar gällande svarsalternativen: "Ses som besvärlig" samt de tre svarsalternativen gällande ökad kännedom om sexuell läggning, etnisk härkomst och funktionshinder. I båda undersökningarna var det speciellt många som inte upplevt sig diskriminerade som trodde att det att orsaken till diskriminering blir känd i en vidare krets skulle vara en negativ konsekvens av en anmälan. Detta gällde år 2007 speciellt svarsalternativet om ökad kännedom om sexuell läggning (41 % av de som inte upplevt sig det jämfört med 18 procent av de som upplevt diskriminering).

Figur 35. Kunskapskällor - jämförelse mellan diskriminerade och inte diskriminerade

Då det gäller fråga tolv ”På vilket sätt har du fått reda på det du vet om diskriminering?”, så fanns det ett par signifikanta skillnader mellan hur de som upplevt respektive inte upplevt diskriminering svarat. De diskriminerade hade i större utsträckning kryssat för att de fått information från släkt, vänner och/eller kollegor samt genom kontakt med en myndighet. Totalt hade 31 svarande kommit med egna kommentarer gällande denna fråga, av vilka sju stycken vardera handlade om livserfarenhet respektive arbetslivet.

”När jag märkte och upplevde det”

”Genom egen erfarenhet”

”Genom lång egen livserfarenhet”

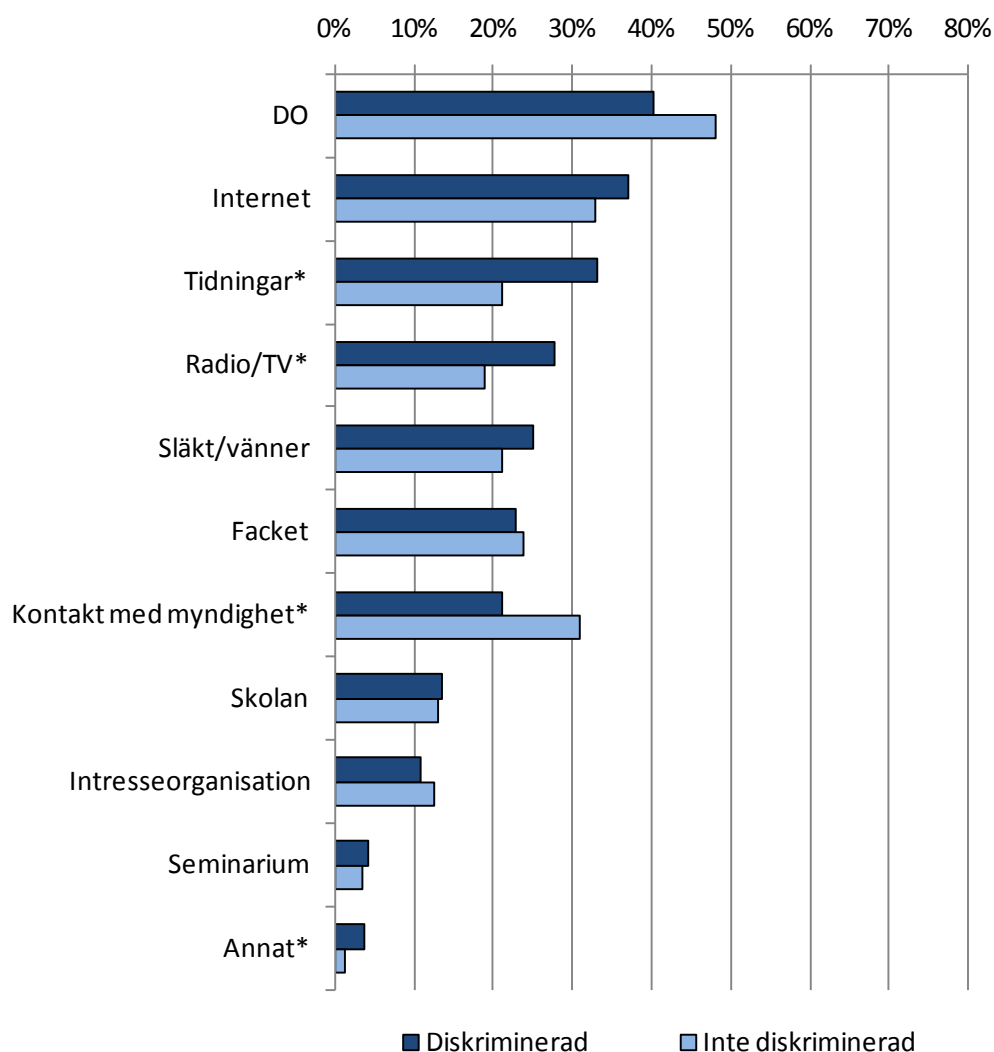
”Diskrimineringsfall på den egna arbetsplatsen”

Jämförelser med resultaten i 2007-års diskrimineringsundersökning

Båda åren hade de som upplevt diskriminering i högre grad än gruppen icke diskriminerade använt sig av släkt och vänner samt besök/kontakt med myndigheter som informationskällor. Dessutom hade de som upplevt diskriminering i större utsträckning år 2007 fått information av facket samt via internet och seminarium/kurser, medan de i lägre utsträckning använt sig av dagstidningar/fackpress och radio/TV.

Figur 36. Informationsvägar - jämförelse mellan diskriminerade och inte diskriminerade

Vi ställde även en fråga om hur de svarande skulle vilja få information om diskriminering om de blev diskriminerade. De som upplevt sig diskriminerade skulle i större utsträckning än de som inte gjort det vilja ha information genom dagstidningar samt genom radio och TV, medan en större andel av de som inte hade upplevt diskriminering skulle vilja bli informerade genom besök/telefonkontakt med myndighet. Av 13 kommentarer gällde två stycken vardera arbetsgivaren, behörig myndighet och två stycken svarande skulle konfrontera den som diskriminerar.

”Från arbetsgivaren, även om man inte upplever diskriminering”

”Vänder mig direkt till relevant/behörig myndighet”

”Konfrontera den som diskriminerar och utbyta information med denne.”

Jämförelser med resultaten i 2007-års diskrimineringsundersökning

De som inte har upplevt diskriminering ville år 2007 i högre grad ha information via DO och via besök/kontakt med myndighet, medan de som upplevt diskriminering i större utsträckning ville ha information via dagstidningar, radio/TV och seminarium/kurs. Mönstren är således liknande i de båda undersökningarna.

6. Slutsatser

I detta kapitel gör vi ytterligare jämförelser med resultaten i 2007-års undersökning samt tittar på undersökningar om diskriminering gjorda i Sverige och Finland. Det vi kan konstatera är att attityderna gällande diskriminering inte förändras så snabbt, utan att resultaten i de båda åländska undersökningarna i stort bekräftar varandra.

6.1 Jämförelser med 2007-års diskrimineringsundersökning

I denna rapport har vi redan för varje fråga även kort redogjort för motsvarande frågas resultatet i 2007-års undersökning. I detta avsnitt redogör vi sålunda endast allmänt och kort för resultaten i den tidigare undersökningen. År 2007 fick ÅSUB alltså i uppdrag av Ålands Diskrimineringsombudsman att undersöka om man upplever att man blir diskriminerad i det åländska samhället samt kartlägga ålänningarnas kännedom om det rättsliga skyddet mot diskriminering.

Dagens enkätformulär motsvarar i stort det som användes år 2007, förutom att det kortats ned med fem frågor gällande konsekvenser av diskriminering. Orsaken till detta var att försöka höja svarsprocent genom att förenkla och förkorta formuläret. Tyvärr stannade svarsprocenten på samma nivå som i den tidigare undersökningen.

Resultatet från 2007-års undersökning visade att runt 30 procent av 16–69-åringarna bosatta på Åland hade upplevt sig diskriminerade år 2007 jämfört med 28 procent år 2010. Kvinnor och män har upplevt sig diskriminerade i nästan lika hög grad, en något större andel av kvinnorna har dock upplevt sig diskriminerade i den senaste undersökningen (30 % av kvinnorna och 27 % av männen).

Båda undersökningarna visar att 30–39-åringarna är den grupp som tydligast ger uttryck för upplevd diskriminering, 38 procent av åldersgruppen har upplevt diskriminering år 2007 jämfört med 33 procent år 2010. Minst diskriminerade upplever sig den äldsta åldersgruppen (60–69-åringarna) vara, 18 procent år 2007 jämfört med 22 procent år 2010. Den diskriminering de utsatts för hade år 2007 till 58 procent (64 % år 2010) skett för mer än 3 år sedan.

Ser man till språkgrupperna upplevde främst de med icke nordiskt modersmål att de blivit utsatta för diskriminering, 53 procent av gruppen år 2007 jämfört med 49 procent år 2010. Runt 40 procent av gruppen med annat nordiskt modersmål upplevde sig diskriminerad båda åren. År 2007 upplevde 29 procent sig med svenska som modersmål diskriminerade jämfört med 26 procent år 2010.

Den vanligaste orsaken till diskriminering var i de båda undersökningarna könstillhörigheten följt av ålder, åsikter och ursprung år 2007, medan ursprung, åsikter och språk var de vanligaste orsakerna efter könstillhörigheten år 2010. Diskrimineringen inträffar till största delen i arbetslivet och tar sig främst uttryck i nedsättande och/eller förlöjligande kommentarer, mobbning. Enligt de båda undersökningarna har 85 procent av de svarande som har upplevt sig diskriminerade blivit utsatta för det flera gånger. År 2007 hade 55 procent av de svarande blivit det under det senaste året jämfört med 49 procent år 2010.

Enligt undersökningen från år 2007 upplevde kvinnor sig i högre grad än män diskriminerade på grund av kön, ålder och i situationer vid köp av vara eller tjänst. Män upplevde sig oftare diskriminerade för sitt ursprung, sitt språk och sina åsikter. Även år 2010 var det speciellt kvinnor som upplevde sig diskriminerade på grund av kön och ålder, medan män i större utsträckning uppgav ursprung som orsak. Signifikant fler kvinnor uppgav i den senaste undersökningen att de blivit diskriminerade inom vården, medan männen i större utsträckning upplevt att de blivit det i kontakt med ”annan myndighet”.

År 2007 upplevde de unga sig diskriminerade på grund av sin ålder, de äldre på grund av sina åsikter och personer mitt i arbetslivet på grund av kön, åsikter och ursprung. Även i den senaste undersökningen så var det främst 16–29-åringarna som hade kryssat för ”Min ålder” och dessutom ”Mitt utseende”, medan speciellt många 30–39-åringar hade kryssat för ”Mitt hälsotillstånd”. De yngre hade också i större utsträckning känt sig diskriminerade inom utbildningen och i kontakt med polisen.

Över hälften av de svarande med icke nordiskt modersmål upplevde år 2007 diskriminering bland annat utifrån ursprung, språk, namn och/eller utseende. Man upplevde att man inte blev sedd som en jämbördig medlem i samhället: att man blev bortsorterad, när man sökte arbete, att man hade svårare att få bostad och/eller studieplats. Män fick höra kränkande uttalanden på restauranger. Speciellt många med icke nordiskt språk uppgav också år 2010 orsaker som ursprung, namn och utseende och signifikant fler i denna grupp hade upplevt sig diskriminerade i kontakt med polisen.

Gruppen med annat nordiskt modersmål upplevde år 2007 att deras identitet ifrågasattes och att språk och ursprung utgjorde diskrimineringsgrund. Även år 2010 var det speciellt gruppen med annat nordiskt modersmål som uppgett språk som orsak. Det är denna grupp som oftast känt sig utsatt enligt båda undersökningarna. År 2007 hade hela 57 procent av gruppen svarat fler än 10 gånger och år 2010 hade andelen sjunkit till 44 procent.

Då det gäller rapportens andra syfte, att kartlägga ålänningarnas kännedom om det rättsliga skyddet mot diskriminering, visar resultaten att 58 procent av de som svarat på frågan kände till definitionen av diskriminering (både år 2007 och 2010). Kännedomen om vilka myndigheter man kan vända sig till om man blir diskriminerad varierade stort. Mest känd båda åren var DO därefter fackliga organisationer och JÄMO. Andelen svarande som kände till att man kan anmäla diskriminering till DO har dock ökat från 71 procent år 2007 till 77 procent år 2010. År 2007 svarade 12 procent (11 % år 2010) att de inte kände till mycket om diskriminering, innan de fick enkäten.

Båda åren hade signifikant fler yngre uppgett att de i skolan lärt sig det de vet om diskriminering. De hade även i större utsträckning än de äldre skaffat information på internet och av släkt och vänner. Signifikant fler 40–59-åringar har läst i tidningarna om diskriminering och blivit informerade av facket.

Utifrån indelning i modersmål kan konstateras att grupperna med svenska och annat nordiskt språk år 2007 hade relativt god kännedom om myndigheterna (DO, facket och JÄMO) till 60-70 procent, medan gruppen med icke nordiskt språk hade ett kunskapsunderskott i jämförelse med de övriga grupperna (i medeltal 30 % av gruppen känner till de olika myndigheterna). Även år 2010 visade det sig att de med icke nordiskt modersmål hade ett kunskapsunderskott gällande att man kan anmäla diskriminering till JÄMO och Minoritetsombudsmannen, medan signifikant fler med svenska som modersmål kände till att man kan anmäla diskriminering till DO, facket eller JÄMO.

I de båda undersökningarna ansåg runt 65 procent av de svarande att upprättelse genom förlikning och upprättelse i domstol var troliga rättsliga följder av en anmälan. Majoriteten (runt 70 %) i båda undersökningarna trodde att en positiv följd av en anmälan är att andra i samma situation kan få det lättare. Här framträder skillnader mellan de som har upplevt sig diskriminerade och de som inte känt sig utsatta. De som upplevt diskriminering båda åren har en signifikant lägre tilltro till rättsliga och positiva följder av en anmälan.

I båda undersökningarna trodde cirka 80 procent av de svarande att en negativ konsekvens av en anmälan är att personen blir stämplad som besvärlig. På andra plats kom "Blir utfrusen eller trakasserad" följt av att "Andra tar avstånd". De som inte har upplevt diskriminering gör i större utsträckning den bedömningen att ökad kännedom om personens funktionshinder, sexuella läggning eller etniska identitet är en negativ konsekvens jämfört med gruppen som upplevt diskriminering. Resultaten i de båda undersökningarna överensstämmer alltså i stort vad gäller rättsliga konsekvenser, positiva följder och negativa konsekvenser av en anmälan. De svarande tror dock i

större utsträckning år 2010 jämfört med år 2007 att den som anmäler blir utfrusen eller trakasserad samt att anmälarens funktionshinder blir känt i en vidare krets.

I de båda undersökningarna framkommer att ålänningarna har lärt sig det de kan om diskriminering i första hand genom medierna. Om de skulle bli diskriminerade, så vill de ha information av DO, besöka någon myndighet/organisation och söka information på internet. Betydelsen av att skaffa information på internet har ökat märkbart sedan år 2007. Dessutom har signifikant fler år 2010 uppgett att de har fått kunskap om diskriminering från DO. Det framträder intressanta skillnader mellan gruppen diskriminerade och gruppen icke diskriminerade. Gruppen som har upplevt diskriminering vill i högre grad ha information i tidningar och på internet vid sidan om information av DO, medan icke diskriminerade i större utsträckning vill kontakta relevant myndighet vid sidan om information av DO.

6.2 Jämförelser med andra undersökningar

Diskrimineringsombudsmannen i Sverige lät TNS SIFO år 2009 genomföra en kvalitativ undersökning om svenskarnas upplevelser av diskriminering. Studien baserar sig på 92 djupintervjuer och åtta fokusgruppsdiskussioner med personer som själva upplevt sig diskriminerade. Resultatet från studien har, där det varit möjligt och relevant, kompletterats med svenska DOs egna erfarenheter, ärendestatistik samt uppgifter från andra undersökning.

Syftet med undersökningen var att få en uppdaterad bild av kunskapsläget hos de som utsätts för diskriminering, i synnerhet få mer information och eventuellt ny kunskap som kan bidra till ökad förståelse och effektivitet när det gäller att motverka diskriminering. En kvalitativ studie kan inte ge svar på hur vanligt förekommande en viss upplevelse är, men den kan säga vad människor uppfattar som diskriminerande.

Enligt den svenska undersökningens resultat verkade det vid en första anblick som om kunskapen om diskrimineringslagstiftningen är hög, men majoriteten av de intervjuade har en begränsad vetskap om vad som utgör diskriminering i lagens mening. Generellt är osäkerheten hög när det gäller frågan om vart man kan vända sig för att få hjälp – men även vilken typ av hjälp man kan förvänta sig samt vilka konsekvenser det kan få för den enskilda individen. Att enbart känna till att det finns en diskrimineringslagstiftning utan att veta hur den fungerar, stärker inte personerna ur ett rättighetsperspektiv.

Vi kan också konstatera att 58 procent av alla åländska svarande uppgav att de kände till definitionen på diskriminering och att 77 procent uppgav att de kände till att man kan

anmäla diskriminering till DO. Tyvärr visade det sig att de som mest skulle behöva information om diskriminering – de som upplevt sig diskriminerade – hade sämre kännedom om diskriminering (52 % kände till definitionen) och om till vilken myndighet man kan anmäla diskriminering (67 % visste att man kan anmäla till DO). Frågan är sedan om man verkligen kan mäta kunskap om diskriminering genom att ställa ett par frågor i en enkätundersökning eller om man såsom i Sverige borde göra en kvalitativ undersökning med hjälp av djupintervjuer.

Enligt den svenska undersökningen är diskriminering i arbetslivet vanligt förekommande och lämnar djupa avtryck hos de utsatta. Den absoluta majoriteten av anmälningar till svenska DO rör arbetslivets område. Även den här undersökningen visar att diskriminering i arbetslivet är den klart vanligaste platsen som man upplevt sig diskriminerad. Hela 69 procent av de svarande som upplevt sig diskriminerade på Åland har nämligen gjort det i arbetslivet.

Diskriminering av skäl som har samband med kön drabbar främst kvinnor och är tillsammans med ålder den vanligaste orsaken till självupplevd diskriminering både i Sverige och i övriga Europa. Enligt den nationella folkhälsoenkäten var nämligen ålder tillsammans med kön de vanligaste grunderna för upplevd diskriminering i Sverige. Enligt Europabarometern 2009 var ålder den vanligaste grunden till att människor i Europa kände sig diskriminerade.

Då vi tittade på orsaken till att man kände sig diskriminerad på Åland, så var könstillhörigheten den vanligaste orsaken speciellt bland kvinnorna: 49 procent av kvinnorna som upplevt sig diskriminerade uppgav just könstillhörighet som orsak jämfört med genomsnittet på 28 procent. Ålder kom däremot på femteplats, 18 procent av de som upplevt diskriminering uppgav ”ålder” som orsak. Signifikant fler kvinnor än män hade uppgett ålder som orsak.

Den svenska undersökningens resultat visar att den största andelen av de som upplevt sig diskriminerade aldrig gör någon anmälan. Det som återkommer är osäkerheten om vart man ska vända sig, om man kommer att bli trodd och om det faktiskt kan komma något positivt ur processen. Negativa erfarenheter av myndigheters bemötande och beteende i kombination med utsattheten för diskriminering, bidrar till minskat förtroende för samhällets institutioner, vilket troligtvis bidrar till tveksamheten att göra en anmälan. Deltagarna i den svenska studien uppfattar sig många gånger svikna eller kränkta av offentliga instanser som antingen borde hjälpa dem eller åtminstone behandla alla lika. Myndigheter har ett informationsansvar, men det handlar också om bemötande och kompetens. När det gäller DOs roll så betonas att myndigheten ständigt behöver arbeta på att sprida information och driva opinion i nära samverkan med de

grupper som berörs.

I den åländska undersökningen så var i synnerhet de som upplevt diskriminering jämfört med de som inte gjort det osäkra vad gäller rättsliga och positiva konsekvenser av en anmälan. En signifikant lägre andel av de som upplevt diskriminering ville också bli informerade genom besök på eller telefonkontakt med en organisation eller myndighet, utan ville hellre bli informerade via tidningar, radio eller tv. En ålänning som upplevt sig diskriminerad av en kommun och en annan myndighet uttryckte sig såhär:

”Olika beslut i lika/liknande fall av myndighet. Avgörande om man har de rätta kontakterna/är den rätta personen. Samma skrivna text kan tolkas på olika vis av myndighet.”

När det gäller att inhämta information om sina rättigheter och diskrimineringsskyddet så visar den svenska undersökningen att de flesta använder sig av samma informationskanaler som man gör för annan nyhetsinhämtning. De främsta informationskanalerna är TV, internet och dagstidningar. Det är stor skillnad på att få information och att söka information. När det gäller sökandet av informationen är det flera i den svenska undersökningen som använder sig av myndigheters och intresseorganisationers hemsidor.

Den åländska undersökningen visar på liknande resultat: flest svarande hade fått kunskap om diskriminering via media, från släkt, vänner och/eller kollegor, skolan och internet. Elva procent uppgav att de inte visste så mycket om diskriminering innan de fick frågeformuläret.

I SCBs undersökning från 2005 så uppgav 50-60 procent av de tillfrågade att de trodde att de skulle bli stämplade som besvärliga om de gjorde en anmälan och att de skulle bli utfrusna eller trakasserade. Våldigt få tänkte sig att de positiva effekterna kunde överväga.

På Åland år 2010 uppgav hela 80 procent av de svarande att de trodde att de skulle ses som besvärliga och 64 procent att de skulle bli utfrusna eller trakasserade om de anmälde diskriminering.

För att åstadkomma förändring krävs ett samhällsansvar som delas av alla – ända ner på individnivå. Den svenska studien betonar mediernas och myndigheters speciella ansvar. Medier borde bidra till att belysa mångfalden i samhället på ett positivt sätt. Dessutom efterlyses en öppnare samhällsdiskussion, så att fördomar inte frodas i det tysta.

Just mediernas ansvar poängterades flera gånger av de svarande i den åländska

undersökningen:

”Övertyga lokaltidningarna om att de inte ska ta in insändare eller mess om avsändaren inte sätter ut sitt namn speciellt då det handlar om personangrepp eller angrepp på en folkgrupp.”

Man anser att attitydförändringar är helt avgörande, vilket inte är förvånade med tanke på att de flesta faktiskt ser att diskriminering bottnar i fördomar om människor utifrån grupptillhörighet. Såsom en svarande i den åländska undersökningen uttryckte sig:

”Personligen tror jag att diskriminering på Åland förekommer betydligt oftare än många tror, och det är viktigt att göra folk mer medvetna om det. Det tror jag är ett steg för förebyggande i längden.”

”Diskrimineringsfrågor rör djupt liggande attityder och behöver framför allt bearbetas via skola och arbetsplatsen.”

Enligt den finländska jämställdhetsombudsmannens årsberättelse år 2009 utgjorde misstankar om diskriminering vid rekrytering och lönediskriminering den största gruppen arbetslivsfrågor följt av misstankar om diskriminering vid graviditet och utnyttjande av familjeledigheter. Misstankarna om lönediskriminering härrörde oftast från den offentliga sektorn. Dessutom fanns det många misstankar om diskriminering i samband med köp av varor och tjänster, vilka till exempel gällde frisörsalongers och restaurangers verksamhet samt försäkringar och rabatter för enbart det ena könet.

Såsom vi tidigare konstaterat i den här undersökningen är könstillhörigheten den vanligaste orsaken till att man känt sig diskriminerad speciellt bland kvinnorna. När man ser på var eller i vilka situationer man upplevt sig diskriminerad är arbetslivet den klart vanligaste platsen, vilket 69 procent av alla svarande som upplevt sig diskriminerade uppgett.

När vi speciellt tittar på de svarande som uppgett ”könstillhörighet” som diskrimineringsorsak på Åland, kan vi se att nästan 80 procent av dessa har blivit diskriminerade i arbetslivet, en fjärdedel i butik eller vid köp av tjänster, en femtedel på restaurang, 17 procent inom hälso- och sjukvården och 15 procent inom utbildningen. Tittar vi närmare på hur dessa könsdiskriminerade har upplevt att de blivit diskriminerade kan vi se att över hälften har kryssat för ”Mobbad”, 30 procent vardera har svarat lägre lön och sämre bemötande vid köp av varor och tjänster, nästan en femtedel svarade ”Bortsorterad då jag sökte arbete” och 13 procent svarade ”Inte befördrad”.

I den finska Jämställdhetsbarometern 2008, som är den fjärde i ordningen, har man kartlagt de finländska kvinnornas och männens värderingar av och inställningar till

jämställdhet samt deras erfarenheter av hur jämställdheten uppnås i arbetslivet, skolan och familjekretsen. Det är inte många frågor som barometern tar upp som har förändrats under den senaste tioårsperioden. Några förändringar kan dock ses till exempel upplever högutbildade kvinnor i större utsträckning att de råkar ut för svårigheter på arbetsplatsen på grund av sitt kön. Dessutom har de sexuella trakasserierna mot kvinnor ökat. I familjelivet finns det också tecken på att pappornas roll i familjen har stärkts.

Vi kan även i vår undersökning konstatera att upplevelserna av diskriminering och kunskapen om det rättsliga skyddet mot diskriminering i stort överensstämmer med resultaten i undersökningen från år 2007.

Enligt de finländska kvinnornas och männens uppfattning är kvinnans ställning i samhället ännu inte lika god som mannens. Fler kvinnor skulle välkomnas i politiken samt på ledande platser inom näringslivet, medan man gärna skulle se fler män inom social- och hälsovårdsbranschen. Även om största delen av löntagarna anser att jämställdheten förverkligas på arbetsplatsen, antingen bra eller rätt så bra, så upplever kvinnorna ändå klart oftare än männen att de missgynnas på grund av sitt kön. Det syns mest i frågor som gäller löner, bedömningen av yrkesskickligheten och karriären.

Då det gäller familjelivet upplever båda könen att de kan påverka familjens egna beslut och att ansvaret för försörjningen av familjen mer än tidigare ses som en gemensam sak för båda föräldrarna. Även ansvaret för vissa hushållsarbeten delas nuförtiden mer lika mellan föräldrarna, men mammorna har fortfarande huvudansvaret för hushållsarbetena. Båda könen anser att papporna borde delta ännu mer i barnskötsel och uppfostran, men både kvinnor och män bedömer att inställningen till pappors föräldraledighet inte alltid är särskilt positiv på arbetsplatserna, speciellt inom den privata sektorn.

Enligt statistik från det finska Arbetarhälsoinstitutet mobbas cirka sex procent eller omkring 140.000 arbetstagare på sin arbetsplats i Finland. Oftast är mobbaren en eller flera kolleger, på andra plats kommer den närmaste överordnade. Mobbning på jobbet påminner om mobbning i skolan till exempel arbetskamraten lämnas utanför på grund av sina åsikter. Specialforskare Sinikka Soini uppmanar den mobbade att omedelbart ta saken på tal med mobbaren och om situationen inte förbättras kontakta sin chef. Om det är chefen som mobbar, ska man kontakta en högre instans.

6.3 Några reflektioner

När man jobbar med en undersökning med ett sådant känsligt ämne som diskriminering, är det svårt att låta bli att beröras av de svarandes öppenhjärtliga och många gånger känslosamma svar som kommit fram både i formuläret och när de kontaktat mig

personligen. Jag har därför punktats ner några frågor som särskilt har berört mig.

Vi får inte utnyttja de personer som kommer hit till Åland och jobbar och bor, vilket kom fram i flera egna kommentarer:

"Jag jobbar tungt mera än ålänningar och mindre lön." (Kvinna 30-39 år med icke nordiskt modersmål)

"Fått sämre tjänstebostad och på arbetet slarvar man med min löneutbetalning"

"Personer med utomnordiska språk, diskrimineras på arbetsmarknaden. Får inte ens städjobb pga. brist på perfekt svenska kunskap."

"Det som hände med mig var delvis mitt fel. Jag kunde ju söka annat jobb och annan arbetsgivare, men det var svåra tider för mig och min familj därför bestämde jag mig att vara stark och överleva det här." (Man, 30-39 år, icke nordiskt modersmål)

Vi bör också uppmärksamma mobbningen ombord på åländska fartyg där de anställda inte har möjlighet att gå hem för dagen och där mobbningen kan vara mycket grov.

"Hotad till livet av den XX besättningen (inte den helt finskspråkiga, dom försvarade oss ålänningar)"

Tyvärr verkar många av de svarande uppleva en hopplöshet gällande de rättsliga och positiva konsekvenserna av en anmälan. Såsom en person svarade på frågan "Vilka rättsliga konsekvenser tror du att en anmälan kan få?"

"Att det händer ingenting för alla känner alla eller är släkt med varandra."

"Tyvärr tror jag att de flesta anmälningar stannar vid att bli endast anmälningar"

"Att man drabbas ännu mera negativt av personen i fråga"

Man märker också att de som blivit diskriminerade vill att andra ska få det lättare.

"Förtjäna respekt – få respekt. Stå upp för dig själv. Ta ingen skit!"

"Genom anmälan uppmärksammas att detta inte är ett acceptabelt beteende, vilket i förlängningen förhoppningsvis leder till förändring i samhället."

Många kommentarer har handlat om språk och speciellt om svenska och finska språket. Vad kan vi göra så att människor inte ska behöva känna sig diskriminerade på grund av sitt språk?

"Som finlandssvensk har jag känt mig diskriminerad, inte av myndigheter eller av övrig offentlig verksamhet men privat bland ålänningar. Även de åländska tidningarna upplever jag som diskriminerande."

"Alla andra språk (t.ex. engelska) går att använda på Åland men inte finska! Man ser nedsättande kommentarer mot finskan överallt. Därför har jag valt att jobba utanför Åland och pendla. Besvärligt, men det måste man göra pga. principen..."

man kan inte jobba i hurudana omständigheter som helst. Jag kan tyvärr inte rekommendera Åland för finskspråkiga.”

”Känner mig inte diskriminerad på Åland. Känner mig däremot diskriminerad av ”Finland” som svensk på Åland. All (95 %) info från myndigheterna kommer ju enbart på finska!!”

”Företag och myndigheter väljer ofta att rekrytera folk som kan finska före folk som talar svenska och engelska trots att man inte behöver kunna finska för att utföra arbetet i fråga. På färjorna har besättningen ibland vägrat betjäna mig för att jag talar svenska, eller så svarar dom på finska trots att jag tilltalat dom på svenska. Personal i butik har hånat mig för att jag begärt att finska säkerhetsanvisningar/instruktioner skat bytas ut mot svenska instruktioner.”

Det som man ytterligare kan fundera över är varför så många kvinnor 60-69 år med svenska som modersmål med bestämdhet hävdar:

”Har aldrig känt mej diskriminerad på något sätt.”

”Jag har inte märkt att jag skulle blivit diskriminerad. Bemöter man sina medmänniskor på rätt sätt, tror jag det mesta fungerar.” (Kvinna, 60-69 år, svenska till modersmål)

”Har till all lycka ej behövt uppleva någon form av diskriminering.”

”Har haft tur att ej blivit diskriminerad i arbetslivet.”

Slutligen kan vi konstatera att många av oss ålänningar har det bra här på Åland och om vi kunde vara mer toleranta och hjälpa dem som har det sämre, så skulle Åland vara en ännu bättre plats att bo på.

”Är inflyttad finlandssvensk. Ingenstans i världen har jag blivit så väl emottagen och bemött som på Åland. Folk är toleranta, hjälpsamma och generösa här.”

”Har bott 30 år på Åland 18 år annanstans. Åland är fantastiskt, öppet, vänligt, hjälpsamt...”

“It is a great feeling that you are concerned with the feelings of your immigrants here. I have been here nine months now and so far so good. I haven't applied for job yet but I am positive that Åland people are good and fair enough. I actually like Ålänning better than the rest of the people in the world. Maybe my positive behavior creates positive behavior from others as well. But thank you very much once again for the care! More power!”

Referenser

Arbetsplats- och skolmobbnig påminner om varandra. (2010, 21 september).
Hufvudstadsbladet, s. 11.

Backman, U., Boynton, I-M., Hoff, S., Lorenc, B. & Persson, A. (2006) *Vad innebär diskriminering? Jämförelser mellan olika gruppers uppfattningar och med närliggande begrepp*. Stockholm: Statistiska Centralbyrån

Davidsson, G. (2005) *Upplever man att man blir diskriminerad?* Stockholm: Statistiska centralbyrån

Diskrimineringsombudsmannen (2010) *Upplevelser av diskriminering – en sammanfattande rapport samt analys baserat på en kvalitativ undersökning om upplevd diskriminering* Stockholm: TNS SIFO

Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H. & Wängnerud, L. (2005) *Metodpraktikan Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 2. Uppl. Stockholm: Norstedts

Finlands författningssamling Nr 731/1999 *Finlands grundlag*

Finlands författningssamling Nr 21/2004 *Lag om likabehandling*

Finlands författningssamling Nr 609/1986 *Lag om jämställdhet mellan kvinnor och män*

Jämställdhetsombudsmannens byrå (2010) *Jämställdhetsombudsmannens årsrapport 2009*. Helsingfors: Jämställdhetspublikationer 2010:2

Nieminen T. (2009) *Jämställdhetsbarometern 2008*. Helsingfors: Social- och hälsovårdsministeriets publikationer 2009:1

Ålands författningssamling Nr 66/2005 *Landskapslag om förhindrandet av diskriminering i landskapet Åland*

Ålands författningssamling Nr 27/1989 *Landskapslag om tillämpning i landskapet Åland av lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män*

Ålands författningssamling Nr 67/2005 *Landskapslag om diskrimineringsombudsmannen*

ÅSUB Rapport 2007:7, ”*Olika behandling i lika situation*” Om diskriminering i det åländska samhället. Mariehamn

---

Bilagor

Hej!

*Upplever du att du blir eller att du har blivit diskriminerad på Åland?
Känner du till det rättsliga skyddet mot diskriminering?*

Du är en av 1.500 ålänningar i åldern 16-69, som har möjlighet att hjälpa Ålands Diskrimineringsombudsman (DO) i sitt arbete att främja jämlikhet samt motverka diskriminering genom att svara på denna enkät. Även om du inte upplever att du blir/blivit diskriminerad är det av stor vikt att du skickar in ditt svar, så att undersökningens resultat blir rättvisande.

Det är nu andra gången som Ålands statistik- och utredningsbyrå (ÅSUB) fått i uppdrag att undersöka om man upplever att man blir diskriminerad i det åländska samhället. Även ålänningarnas kännedom om rättsskyddet mot diskriminering kartläggs. Med den här undersökningen vill DO följa upp och utveckla sitt arbete.

Undersökningen är totalt anonym och vi kommer därför inte veta vem som redan svarat på enkäten, utan påminna alla inom cirka tre veckor. Du ska naturligtvis bara svara på frågorna en gång.

Vänligen skicka in svaren senast fredagen **den 10 september 2010**.

Tveka inte att kontakta mig, om du har några frågor!

Please call 25495 if you have any questions or if you want a copy of the questionnaire in English!

Tack så mycket för din hjälp!

Maria Rundberg
Telefon: 25495

Besök gärna DOs hemsida:

www.doaland.ax

Undersökning om upplevd diskriminering i det åländska samhället

Vänligen fyll i blanketten tydligt (svaren läses maskinellt)! Tack!

Din upplevelse av diskriminering på Åland

1. Upplever du att du blivit diskriminerad på Åland någon gång? Ja Nej -> Fortsätt till fråga 7!

OBS! Det är mycket viktigt för undersökningens resultat att du skickar in ditt svar trots att du upplever att du inte blivit diskriminerad!

2. Har det hänt en eller flera gånger?

- En gång
- Två till fem gånger
- Sex till tio gånger
- Fler än tio gånger

3. När hände det senast?

- Under den senaste månaden
- Under det senaste halvåret
- Under det senaste året
- För 1-3 år sedan
- För mer än 3 år sedan

4. Varför tror du att du blivit utsatt för diskriminering? Jag tror det beror på: (Du kan välja flera alternativ)

- Könstillhörigheten (att jag hade "fel" kön i det aktuella sammanhanget)
- Min ålder
- Mina familjeförhållanden
- Mitt utseende
- Mitt nationella eller etniska ursprung
- Att jag har utländskt namn
- Mitt språk
- Min religion
- Mina åsikter/ min övertygelse
- Min politiska aktivitet
- Mitt deltagande i fackföreningsverksamhet
- Mitt hälsotillstånd
- Att jag har ett funktionshinder
- Min sexuella läggning
- Annat, vad? _____

0630264382

5. Var eller i vilka situationer upplever du att du blivit diskriminerad? Du kan välja flera alternativ.

- I arbetslivet
- I utbildningen
- I kollektivtrafiken
- På restaurang/ pub/ kafé/ bar eller liknande
- I butik eller vid köp av tjänst (t.ex taxi, frisör, badhus)
- På bostadsmarknaden (hyra/ köpa bostad)
- På banken eller vid kontakt med försäkringsbolag
- I hälso- och sjukvården
- I kontakt med kommun t.ex socialkansliet
- I kontakt med folkpensionsanstalten
- I kontakt med arbetsförmedlingen
- I kontakt med polisen
- I kontakt med annan myndighet
- Annat, vad? _____

6. Hur upplever du att du blivit diskriminerad? Du kan välja flera alternativ.

- Jag fick nedsättande kommentarer/ blev mobbad/ retad/ förlöjligad
- Jag blev bortsorterad när jag sökte arbete
- Jag har lägre lön/ sämre löneförmåner än andra med motsvarande arbetsuppgifter
- Jag blev inte befordrad när jag borde ha blivit det
- Jag blev avskedad
- Jag fick inte hyra/ köpa den bostad jag ville ha
- Jag blev inte antagen när jag sökte om studieplats
- Jag fick sämre villkor/ bemötande än andra vid köp av varor och tjänster
- Jag kunde på grund av mitt funktionshinder inte använda flyget/ bussen/ färjan
- Jag blev inte insläppt på restaurang/ bar eller liknande
- Jag kunde inte ta del av informationen på grund av mitt funktionshinder
- Jag kunde på grund av mitt funktionshinder inte använda lokalerna
- Annat, vad? _____

Rättsligt skydd mot diskriminering
7. Kände du till följande definition av diskriminering enligt diskrimineringslagen innan du läste den här?

 Ja Nej

Enligt åländsk lag finns det skydd mot diskriminering inom vissa områden; på grund av kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan övertygelse, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning. (ÅFS 66/2005)

Diskriminering är när en person blir sämre behandlad än en annan person i en jämförbar situation och missgynnandet har samband med något av ovanstående grunder. (ÅFS 66/2005)

Bestämmelser om diskriminering på grund av kön finns även i landskapslagen (ÅFS 27/1989) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män (FFS 609/1986).

8. Man kan anmäla diskriminering till följande myndigheter/ organisationer. Kände du till det innan du läste om det här?

Markera Ja eller Nej genom att kryssa för en av rutorna på varje rad!

Diskrimineringsombudsmannen	☐ Ja	☐ Nej
Polisen	☐ Ja	☐ Nej
Fackliga organisationer	☐ Ja	☐ Nej
Arbetskyddsbyrån	☐ Ja	☐ Nej
Jämställdhetsombudsmannen i Finland	☐ Ja	☐ Nej
Minoritetsombudsmannen i Finland	☐ Ja	☐ Nej

9. Vilka rättsliga konsekvenser tror du att en anmälan kan få?

Du kan välja flera alternativ.

- Att man får upprättelse i domstol, t.ex skadestånd
- Att man får gottgörelse/ upprättelse genom förlikning (avtal utan rättegång i domstol), t.ex skadestånd
- Att den som diskriminerat straffas (får böter eller fängelse)
- Annat, vad? _____

10. Vilka andra positiva följder tror du att en anmälan kan få?

Du kan välja flera alternativ.

- Att den diskriminerade t.ex får jobbet eller bostaden som han/ hon tidigare blivit nekad
- Att den diskriminerade får en ursäkt
- Att den som är anmäld för diskriminering ändrar sitt beteende
- Att andra i en liknande situation får det lättare
- Att anmälan bidrar till att samhället blir mindre diskriminerande
- Annat, vad? _____

11. Vilka negativa konsekvenser tror du att en anmälan kan få?

Du kan välja flera alternativ.

- Att den som anmäler blir utfrusen eller trakasserad
- Att anmälaren blir stämplad som "besvärlig"
- Att folk tar avstånd från den som anmält
- Att anmälarens etniska eller religiösa tillhörighet blir känd i en vidare krets
- Att anmälarens funktionshinder blir känt i en vidare krets
- Att anmälarens sexuella läggning blir känd i en vidare krets
- Annat, vad? _____

5202264382

4323264385

Information

12. På vilket sätt har du fått reda på det du vet om diskriminering? Markera högst 3 alternativ

- Från släkt, vänner och/ eller kollegor
- Från min intresseorganisation/ förening
- Från mitt fackförbund
- Från diskrimineringsombudsmannen
- Från skolan/ högskolan
- Genom att gå på seminarium/ kurs/ konferens
- Genom radio/ TV
- Genom dagstidningar/ fackpress
- Via internet
- Genom besök på/ telefonkontakt med en organisation/ myndighet
- Annat, vad? _____
- Visste inte mycket om diskriminering innan jag fick den här enkäten

13. På vilket sätt vill du helst få/ skaffa information om du upplever att du blivit diskriminerad? Markera högst 3 alternativ.

- Från släkt, vänner och/ eller kollegor
- Från min intresseorganisation/ förening
- Från mitt fackförbund
- Från diskrimineringsombudsmannen
- Från skolan/ högskolan
- Genom att gå på seminarium/ kurs/ konferens
- Genom radio/ TV
- Genom dagstidningar/ fackpress
- Via internet
- Genom besök på/ telefonkontakt med en organisation/ myndighet
- Annat, vad? _____

Några frågor om dig

14. Är du kvinna eller man? Kvinna Man

15. Hur gammal är du?

- 16-29 år 30-39 år 40-49 år 50-59 år 60-69 år

16. Vilket är ditt modersmål? Svenska Annat nordiskt språk Icke nordiskt språk

Egna kommentarer

_____

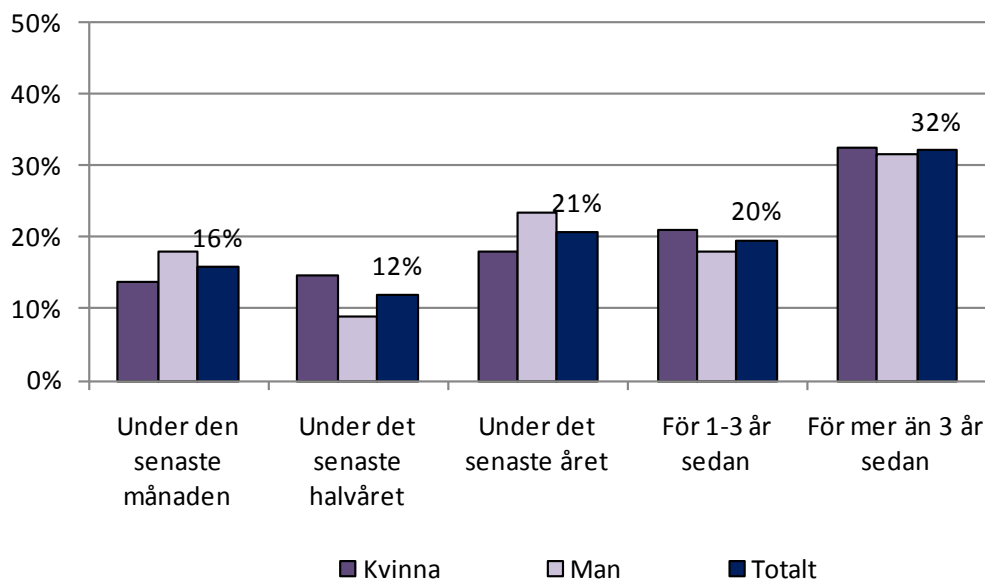
_____

_____

Stort tack för din medverkan!

Tabell 2. Upplevd diskriminering på Åland enligt kön, ålder och modersmål

Bakgrundsvariabler	Antal svarande	Andel av alla som upplevt sig diskriminerade	Andel av de svarande inom respektive bakgrundsvariabel
Kvinna	96	52%	30%
Man	88	48%	27%
16-29 år	45	24%	31%
30-39 år	38	21%	33%
40-49 år	37	20%	28%
50-59 år	38	21%	29%
60-69 år	27	15%	22%
Svenska*	152	83%	26%
Annat nordiskt språk	15	8%	38%
Icke nordiskt språk*	17	9%	49%
Totalt	184	100%	28%

Figur 37. Tidpunkt för senast upplevda diskriminering efter kön (andel av gruppen)

ÅLANDS STATISTIK OCH UTREDNINGSGSBYRÅ

Ålands statistik- och utredningsbyrå, ÅSUB, är en fristående enhet vars huvuduppgift är att verka som Ålands officiella statistikmyndighet och bedriva kvalificerad utrednings- och forskningsverksamhet.

ÅSUB producerar fortlöpande aktuell statistik inom en rad olika samhällsområden. Tyngdpunkten i analysverksamheten utgörs av utredningar inom det ekonomisk-politiska området. Statistiska sammanställningar publiceras regelbundet i serierna ÅSUB Statistik och ÅSUB Statistikmeddelande, medan serien ÅSUB Rapport innehåller utredningar, analyser och annan information om Ålands ekonomi och samhälle.

Mer information om verksamheten och publikationer finns på ÅSUB:s hemsida www.asub.ax

ÅLANDS STATISTIK- OCH
UTREDNINGSGSBYRÅ

Tfn +358 (0)18 25490
Fax +358 (0)18 19495
info@asub.ax
www.asub.ax

Ålandsvägen 26
PB 1187
AX-22 111 MARIEHAMN